

ים

גליונות החבל הימי לישראל

אחת
להדש

חוברת י"א-י"ב (מ"ז-מ"ח)
שנה רביעית

ניסן-אייר תש"מ / אפריל-מאי 1949

כחובת המערכת

חבל ימי לישראל, תל-אביב

ח.ל.ד. 1917/ 2437 ח.ל.

מבית ומלך ויגלה

ספרית פועלים

הוצאת הקבוץ הארצי השומר הצעיר בע"מ
המנהלה: תל-אביב, יהודה הלוי 20; ת.ד. 526, טל. 4497

הקורא! איש היס!

- להתחרות עם "ספרות" הזול למיניה המאיימת עלינו,
- להנאתך הרוחנית,
- מציעים אנו את הסדרות העממיות שבהוצאתנו:

ספרי משלט

- אשר יביאו את מיטב היצירה המקורית בספרותנו הצעירה - בפרוזה, בשירה ובדראמה,
- יתנו את המעולה והחי שבספרות העמים,
- בתבנית נאה ונוחה, בהוצאה נקייה וקפדנית.

דורונים

- פניני הספרות, האמנות והמחשבה החברתית.
- ספרים בכתיבת מועט המחזיק את המרוכה.

- ספרי כיס
- ספר לדרכים
- ספר לאוצר הספרים בבית

ספרים אלה שואלים לאתדתך. מצפים לתשומת לבך.

הסדרות האלה הן במחירים עממיים, מחיר השווה לכל נפש. ספר המשלט מחירו 300 מיל. הדורון מחירו 120 מיל. את ספרי המשלט תשיג בכתי המסחר לספרים, בקיוסקים ובסניפינו בכל הארץ.

אוצר מפעלי-ים

בע"מ

קו ישראל אמריקה

בע"מ

רחוב המלכים 7

"ציים"

חברת השיט הישראלית בע"מ

"קדם"

שרות ימי ארצישראל, בע"מ

חיפה,

רחוב המלכים 7-9

ת.ד. 1723

טל. 4483/4

אחוד חברות אניות א"י בע"מ

רחוב המלכים 41

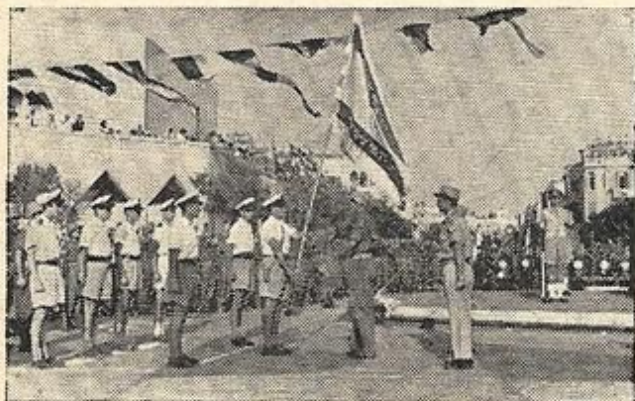
טלפון 6253

שנה אחת למדינת ישראל החפשית

אילת — נזר תפארתו של הנגב, ואולי של מדינת ישראל כולה.

מדברי ראש הממשלה ד. בן-גוריון, ביום העצמאות — ה' באייר תש"ט.

דגל החבל הימי לישראל נמסר חגיגת לכובשי אילת במפקד "יום הים" (כ"ג באייר) בתל-אביב.

שלא נכיר בערכו החיוני והמכריע של הים, גם מבחינה כלכלית וגם מבחינה מדינית וצבאית.

באילת הוקם הצי העברי הראשון לפני כשלושת אלפים שנה, ועל ידה, בעציון-גבר, נבנה בימי שלמה המלך בית-היציקה הראשון להתכת נחושת ממכרות פינן בערבה — אותו פינן שבו עשה משה רבנו את נחש הנחושת. ואילת זו — אם לא נזנית אותה — עתידה להיות מרכז הדיג, השיט, הטיס והחרושת במדינת ישראל.

הנגב זהו השטח היחיד במדינה שיש בו מרחבים, והתעופה הלאומית והבינלאומית תמצא בו כר נרחב, ואילת היא הגשר הטבעי בין המרחבים האלה ביבשה ובין המרחבים העצומים הנפתחים לנו בים. לאילת יש הינטרלאנד רחב ידים לחקלאות, כאשר אין לשום נמל אחר בארץ, — מרחב זה הוא עכשיו מדבר, וטוב שהוא מדבר, אבל אין הוא מחויב להשאר מדבר. אילת היא גם שער ים-המלח, המרכז העשיר ביותר בארץ לאוצרות טבעיים — ואילת תהיה גם מרכז של חרושת וכות, ואולי המרכז של חרושת וכות.

ולנוער החלוצי יש כאן יעוד גדול ואדיר. כאן יש לשלב במפעלים התישבותיים רבי תנופה — לכל צורות ההתישבות — גם חקלאות וגם חרושת, גם דיג וגם שיט, גם נמל וגם תעופה. — ועל כולם חיי תרבות רבי גוונים ועמוקי תוכן.

מהחלטות עצרת אר"מ, בישיבתה ההיסטורית ביום 29 בנובמבר 1947 — החשובה ביותר היתה החלטה על אילת. הפרץ ים-סוף שבשטח המנדט וכל ההינטרלאנד שמצפונה ניתן למדינת ישראל. החלטה זו, ככל שאר החלטות אר"מ לטובתנו, לא בוצעה על ידי אר"מ, ולא היתה קמה אלמלא רצוננו ויכולתנו. מבלי שנפחית את הוקרתנו הנאמנה לאר"מ למדינות שסייעו לנו בעצרת אר"מ — אנחנו רשאים לציין בסיפוק את העובדה ההיסטורית, שמדינת ישראל קמה לא בתוקף החלטות אר"מ אלא בכוח הרצון היהודי ובגבורת צבא ההגנה לישראל. ממשלת המנדט התנכרה בזדון להחלטות אר"מ והפרה ביודעים ובכוונה כל אשר הוטל עליה למען הקמת המדינה היהודית, וגם שאר המדינות, ואף אלה שהציעו בעצרת אר"מ לטובת הקמת מדינה יהודית — לא נקפו אצבע, כשמדינות ערב הכריזו מלחמה על החלטות אר"מ על מדינת ישראל. היינו נמחים מעל פני האדמה, אלמלא עמד לנו כוחנו להדוף את התוקפים ולהקים ולקיים את מדינתנו.

עמדנו השנה במערכה משולבת, צבאית ומדינית. לעתים סייע כוחנו הצבאי לכיבושנו המדיניים, לעתים סללה המערכה המדינית דרך לצבאנו. המקרה האחרון חל על אילת. הודות להסכם שביתת הנשק עם מצרים, שחתמנו ברודוס, עלה בידי צבאנו להגיע בלי ירייה אחת, ובלי שפוך טיפת דם אחת, לאילת — נזר תפארתו של הנגב. ואולי של מדינת ישראל כולה. זהו המוצא שלנו דרך הים ליבשת המאוכלסת ביותר בעולם, ליבשת אסיה. בשליטתנו באילת אנו הארץ היחידה בעולם שאינה נזקקת לתעלת-סואץ בשביל לעבור שהים התיכון לאוקיינוס ההודי.

עמנו לא ידע זמן רב להעריך חשיבות הים. בימי קדם הגיע עמנו לארץ מדרום וממזרח — גם בימי יהושע בן-נון השופטים וגם בימי עזרא ונחמיה. שני ימי ארצנו: ים-התיכון וים-סוף, נשארו בידי זרים — הכנענים, הפלשתים, האדומים. רק שלושת מלכי יהודה: שלמה, יהושפט ועוזיה, הגיעו לזמן קצר לאילת, אבל לא החזיקו בה מעמד הרבה זמן. לנמל הראשון על חוף הים-התיכון ביפו הגענו רק בימי החשמונאים.

עכשיו אנו שבים לארצנו ממערב, דרך הים, ואי-אפשר

אניית-המשא הישראלית "חיפה" בחיפה

היא חייבת לעשות זאת על מנת לחסוך במטבע זר וליצור ענף כלכלה חדש במדינה הצעירה. דרישתה זו האלמנטרית תהיה מובנת בלי הסברות רבות, לכל מדינה, אשר נבוא אתה בקשרי מסחר. ומאידך, חייבת ממשלת ישראל לתת את לבה להשתמש בשעת כושר זו לבנין צייה המסחרית, על מנת שתהיה בלתי תלויה בימי פורענויות. מחירי ההובלה הימית העולמיים תקינים כיום למדי ואם יובטח המטען לצי המסחרי שלנו, אין מקום לחשוש, שהשקעה זו לא תהיה מוצדקת גם במובן המסחרי. הוכחה לכך נמצא במשק הימי של צי העולים הישראלי.

צי המעפילים, שהותאם במשך החדשים הראשונים להקמת המדינה, להעברת עולים ושתי אניות הנוסעים, שנרכשו מאז ("נגבה" ו"גלילה"), עשו אותנו אדונים לעצמנו בהעברת שארית הפליטה מכל חופי הים התיכון. ולא זה בלבד, אלא שמקמצות הן גם לאוצר מטבע זר בסכומים ניכרים, יצרו מקומות פרנסה להרבה מאות משפחות ומשאירות הן עודף, לבנין הצי בכוחות עצמו ומהכנסותיו.

הצי הישראלי למשאות ולנוסעים מונה כבר כיום 18 ספינות ואניות (לפי הפירוט שבשולי מאמר זה). לפי הערכה צנועה תצטרך המדינה להוציא במשך 1949 להובלה ימית כ־25 מיליון דולר ר־5 מיליון לירות. הצי הישראלי הקיים קטן הוא מלספק אף את חלקנו המינימלי בתחבורה הימית וכצו השעה יש לראות — השלמת תכנית מינימום, לתוספת: אניות-נוסעים מותאמות לתיירות, אניות לקו ישראל-אמריקה, לאירופה המערבית ובים התיכון.

כיום הזה דרושות לנו: אניות-נוסעים (5000 טון) ר־3 אניות משא (30 אלף טון בס"ה) — לקו אמריקה; 3 אניות משא למערב אירופה וליים התיכון — 12 אלף טון. ויש להשקיע בכך כ־4½ מיליון ל"י.

ההסגר הימי, שהטילו עלינו חברות הספנות הבינלאומיות בפרוץ מלחמת ישראל, שמש הוכחה-למעשה לצדקת דרישתנו — להקים במהרה ספנות עברית עצמאית. ואם כי בימי ההסגר עמדו לרשותנו — רק אניות-נוסעים אחת ("קדמה") ושלוש ספינות קטנות למשא — "עתיד", "עמל" ו"עליזה" של החברה לשירות ימי "עתיד" בע"מ, הרי הן — ובעיקר המסגרת של חברות הספנות הישראליות הקיימות — הן את הגרעין והבסיס שעליו נבנתה תכנית מלחמתנו בהסגר הימי.

מזימת ההסגר, שהיתה אחת מסעיפי ה"תהו ובהו", שאויבינו תכנו עם הקמת מדינת ישראל, (הבלוקדה תוכנה עוד בטרם עזבו הבריטים את הארץ) הופרה במשך שבועות

מעטים. במשך זמן קצר, לא זה בלבד שהוחזרו לנו רבבות הטונות של המיצרכים החיוניים, שפורקו והופקרו בנמלים שונים בים התיכון, מקפריסין ועד טריפולי, כי אם גם הפעל שירות קבוע מנמלי אירופה ואמריקה לישראל.

אחד חברות האניות, מיסודם של "עתיד", "צים" ו"נחשון" מחד, וקו אמריקה-ישראל, מאידך, שבר — בעודו ובסיועו של משרד התחבורה ושל משרדים ממשלתיים אחרים, — את הבלוקדה, ועד מהרה התחילו חברות הספנות הבינלאומיות, אשר נשמעו לגזירת אחד הספנות של ים התיכון ומדינות האויב, לחדש את קויהם לישראל. American Export Line ואניות ה"אחוד" של הים התיכון, הכולל אניות בריטיות, שבדיות, הולנדיות, נורבגיות וכו' — החלו מיוני ואילך לבקר שוב בנמלי ישראל. הם נוכחו עד מהרה לדעת, כי אם לא ימהרו לחדש את שירותן, יפסידו נותן-עבודה גדול ונכבד.

אך הכלים העצמאיים שלנו, שהוקמו בימי החירום, לא נתרקנו מתכנם גם לאחר חזירת חברות האניות הגדולות והחזקות, ועובדה זו היא שהניחה, בין השאר, את האפשרות לקידום ספנותנו. אחד הספנות הישראליות וחברת אמריקה-ישראל המשיכו לפעול, זמן מה, באניות שכורות, מתוך מגמה מתוכנת לעבור לכלים עצמיים. והצעד הראשון נעשה, חברת אמריקה-ישראל יצרה, בשותפות עם "צים" וגורמים פרטיים, את קו ישראל-אמריקה, ורכשה את אנייתה הראשונה בקו זה "חיפה". חברת "שהם" העמידה בשבועות האחרונים את אניית המשא שלה "דרומית" לקו מערב-אירופה-ישראל. זו התחלה צנועה, אך — המשכה בטוח.

הסחר הימי של ישראל עם מדינות מעבר לים, אמריקה ואירופה, גדל והולך ואין כל סבה שמדינת ישראל לא תתבע לעצמה חלק מההובלה של קניותיה הרבות בארצות השונות.

צי הסוחר הישראלי במספרים

אניות נוסעים

שם הבעלים	נפח רשום		שם האניה	
	נטו	ברוטו		
קדם, שרות ימי א"י בע"מ אניות וספינות בע"מ " " "	1351	3504	קדמה	א. רשומות בימי המנדט
	2754	4571	עצמאות	
	2754	4571	קוממיות	
	6959	12656	3	ס"ה
אניות וספינות בע"מ ציס, חב' השיט הא"י בע"מ אניות וספינות בע"מ " " " " " " " " " " " " ציס, חב' השיט הא"י בע"מ אניות וספינות בע"מ " " "	372	784	התקוה	ב. נוספו מאז הקמת המדינה
	3391	5545	נגבה	
	279	348	קדימה	
	255	463	סירת צבי	
	196	358	שאר ישוב	
	213	298	ברכה פולד	
	981	1768	תיאודור הרצל	
	2246	3899	גלילה	
	438	970	גאולה	
	396	931	אילת	
	8767	15364	10	ס"ה
	15726	28020	13	בס"ה אניות-נוסעים

אניות משא

האחים ברנט את בורכרד חברה לשרות ימי עתיד בע"מ "דורון" חברה מזרחית לספנות ולמסחר בע"מ	305	509	עתיד	א. רשומות בימי המנדט	
	573	1072	עליזה		
	132	200	דורי		
	1010	1781	3	ס"ה	
אניות וספינות בע"מ קו ישראל-אמריקה בע"מ	2375	3804	דרומית	ב. נוספו מאז הקמת המדינה	
	4240	7153	חיפה		
	6615	10957	2		ס"ה
	7625	12738	5		בס"ה אניות-משא

הרגשה חגיגית רווחה בקהל המוזמנים, הרגיל כבר לטקסים חגיגיים, הנערכים בהודמנויות שונות בנמל חיפה.

בכוח מאמצים חלוציים

— אניה זו פילסה לנו דרך באוקינוס האטלנטי והיא תקשר אותנו עם הקיבוץ היהודי הגדול באמריקה — אמר ז. שינד, בדברי הפתיחה.

זוהי לא האניה הראשונה, שחצתה את האוקינוס ובאה אלינו — אמר. אולם האניות האחרות דרכס היתה אחרת ואת דגל ישראל לא נשאו בגלוי. עניין ההעפלה וההיאבקות על עצמאותנו הם שהביאו אותן.

לפני שנים מספר לא ידענו מה הם הכוחות החבויים בישוב. אנו מקווים, כי גם הכוחות הגלומים ביהדות הגולה עוד יבואו לידי גילוי מפתיע. כשם שהמלחמה עוררה בישוב כוחות עצומים, כן תעורר מדינת ישראל ותביא לכלל פעולה כוחות רבים בתפוצות הגולה.

הספנות הנה אחד המכשירים העיקריים לבנין המדינה וכלכלתה — אמר הנואם. כשהעולם כולו היה „ניטרלי“ לגבינו, היו גם האניות „ניטרליות“.

על המשך הפעולה בהקמת הצי אמר ז. שינד, כי לכך דרושים יהיו מאמצים גם בימי שלום ודרושה גם עזרת הממשלה.

משני עברי האוקינוס...

הד לאותם הימים הקשים, ימי תקומתה של מדינת ישראל, נשמע גם בדברי שר התחבורה ד. רמז.

— כל ידידינו, שהיינו לקוחותיהם במשך כ־40 שנה בים ובאוויר, עזבונו לילה אחד והשאירונו ביתמות ובבדידות. אז נעשה מצדנו מאמץ בשני מקומות בבת־אחת, במדינת ישראל ומעבר לאוקינוס — בניר־יורק. בחורים, שאלהים בלבם, בעלי אומץ ורצון, נחלצו ובאו. הם שכרו אניות מכל שיכלו לשכור והביאו לנו סחורות. הם לא פחדו מאימת מצרים ומאימתם של אחרים. במאמץ זה היה טמון גרעין עושה פרי וממנו צמחה האניה „חיפה“.

שר התחבורה קרא לנוער לשים פניו להכשרה ימית. — „קומו וקחו לידכם את הגה הצי העברי“.

*

ל„קו ישראל—אמריקה“ — שלשה שותפים שווים: חברת הספנות אמריקה—ישראל, חברת הנאמנות של הבנק לדיסקונטו וחברת צ״מ. יש בדעת החברה לרכוש עוד חמש אניות לצרכי הובלת סחורות בקו זה.

אחד הקוים העיקריים בהובלה הימית של מדינת ישראל הוא עתה נתיב המים מאמריקה. לקו ימי זה, שעד כה עבדו בו ימאים בני אומות שונות, שעל אניותיהן התנוסס דגל נורבגיה, יוון, פאנאמה וכו', מתחילים לחדור ימאים יהודים. וראשונה לאניות־המשא ב„קו ישראל—אמריקה“, ששם לו מטרה לקיים כאן את התחבורה, היא האניה „חיפה“, הגדולה באניות צי־הסוחר הישראלי.

אניה מחליפה שם ודגל

„חיפה“ היא בעלת נפח של 10,500 טון. שמה הקודם הוא „פורט יוקון“ (Fort Yucon). שמה החדש ניתן לה בהסכמת השלטונות ועיריית חיפה. היא נבנתה בקאנאדה בשנת 1943. בתקופת מלחמת־העולם השניה הובילה פחם בין נמלי ארצות אמריקה ובין אמריקה לאנגליה. על־ידי בעליה החדשים נרכשה בסכום 650 אלף דולר.

באניה יש שכלולים מודרניים, ובין השאר — מצפן, שאינו מושפע מהשדות המאגנטיים. בין המנופים שבתוכה יש אחד, שבכוחו להרים משא עד למשקל 50 טון. בעוד שהמנוף הגדול ביותר בנמל חיפה אינו יכול להרים אלא עד 15 טון. את הדרך מניו־יורק לחיפה עושה האניה ב־19 יום.

לנמל חיפה הגיעה האניה בצוות בן 40 איש, שהיו בו בני 11 לאומים. כאן הוחלפו רוב העובדים ביהודים. מבין הלא־יהודים נשארו עוד רב־החובל (שגם הוא יוחלף ביהודי) ובעיקר — העובדים במחלקת המכונות.

בהפלגתה הראשונה הביאה האניה מארצות־הברית למדינת ישראל סחורות וציוד חרושתי, שנרכשו בכספי המלווה האמריקני. היא נתקלת בזאת בקשיים, מכיוון ששלטונות ארצות־הברית מעונינים שההובלה תיעשה באניות אמריקניות. בדרכה חזרה תקבל „חיפה“, בנמלים בים התיכון, מטען המיועד לאמריקה.

טקס חנוכת האניה בנמל חיפה

ב־27 לאפריל ש. ז, בהגיע האניה לראשונה לנמל חיפה, נערך בו טקס חנוכתה, בהשתתפות שר התחבורה. טקס החלפת הדגל הקאנאדי בדגל הישראלי נערך לפני שבועות מעטים בנמל ניו־יורק.

קהל אורחים רב נוכח במעמד זה: נציגי הממשלה, הצבא ומוסדות ציבור. בין הקרואים נראו גם קציני א״מ.

טבלת נחושת ועליה סמל עירית חיפה נמסרה לרב־החובל ט. בונד, אמריקני, איש ניו־יורק, על־ידי ראש עירית חיפה מר שבת־י לוי. רב־החובל אמר, שיתקין את הלוח לראווה באניה.

במסבת הפתיחה של בית יורדי הים במרסיל. משמאל לימין: ד"ר י. פודימאן, סגן יו"ר החי"ל בפרנז; עו"ד ישראל, יו"ר החי"ל במרסיל; אדמיראל טאנגי, מפקד הצי הצרפתי במרסיל. מימין לשולחן: מר ברזל, ממיסדי בית יורדי הים.

ב־15 למאי ש.ז. נפתח חגיגתי, בעיר החוף הצרפתית מרסיל — בית יורדי הים של החבל הימי לישראל, סניף צרפת.

במעון ימאים זה יש ארבעה חדרים מצוידים ציוד מפור אר. האולם מצויד במזנון ובראדיו-גראמפון, וליד שולחנות קטנים יכולים מלחיהן וקציניהן של האניות הישראליות, המתעכבות בנמל הצרפתי הגדול, לבלות את זמנם באווירה ביתית. המעון ישמש גם בית-ועד לנוער היהודי והציוני. אישים יהודים וצרפתים רבים נתכנסו למסיבת הפתיחה החגיגית, שבראשה ישב האדמיראל טאנגי, המפקד הימי של איזור מארסיל. באו קציני צבא וצי צרפתים, נציגי שלטונות המחוז והנציג הישראלי במארסייל. לאחר נאוטים אחדים ודברי-ברכה מפי הנוכחים הרים האדמיראל טאנגי את כוסו לכבוד הצי הישראלי הצעיר ובירכו בהתפתחות גדולה. הד"ר י. פודימאן, יו"ר הסניף הצרפתי של החבל הימי לישראל, השיב בדברי-תודה. הוקראו ברכות של הנשיא ד"ר ת. ווייצמן, שר התחבורה ד. רמז, יו"ר החי"ל ש. טולקובסקי, ד"ר מ. הינדס ואישים צרפתיים.

בו בערב נערכה, בבית יורדי הים, מסיבה לנכבדי הציבור היהודי במארסיל וליורדי הים הישראליים שנודמנו לעיר. במעון נתקיימה גם קבלת פנים חגיגית לקציניה ולמלחיה של „עצמאות“, שהגיעה למרסיל.

האווירה הטובה ששררה במסיבת הפתיחה של בית יורדי הים העידה על האהדה של תושבי מארסיל למדינת ישראל; זו מבטיחה רבות גם לבאות ביחסים שבין יורדי הים הישראליים וצרפת.

דגל זה של החבל הימי לישראל, שהננו מגישים במתנה לאניה „חיפה“, הוא סמל לרצון שתוף הפעולה המפעם בקרבנו ובטו לרגשי הכבוד, שאנו, יהודי אמריקה, רוחשים להישגי הימאים הישראליים.

במעמד קהל רב התקיים, ב־30 למרץ ש. ז., בנמל ניו-יורק, טקס מסירת דגל החבל הימי לישראל לאניה „חיפה“, ערב הפלגת-הכבודה שלה לישראל. הדגל נמסר ע"י קומ. יהושע גולדברג, בשם החי"ל בארה"ב והקרן האמריקאית למוסדות ישראל, לרב החובל טרנס בונד ולב"כ הקו ישראל-אמריקה מר רפאל רקנסי.

בדברי הנאוטים צוינה חשיבותה הרבה של הפעולה הימית בישראל והובלטו מפעליו והישגיו של החבל הימי לישראל. הגב' ל. ג'רביס, מפעילות מועצת הנשים שליד החי"ל בארה"ב, העידה במעמד זה על נכונותם של ארגוני הנשים לסייע לחבל הימי לישראל בפעולותיו.

למחרת היום שודרה ברדיו ניו-יורק תכנית מיוחדת על טקס מסירת הדגל, בהשתתפות הגב' ל. ג'רביס, ה' בסנקו וה' ש. כנאי, מעובדי האניה.

לביסוסה של ישראל הימית

מדברי מר אדוארד נורמן, נשיא הקרן האמריקאית למוסדות ישראל, בטקס מסירת דגל החי"ל ל„חיפה“, החבל הימי לישראל מוקם והולך בארץ זו בחסותה של הקרן האמריקאית למוסדות ישראל. חסות זו היא תוצאה הגיונית מהתענינותנו במדינת ישראל ומהעזרה, אשר נתנו, במשך שנים רבות, לבית הספר הימי בחיפה. התענינותי האישית בבית הספר הימי היא היא, למעשה, שהביאתני במדה לא קטנה ליצירת הקרן.

עלינו להבין, שצייה המסחרי של ישראל ישא, ובשנים הקרובות במיוחד, באחריות החשובה של מתן עזרה לייצובו של המשק הישראלי. את 120 המילין של חוף ישראל יש לנצל בצול מלא, לא רק לתנועת מסחר עם העולם החיצוני, כי אם גם כמקור לא-אכזב לאספקת מזונות. הקשר בין ישראל והים, שהיה קיים עוד לפני תקופת התנ"ך, מעיד, שהיהודים נזקקו לים מאז ומתמיד. בהסתם המוצא לים נחלשה המדינה ובימי שליטתנו בחוף הארץ — גבר כוחה. ברם, לא די ברכישת אניות ובהנעתן, כדי ליהפך לאומה ימית. כל אומה ימית רצינית דואגת להפצת רעיון הימאות בקרב תושביה ולטפוחו בין אזרחיה בעתים צעירים. וגם עתה, כשהאניות מונעות במכונות, מכשירות הן את בני הנוער שלהן בסירות-חתייה ומפרש וע"י ספרות ימית.

החבל הימי לישראל נוסד לפני עשר שנים ומעלה, על מנת לטפח את האהבה לים ולהקנות לבני הנוער שלנו את מקצועות-הים השונים. במשך שנות קיומו רכש החבל הימי לישראל רבבות חברים בישראל ואלפים נוספים באנגליה, באפריקה הדרומית ובארצות אחרות. החבל הימי לישראל הוא כיום הכוח המניע והמעורר לפעולה ימית. מדינות אחרות החדירו בקרב אזרחיהן את אהבת הים במשך מאות בשנים; החבל הימי קבל על עצמו לבצע תפקיד זה משך זמן קצר. קצב זה אפייני לכל מה שהתרחש עד כה בישראל. אנו כאן יודעים יפה, כי החבל הימי לישראל זקוק לעזרתנו. לכן הכינונו, זו הפעם הראשונה, תכנית לרכישת חברים לחבל הימי לישראל — לטפוח רעיון החי"ל ולעזרה חמירת לו לפעולתו.

למעלה מ-10,000 איש נטלו חלק בחגיגות יום השלמת כבוש נמל חיפה, שנערכו בנמל חיפה. היה זה חגם של העובדים בנמל ונערך על ידיהם.

קישוטים צבעוניים של דגלים על רציפי הנמל ועל האניות, קהל לבוש חגיגתי, תזמורת של פועלי הנמל, במה שהוקמה מול השער הראשי לחופו של הים ממש — אלה הן את המסגרת לחגיגה. האניות שבנמל פתחו בצפירות לציון החגיגה. הונף הדגל ונציגים של עובדי הנמל, המשטרה וחיל הים ניצבו אל התורן במשמר כבוד. אחרי דברי פתיחה קצרים של י. שמושקביץ בשם ועד עובדי הנמל, הוזמן שר-התחבורה להגיד דברו.

שר התחבורה מר ד. רמז ציין את ערכה של העבודה העברית בנמל ובים.

„בסיסי הנמל — הם בסיסי העמל. עדיין לא יצאנו יציאה גמורה מן המלחמה ולא הכל הוכן לעולים ולתיירים, אך יבואו אלה ואלה ללא הגבלה ונעשה הכל לספק את התנועה בים ובנמל. רק לפני שנה פתחנו את משק הנמל בחיפה בדאגה חמורה התהיינה סחורות דיין לא-ניות. בסיום השנה אנו עומדים בדאגה הפוכה. קצרים הרציפים וצרים שטחי המים במעגן. אניות שלנו הולכות — גם אניות-בית וגם אורחות, ואף על פי כן אין השינוי הזה אלא נבואה להישגים אשר יבואו, מנוף לעתידנו הימי“.

בשם לשכת המסחר בחיפה בירך מר ז. נתנזון. מר אבא חושי סקר את תולדות כיבוש העבודה בנמל מאז 1921 ועד היום וציין את תפקידו של „סולל בונה“. בין השאר עמד מר חושי על חלקם של עולי סאלוניקי בכיבוש העבודה בנמל.

י. אלמוני, בשם מ. פ. חיפה, הגיש לוועד עובדי הנמל תעודת הרשמה בספר הזהב. התזמורת של עובדי הנמל נגנה. נערכה חכנית אמנותית. הטקס הרשמי נסתיים בשירת „התקוה“.

מ זינגר / איך ניצל נמל חיפה מחבדה ואיך שוחרר עם צאת הבריטים

בין הדברים הבלתי מובנים עדיין והנחשבים לאחד הנסים הגלויים — הצלת נמל חיפה ממעשי חבלה על ידי ערבים ובריטים ושיחרורו עם צאת הבריטי האחרון. במסכת ההישג הרב הזה משולבים דברים שעסקו בהם במשך שנים בגלוי ודברים לא מעטים עטופי סוד, אשר בחלקם גילו אותם בפגישה, ביום השנה הראשון לשחרור הנמל — חברי מנהלת הנמל, חברי לשכת הפועלים של הנמל וחברי מזכירות מועצת פועלי חיפה.

ראשית הכבוש — בעבודה

א. חושי גולל את פרשת כיבוש הנמל על ידי עבודה עברית, מאז אניות-הפחם שהגיעו בשנת 1921 ולא היה מי שיפרק אותו והמשרד לעבודות צבוריות, שקדם ל„סולל בונה“, קיבל על עצמו והעבודה נעשתה על ידי הפועלים שסללו את כביש עפולה — נצרת והם הועברו לשם כך משם לחיפה. כיבוש הנמל על ידי עבודה נמשך עם כניסת קבוצת הפועלים הראשונה בראשותו של ב. רפטור. המאבק למען כיבוש העבודה בנמל, תוך התנגדות בלתי פוסקת של הפקידות הבריטית, נמשך במשך שנים. באין פועלים מוכשרים ומוכנים לקבל על עצמם את המשימה הזאת, הוכנסו

לנמל חברים ממשק יגור, אחר כך באו בעקבותיהם חברי החקלאות העובדת על כל סוגיה. נעשו נסיונות שהצלחתם בחלקם להביא בעלי מקצוע לעבודות הנמל מסאלוניקי ומפולין, וכאשר הושבתה עבודת הערבים בנמל על ידי המופתי במאורעות 1936, יכלו כבר הפועלים היהודים עצמם לקיים במשך שבועיים את העבודה בנמל. חג' אמין אל חוסייני נאלץ אז להיכנע נוכח עובדה זו וציוה לפועלים הערבים, שהיו משועבדים לו או שפחדו מפני כנופיות המזוינות, לשוב לעבודה. דור שלם נלחם באמצעים פרטיים זניים על כיבוש העבודה בנמל חיפה, עד שבא „סולל בונה“ ובכוח יכלתו הארגונית הרבה ומכשיריו המשוכללים קיבד לידיו חלק ניכר מהעבודה בנמל.

אולם עמוס לאנדמאן, חבר הנהלת „סולל בונה“ בימים ההם ועתה חבר הנהלת הנמל, קובע: אחרי כן הכיבושים החשובים האלה היו בנמל חיפה לפחות שני שלישים מהעובדים ערביים ורק שליש אחד יהודים. בפקידות היה היחס עוד יותר לרעת היהודים, אבל הפועלים שחדרו לעבודה בנמל נאחזו בה בצפרניהם, החזיקו בה מעמד נוכח כל הסכנות, וגם ב־30 בדצמבר 1948, יום הטבח בבתי הזיקוק, כאשר הסתת הערבים הגיעה לשיאה, ואף בימים כאשר כל נסיעה לעבודה בנמל ומהעבודה הביתה היתה כרוכה בסכנת נפשות.

הכנות „המדינה בדרך“

ועדת המצב הישובית ואחר כך מנהלת העם שקיבלה לידיה את ניהול עניני המדינה הכינו בעוד מועד את קבלת הנמל לרשותנו.

מטעם הפלמ"ח הוכנסה לתוך הנמל קבוצה של עשרות חברים (קראו לה „פליים“) ובידיה הופקד תפקיד הבטחה אחד ממעשי הגבורה הנפלאים — אמר עמוס לאנדמן — הוא הכנסת נשק לתוך הנמל, אשר לא רק השוטרים הבריטיים, אלא גם חיילי הקומאנדו שמרו עליו, ואיך נטמן הנשק בנקודות השונות בשטח הנרחב של הנמל.

בתקופה הממושכת של אניות-המעפילים וגירושן מן הארץ מילאו חברים אלה תפקיד קשה עד מאד. את המעפילים לים ליוו חברי ההגנה ומדריכים שהיו דרושים להמשכת הפעולה, והיה ענין להוציא אותם מידי קלגסי באוין, כדי שיוכלו לחזור לאירופה ולהביא משם עוד ועוד מעפילים לחופי המולדת. לעתים היו נאלצים להסתיר את האנשים האלה במחבואי אניות המעפילים, יממה או שתי יממות עד שהצליחו לשחררם.

להכשרת פועלים ופקידים לעבודה בנמל, במקום הערבים שיצאו או יוצאו מהנמל, אורגנו, באמצעות מועצת פועלי חיפה, שיעורים מיוחדים; „סולל בונה“ היה במצב הכן כדי הזמן לקבלת העבודה בנמל בשלימותה. היו ימים ושבועות שחסרו פועלים ואז גוייסו פועלים ממפעלי התעשייה, והם בודה נעשתה.

מבחר מספרי "דבר"

ש. דובנוב: דברי ימי עם עולם, 11 כרכים

כתבי שלום עליכם, 13 כרכים

כל כתבי אברהם מאפו בכרך אחד

כל כתבי מנדלי מו"ס בכרך אחד

כל כתבי ח. נ. ביאליק בכרך אחד

שירי ח. נ. ביאליק, תבנית כיס

פ. לחובר: תולדות הספרות העברית

ספר המועדים - א ראש השנה ויום הכפורים

ב) שלש רגלים - פסח

היימו: אוצר דברי חכמים ופתגמיהם

ליד "סולל בונה", מועצת פועלי חיפה ועובדי הנמל היהודים פעלה בנאמנות ובמרץ לשכת המסחר העברית על ידי נציגיה, בעזרת עמילי המכס ולשכת הספנות.

הצבא הבריטי הכין חבלה בנמל

במאוס 1948 נודע, כי הצבא הבריטי מתכוון לחבל בנמל. יחידת הצבא הבריטי, שאומנה בשעתה לשם חבלה עם התקדמות הצבא הנאצי בימי אל עלמין, הובאה לחיפה. נודע שגנראל מק מילן ציוה לשרוף ולהשמיד את כל סחר רות היהודים שנמצאו אז בנמל. ערך הסחורות האלה נאמד אז בעשרות מיליונים. הידיעות האלה אושרו ממקורות מהימנים.

מיד הוחל בפעולה בשני כיוונים: להכין כוח למניעת מעשי החבלה ולהצלת הנמל בשעת סכנה, ובהסתמך על הכוח הזה - לנצל את הקשרים עם הפקידות הבריטית בנמל, לשם מניעת הרס המפעל הגדול והחשוב כל כך לקיום הארץ.

פה אחד אושר על ידי כל מי שעסק בוועדת הנמל, כי הפקידים הבריטיים שהיו אחראים לנמל, גילו לא רק הכרה במאמצי היהודים לקיים את עצמם ואת הארץ, אלא גם הערכה למפעל הנמל, שלהם היה חלק בהקמתו ובפיתוחו, ולא רצו לראותו בחורבנו אחרי עמל של עשרות בשנים. עובדי הרכבת ועובדי הנמל היהודים, על ידי פיקוחם המתמיד על המתרחש סביבם, עזרו אף הם למניעת חורבן הנמל. הדגיש זאת במיוחד מר י. כספי, בשעה שליידו ישב מר סטיוונס, אחד מחסידי אומות העולם, היחידי מפקידי הנמל האנגלים, שהחליט לשרף את מדינת ישראל.

יצחק אלטוביה, איש "סולל בונה" בנמל, הוסיף: לא די שהצלחנו למנוע את חבלת הבריטים בנמל וברכוש היהודי שהיה בו אלא הצלחנו להוציא ממנו תחמושת ונשק והיה לנו סיפוק רב, כאשר הודיעו לנו שלטונותינו הצבאיים, כי בהגנה על דגניה יש חלק ניכר לתותחים שהומצאו להם מנמל חיפה. הטאנקים שהוצאו מהנמל לעיני שומרי בריטניה, עזרו במידה לא מעטה לנצחונות צבאנו.

מזימות הבריטים הוכשלו על ידי שילוב מאמצים שונים; ועם צאת הבריטי האחרון מנמל חיפה היה הנמל בידיים מאומנות לעבודה ונאמנות למדינתנו.

עמדת המפתח לקיבוץ גלויות ולמשק הארץ במלוא עוזו דוד אדירי, איש לשכת הנמל, טוען, שאין יודעים עוד להעריך את הישגי הנמל מאז שיחרורו. ב-14 במאי יצאה מנמל חיפה אניה ישראלית ראשונה, אניה מעפילים לשעבר; את עבודת התיקון עשינו חדשים קודם לכן במחתרת. אין ספק, כי הודות למאמצים שהשקענו בעבודה בנמל בחדשים המכריעים, גם בהחשת הוצאת המטען הצבאי של הבריטים מהארץ, עזרנו לא במעט להקדמת הפינוי ולשחרור הארץ מהשלטון הזה. בשני שלישים ממספר הפועלים שהיו עובדים בתקופת המנדט, מוציאים עתה אל הפועל עבודה בהיקף המגיע לזה של אז. בהישג זה בראש וראשונה חלק לפועלי הנמל, ברובם עולים חדשים. עבודת הפריקה וההטענה נעשית עתה בפחות זמן מאשר בימי המנדט. צומצמו בהרבה הגניבות בנמל, אשר פשו מאד בימי המנדט וגרמו נזקים עצומים. תנאי העבודה שופרו ויש דאגה לשיכון הפועלים ולהטבת מצבם.

פגישתנו בנמל חיפה "הופרעה" על ידי שירה אדירה מפי מאות עולים באניה תורכית שהתקרבה אל הרציף. הכל נשתק לרגע קט. שער העליה נתן קולו.
(דבר)

דרוש את המובחר ותקבל

ק י מ ל

וולפשונידט

הליקיר המעולה וטוב - הטעם

תוצרת תאילנד

מתוך שיחה עם מר אל. זיפשטיין, המנהל הכללי של הנמל.

יה, כבטויו של וינסטון צ'רצ'יל, ואילו השאר יצאו לשירור תים שונים בארץ. בנמל לא נותרו אלא מעטים ועליהם הוטל לשמור על הקיים. מהם שעסקו בעבודות-הצלה — במשיית מטענים מאניות שטובעו ליד חופי הארץ, ומהם — שהיו עסוקים במספנת ה"אוצר". ואז נבנו שתי שולות המוקשים הגדולות לאדמירליות הבריטית.

התקופה השלישית החלה עם תום המלחמה. עמדנו אותה שעה, במאבק קשה עם הממשלה המנדטורית, שתסכים לחייב דוש העבודה בנמלנו. ב־13 לנובמבר 1945 חודשה העבודה והאניה הראשונה, לאחר גמר המלחמה, הגיעה לחופנו. לא קל היה לחדש אז את העבודה: ציודנו היה מדולדל מאד, עובדינו — הסוארים, הספנים — עודם מגוייסיים, וה"אמצעים, העומדים לרשותנו, מועטים. היתה זאת שנה קשה מאד, ועתה מותר לגלות, שלא פעם עלה במחשבתנו להפסיק את העבודה לחלוטין.

ואף על פי כן — התגברנו. השנה 1946 נסתיימה בטפול ב־106 אלף טון ואז התחלנו גם לארגן את הכל מחדש. ב־1947 חידשנו את הציוד, החלפנו את כלי העץ שלנו בכלי שיט העשויים ברזל, שעמידתם במים טובה יותר והטוננו שלהם גדול יותר. אותה שנה הגענו ל־180 אלף טון ובאספה הכללית השנתית של ה"אוצר" הופענו בפני בעלי המניות — זו הפעם הראשונה — במאזן חיובי.

במאבק הנודע של שנת 1948 היה הנמל גורם רב חשיבות ותועלת. נדרשנו אז למאמץ על-אנושי, כי המעגן שלנו היה הפתח העברי לים, היחידי והבטוח. דרכו הגיעה אז האספקה ליישוב וכן גם הציוד ההכרחי להגנת הארץ. עבדנו אז שבעה ימים בשבוע ו־24 שעות ביממה. וכ־30 אניות עגנו בבת אחת בחופנו, בחדשים ינואר—מאי. זו היתה אחת התשובות ש"י כולנו לתת לסיר קנייגהם, שהבטיח לנו משטר של "תורה ובהרה", לאחר צאת הבריטים מהארץ.

והנה באו עלינו ההתקפות מהאוויר. ההפצצה הראשונה על הנמל, ב־16 למאי, לא גרמה לנו נזקים רציניים, אבל למחרת היום נפלו ארבעה מתוכנו — 3 מהעובדים וסוחר אחד, שהיה אותה שעה בנמל לרגל עבודתו, — ואחדים נפצעו. האווירונים המצריים היו פוקדים אותנו לעתים קרובות ובשעות קבועות. הפכנו להם ילד שעשועים —

ולרגל ההפצצות נעלמו פתאום, ב־19 למאי, מחופנו כל האניות, וכ־30—40 טון מטען, שהיו מיועדות בשבילנו פוזרו בכל נמלי הים התיכון. למחסנינו ולציודנו נגרמו בהפצצות נזקים ניכרים, שתיקונם עלה לנו באלפי לירות.

אך עבודתנו בנמל לא הופסקה גם בימי ההפצצות. גם עמדתנו זו לא נטשנו. הסתגלנו למצב החדש ובחדשים שבין ה־19 למאי ועד לאוגוסט עבדנו בעיקר בלילות. עם שקיעת השמש היו האניות באות לנמל ועם שחר — יוצאות לים הפתוח.

בשיחה עם סופרנו, סקר מר אל. זיפשטיין, המנהל הכללי של נמל תל-אביב, את עבודתו והתקדמותו של הנמל בשנת 1948. באותה שיחה נמסרו גם לפרסום פרטים חשובים על המעגן הדרומי של נמלנו, לאחר כבוש יפו, ועל התכניות להקמת נמל עמוק מים בחופנו. תמצית הדברים מובאת להלן.

א. זיפשטיין, מנהל נמל ת"א, במשרדו. — מה מעסיק אותך כיום במיוחד, מר זיפשטיין. כפי הנראה, התכניות להקמת נמל עמוק מים בתל-אביב.

שלבים

אפשר, כמובן, לציין אי אלה שלבים בהתפתחות נמלנו. אף כי ימי קיומו אינם אלא שלשה עשרה. ההתחלה היתה, כהתחלת כל מפעל חלוצי, — גישושים ונסיונות. מהם, כדבר המובן מאליו, גם נסיונות שלא הצליחו. לא היה לנו כל נסיון בעבודה זו, על כן גם עקבנו אחר מעשי אחרים — ביפו ובנמלים המצריים והלבנוניים — ולמדנו מהם. לא היתה עבודתנו בתחלה אלא חקוי. אך יש להגיד לשבחם של ראשוני היוזמים והבונים של נמל תל-אביב, שחקוי זה לא היה חקוי של התבטלות, כי אם של התחרות. למדנו מאחרים, מתוך מחשבה תחלה לעלות עליהם — בכושר העבודה וביעילותה, בציוד טכני, בהישגים. השלב הראשון נסתיים עם פרוץ מלחמת העולם, ב־1939.

אז הגיעה התנועה בנמלנו ל־200 אלף טון. ולאחר תקופה ראשונה זו בא שיתוק גמור בעבודתנו. בשנות המלחמה היו מעגני יפו ותל-אביב סגורים, בתוקף הצו של ממשלת המנדט — מטעמי בטחון. רבים מעובדי הנמל גויסו או ליחידות הצבא הבריטי והם, "פרקו היסטורי"

לפני 13 שנה: מאיר דיזנגוף ז"ל נואם באספת-עם גדולה בשטח התערוכה בת"א.
— „כאן יהיה לנו נמל גדול, על אף הכל”.

השניה, שחריפותה לא היתה פחותה מזו של המחסור בכלי השיט — והיא בעיית כוח האדם. לא מצאנו ביפו ספנים או אנשי מקצוע אחרים בעבודות-ים מבין הערבים, אלא יצאו את הארץ, בסירותיהם, בדרך הים, עם שאר היוצאים. ומעובדי הנמל בת"א לא יכולנו להעביר ליפו; רבים מהם היו עוד עם מגויסי הצבא או חיל הים. בעונת ההגרים קלטנו כ־150 עובדים מבין העולים החדשים ונוסף על כך העסקנו ביפו, ואנו מעסיקים שם גם כיום, כ־150 ערבים, לא אנשי מקצוע.

שני המעגנים — בתל-אביב וביפו, מהווים כיום רשות אדמיניסטרטיבית אחת. כל עניני ההנהלה מרוכזים בת"א ומכאן נשלחים גם ליפו אנשי המקצוע הדרושים. נצולם המלא יאפשר תנועה בשיעור של כ־500—600 אלף טון לשנה.

השנה 1948 פתחה פתח נרחב ביותר לעבודתנו בחוף תל-אביב — יפו: ישנם סכויים לכך, שה"אוצר" — לא זה בלבד, שלא יצטרך מעתה לדאוג לכסוי גרענות, כי אם יתן רווחים במדה הגדולה והולכת. ואותם הרבבות שנתנו יד למפעל בראשיתו ויצרו את ההון הדרוש להתחלת הפריקה והטעינה בחופנה, מתוך התלהבות ורצון טוב, יוכחו שיש גמול להשקעותיהם.

על אף הסיכון והקשיים סיימנו את השנה 1948 ב־260 אלף טון בערך. ואחרי כבוש יפו התחלנו לטפל, לפי בקשת משרד התחבורה, גם במעגן הדרומי של נמלנו.

יפו — המעגן הדרומי של נמל ת"א

היתה פעם תל-אביב המעגן הצפוני של יפו, כיום — מהווה יפו מעגן דרומי לנמלה של תל-אביב. בקורות מאבקנו המדיני והצבאי לעצמאות תירשם גם עובדה זו, כאחת העובדות הנכבדות ביותר.

בעבודות פריקה וטעינה

בכניסתנו ליפו מצאנו את המעגן שם ריק מציד ומאדם. מתוך 250—300 הסירות, ששמשו בימים כתקונם לפריקת מטענים ולטעינת הדורים ביפו, נשארו לפליטה כ־60 סירות בלבד והמחצית מהן היתה טעונה תיקון, על מנת שנוכל להשתמש בהן. גם סוחבות לא מצאנו בו. והבריכה היתה זרועה מוקשים וארגזי תחמושת היו בתחתיתה, והיה עלינו לנקותה לפני שנתחיל לעבוד בה.

לא היתה לנו כל אפשרות לצייד את מעגן יפו בכלי שיט כל עוד נמשכה מלחמת ישראל, כי בתי המלאכה שלנו עבדו אז בעבודות דחופות למאמץ המלחמתי. העברנו, איפוא, לשם חלק מהציוד מתל-אביב וע"י כך נתנה האפשרות למשלוח מיליון ומחצית המיליון תיבות הדר דרך המעגן הדרומי בעונת ההדרים 1948/9.

אנו מבצעים עתה את תכנית הציוד ליפו, שתאפשר — עם השלמתה — להכפיל את כושר עבודתו של המעגן הדרומי. מעריכים, שבשנת 1949 יעברו דרך שני המעגנים, תל-אביב ויפו, 400—450 אלף טון.

ועם הפעלת המעגן הדרומי העמדנו גם בפני הבעייה

לא נוכל לפרוק את המטענים (צרכי מזון, חמרי גלם לתעשייה ועוד), שיובאו בשבילנו.

היש עוד צורך להוסיף, כי בנינו של הנמל והנמל הבנוי יתנו אפשרויות נרחבות של עבודה וקליטה לאלפי משפחות? היש צורך לציין ולהדגיש מה רב יהיה ערכו במערכת בטחוננו?

ומכיון שבנייתו של נמל זה ימשך ארבע שנים לפחות, ובכלל זה שנה אחת של הכנות — יש להתחיל בו מיד.

בצוע תכנית זו יצריך אמצעים נכרים מאד, שבחלקם יגויסו בארץ ובחלקם בחו"ל. מתוך הגישושים הראשונים מסתבר, שבעלי הון ומוסדות כספיים בחו"ל יהיו נכונים להשקיע מכספם במפעל זה וכי אפשר יהיה, אף כי לא בלי מאמצים רבים, להרים את המשא.

המפתח לבצוע התכנית הוא בידי הממשלה, בין אם היא תקח על עצמה משימה זו ובין אם תמסרנה לידי הנאמן שלה. אוצר מפעלי הים נכון להיות הנאמן להקמת נמל עמוק המים בתל-אביב-יפו.

*

הגיגה עממית נערכה בנמל תל-אביב, במלאת 13 שנה ליסודו בנוכחות קהל אלפים — כל העובדים ומשפחותיהם וראשי צבור ומוסדות.

רציף "לקט", בו נתקיימה החגיגה, קושט בדגלי איתות והואר במאות מנורות וזרקורים. מעל הבמה המיוחדת, שהוקמה לחגיגה השמיעו את דבריהם: מנהל הנמל א. זיפשוטין, י. רוקח ראש עיריית ת"א ויו"ר אוצר מפעלי הים, ש. טולקובסקי, יו"ר החבל הימי לישראל, א. שכטר, מזכיר מ. פ. ת"א ול. לוי, מזכיר עובדי הנמל. ה. אברמוביץ, מראשוני הפועלים בנמל, ספר על חייהם ועבודתם של העובדים.

בדברי הנואמים הובלטו שירותי הנמל בימי מלחמת השחרור, ציון, כי שימש הוא עמדת-חלוץ להכשרת ימאים, אשר פעלו בהעפלה ופתח לישראל בזמן המצור הקשה שהושם על חופי הארץ. הובעה התקווה, שהמעגנים בתל-אביב וביפו יהפכו במהרה לנמל עמוק מים לדרום הארץ.

בתכנית האמנותית השתתפו: הקריין א. יהלומי, הזמרת נ. ליובובסקה ומנשקה. החגיגה נסתיימה ברקודים.

בסיומה של השנה 1948, כשנמל חיפה היה עוד בידי הבריטים ויפו בידי הערבים, עמדה לדיון רציני שאלת הרחבתו של המעגן התל-אביבי, להגדלת אפשרויות הפרי-קה — להבטחת האספקה ההכרחית ליישוב. הנהלת ה"אוצר" החליטה אז להזמין מומחים מחו"ל לתיכנון ההרחבה. שני מומחים אמריקאיים, שבקרו לצורך זה בת"א בינואר 1949, הציעו — לאחר בחינת האפשרויות: לחפור בריכה נוספת בקרבת הבריכה הקיימת וע"י כך — להכפיל את כושר הטעינה והפריקה בחוף ת"א. ולא היתה זאת, אלא תכנית לשעה, לזמן הקרוב ביותר.

עם שחרור חיפה ויפו בטלה התכנית לשעת חירום ושוב עלתה על הפרק שאלת הנמל עמוק המים בחופנו. בפגישת החמשה — שר התחבורה, שר האוצר, יו"ר אוצר מפעלי הים, מנהל אגף הנמלים, הים והאוויר במשרד התחבורה ומנהל הנמל — הוחלט להטיל על המהנדסים האמריקאים לבחון את קרקעית הים בחוף ת"א ולקבוע, אם ובאיזה מקום אפשר לבנות את הנמל העמוק. לאחר חקירה, שנמשכה חדשים אחדים, הגישו המומחים את מסקנותיהם, ועתה הן נתונות לשקולה ולהכרעתה של הממשלה.

תכנית הנמל העתידי קשורה בתמורות-הגורל של השנה האחרונה, שקבוץ גלויותינו מהווה בהן את חוט השדרה. המומחים האמריקאיים שיערו, כי האוכלוסיה היהודית ביש-ראל תגיע, כעבור חמש שנים, למיליון ו-300 אלף וב-1959 — למיליון ו-850 אלף. זרם העלייה הוא למעשה, גדול יותר משיערו המומחים.

סיפוק צרכיה של האוכלוסיה בישראל מחייב הגדלת אפשרויות הפריקה והטעינה בנמלינו. בשנת 1952 — גם לאחר שתבוצענה תכניות ההרחבה המוצעות של נמל חיפה — נגיע לכך, שחיפה והמעגנים בת"א ויפו גם יחד יתנו את מקסימום התפוקה. הכרחי הדבר, שבאותה שנה יקום לנו נמל עמוק המים בת"א, שישרת את עירנו ואת האיזור הדרומי האוכלס מאד של מדינתנו, שאם לא כן,

בנק אנגלו-פלשתינה בע"מ

גם לאחר שקבל עליו תפקידים מיוחדים לטובת המדינה, בנק הוצאת המטבע הישראלית, ממשיך הבנק בעבודתו הרגילה. הוא עוקב במקודם אחרי כל התפתחות משקית בארצנו.

חג ה"בר מצוה" של הנמל הוא, מעל לכל, חגו של העובד — של הספן והסואר והמנופאי והסבל והפקיד. הם הם שנשארו על שכמם והם המקיימים אותה, למעשה, יום יום, בעבודתם הקשה והמפרכת. ואין בין שירותם של הנחשונים, שסחבו על גבם את שק המלט הראשון ב־1936, לבין אלה העושים בו כיום במלאכה אלא הבדל של כמות ויעילות ושכלולים בציד ובעבודה.

כ־1000 עובדים עסוקים כיום בנמלנו, על שני מעגניו — בת"א וביפו. 500 מהם — אנשיים: ספנים וסוארים; 300 — עובדי הרציפים וסבלים; כ־100 בבתי המלאכה וליד הציד הטכני; והשאר פקידים. הוותיקים שבנמל מהווים את הגרעין העיקרי של בעלי המקצוע. קשורים הם במפעל מראשיתו. בימי המלחמה שירתו בפלוגת הנמלים ועם חידוש העבודה בנמלנו, ב־1946, חזרו אלינו.

צבור עובדי הנמל, ככל צבור עובדים, מלא בעיות כרמוך — מקצועיות וחברתיות. ואין אלה באות על פתרונו, אלא מתוך מאמצים בלתי פוסקים ומאבק מתמיד ואגב התפתחותו של המפעל עצמו.

עובדי הנמל חותרים, כמוכן, בראש וראשונה לשפור תנאי עבודתם וחייהם. העבודה בנמל קשה מאד, וקשה במיוחד עבודתם של אנשייהם. זו נותנת, במרוצת הזמן, את אותותיה באנשים ומשפיעה על מצב בריאותם וכשרם. ויש כבר מספר עובדים, שנאלצו לעבור מהים לחוף. והרי ידוע לכל, שעבודה זו כרוכה גם בסכנות. בזמן האחרון ממש שכלנו שנים מטובי חברינו ובימים אלה נפגע גם קשה קצין צעיר באחת האניות שעגנו בנמלנו.

עובדי הנמל ראו מאז ומתמיד את מקום עבודתם כעמדה חלוצית, על כן גם — וותרו על רבות מהזכויות המגיעות להם, מתוך רצון ונכונות לסייע למפעל להתבסס ולהתרחב. עם שיפור מצבו הכספי של הנמל שואפים הם, ובצדק, לשפר את תנאי עבודתם.

שכרם של עובדי הנמל נמוך עד היום הזה מבהרבה מקצועות בעיר. העובד בנמל מתחיל ב־2.100 ל"י ליום ולאחר 13 שנות עבודה הוא מגיע לשכר מקסימלי של 2.750 ל"י. שכרם של בעלי המקצוע, של המומחים ובעלי התפקידים האחראים, הוא — 2.875 ל"י. שכר זה אינו עומד בהתאמה נכונה לקשי העבודה ולתנאים הבלתי רגילים של העובד. הוא הדבר ביחס לתנאים הסוציאליים. טרם הגענו לאותם הסדרים הנהוגים כלפי העובדים בחרושת, ויש לתקן את הטעון תיקון במגמה זו. יש לקוות, שהנהלת ה"אוצר" תיענה בהקדם לתביעות הצודקות, מאחר שגם מצבו הכללי של המפעל שופר.

אחת הדאגות החמורות, שטרם באה על סיפוקה, היא דאגת השיכון לפועלי הנמל. עובדי הנמל מפורזים בכל חלקי העיר ורבים מהם גרים בפרברים. דבר זה מכביד לא רק על העובד, כי אם גם על המפעל. שעות העבודה בנמל אינן

קבועות, כידוע. העובד אינו יודע, למעשה, מתי יתחיל את יום העבודה שלו ובאיזו שעה יסיימהו, ויש שיחכה ברציף זמן לא מעט עד כי יקרא לשירות. אבוד זמן זה נוקף על חשבוננו, על חשבון שעותיו הפנויות ומנחתו. ואין צריך להוסיף, כי הריחוק בין מקום מגורו ומקום עבודתו קשה במיוחד בתנאי התחבורה העירונית הבלתי תקינים כיום והוא כרוך בהוצאות יתירות.

עוד לפני המלחמה התחלנו לדאוג לשיכון בקרבת הנמל, לחלק מהעובדים, לפחות, אך אותה שעה לא הצלחנו בכך. ובימי המלחמה, חדשו אלה מהחברים ששירתו אז בצבא בחו"ל, את טפולם בענין השיכון, וללא תוצאות. ריחוקם מהארץ והעדר העזרה מצד מוסדותינו גרמו לכך, שהדבר לא בא על סידורו.

רק בזמן האחרון השגנו, אחר מאמצים רבים, קרקע מהקק"ל, בסביבת הנמל (ברח' יהודה הלוי, פנת שדרות נורדוי), לשיכונם של 150 משפחות — מהותיקים שבתוכנו, ובכלל אלה — של כ־100 חיילים משחררים; נגשנו כבר להקמת 100 יחידות הדיור הראשונות.

היש צורך להסביר, כי "מבצע" זה אינו מן הקלים בשבילנו? החברים השקיעו במפעל זה מחסונוותיהם האחד רונים והעמיסו על עצמם עול כבד של חובות. אף מוסד כספי, בנקאי או צבורי, לא הגיש לנו עד כה את עזרתו. אם לא נקבל בזמן הקרוב ביותר אשראי של הלוואות אפותיקאיות להשלמת הבנייה, נהיה נאלצים להפסיקה. המוסדות נתבעים לסייע לנו במפעל זה, הנמצא כבר בשלב של ביצוע, — ולא רק מתוך התחשבות בערכו החיוניותו למען עובדי הנמל והנמל עצמו. הן מפעל שיכון זה עתיד לשחרר בקרוב 150 יחידות דיור.

והנה עוד בעייה אחת, ואולי מהנכבדות ביותר שאנו עומדים בפניהן כיום:

עד להקמת המדינה היה נמל ת"א מעין "ילד השעשועים" לישוב, בן יחיד יקר שהיו מתעניינים בו ודואגים לו. זו היתה הרגשתו של העובד בכל שלבי התפתחותו של הנמל: באותם הימים "הרחוקים" של ראשית בנייתו, בימי המאורעות ובסערת הקרבות והמאבק לשחרורנו.

עם שחרור חיפה וכבוש יפו נוספו לנו שני נמלים ישראליים: האחד — נמל עמוק-מים, מדרני, משוכלל; השני — נמל פתוח, אך גדול בהרבה מהתל-אביבי, בעל שטח החסנה נרחב ובעל יכולת פוטנציאלית, המבטיחה תפוקה רבה, לכשיצויד כראוי. דבר המובן מאליה, כי נמלים אלה, שכושר עבודתם גדול, ימשכו אליהם את האניות הפוקדות את חופינו. העובדים חוששים, ולא בלי הצדקה, לגורלם — לעתידם.

בשל שטחו המצומצם של נמל ת"א ואפשרויותיו המוגבלות, ובימי החורף במיוחד, — יופנה לרוב המטען המיועד לדרום הארץ לפריקה ביפו. דבר זה עלול לפגוע בעובדים ועל כן רוצים הם לראות את שני המעגנים כמקום עבודה אחד

ארנלדס משה וינטרויב דוד

חללי הפצצת נמל תל-אביב, מאי 1948.

לנו את הדרך הנכונה, בעבודה ובחיי החב"ד רה שלנו. הוא אשר למדנו לחיות בשלום ובידידות עם הכל, הוא היה הישר באדם שמח מאד בקום המדינה, אבל יד אחד רית ופושעת לא הניחה לו לחיות אתנו ועל כך אנו דואבים.

את דמותו הזכה והתמימה נשווה לנגד עינינו תמיד.

יחיאל גוטוויי

בדרככם אל הספינה "בכורה", שעל יד שובר הגלים, מצאתם את מותכם מפצצת האויב הרצחני, אשר רסקה את גופותיכם. דוד ומשה, אנשי העבודה ועמל, עדיני הנפש! בדמכם קדשתם את הנמל!

אנו המשכנו את אשר התחלתם ולמרות הפצצת האויב לא שותקה העבודה בנמל. המשכנו לפרוק במהירות את המטען, שכה ציפו לו וכה דרוש היה לנו. היה זה מאמץ בלתי פוסק, ביום ובלילה, ועבודה תוך סכנות. אך את אשר הוטל עלינו מלאנו.

עוד יכתב ויסופר על חלקו ותפקידו של נמל תל-אביב באותם ימי בראשית של מדינתנו הצעירה. וגם עליכם עוד יסופר. זכרכם יהיה שמור אתנו לעד.

צבי רזניק

עברת כבר שנה תמימה מאז נפל דוד חלל, בהפצצה הזדונית והרצחנית של האויב על נמל תל-אביב, ביום הטראגי הזה של 16 במאי 1948.

מה קשה להשלים עם הרעיון, שדוד איננו עוד אתנו. נכרת באבו והוא רק מת-חיל להכות שרשים.

דמות אצילה. טהר-לב וטהר-מחשבת. כך ידענו את דוד. הצטיין בתכונותיו וסגולותיו המיוחדות. במעשיו וביחסיו כלפי הזולת, שמש מופת ודוגמא לחבריו. הוא אשר הורה

ביום ר' באייר אשתקד, באותו יום מר ונמהר, שמטוסי האויב הופיעו בשמי הנמל, המשכתם בעבודתכם. כי באותם הימים הייתה העבודה בנמל במלוא היקפה וחשיבותה היתה לאין שיעור. לא ניסיתם אפילו לעזוב את מקומכם ורק אז כשהאויב הפעיל את מכונות היריה ממטוסיו, והנמל היה ללא הגנה אקטיבית ופסיבית, התחלתם לחפש מחסה לראשכם ממטר הכדורים והפצצות.

בנמל מכבר — מחייבת פעולה יסודית ושיטתית לקליטתם הרוחנית ולהשתלמותם המקצועית.

פעולתנו התרבותית והחברתית סבלה במשך כל השנים, גם בשל שעות-העבודה הבלתי קבועות של העובדים וגם משום העדר מקום-פעולות מתאים. מאז הוקם בית-הימאים בתל-אביב חלה תזוזה-מה בתחום זה. רבים מהעובדים מזדמנים לעתים קרובות ל"בית" ונהנים משירור תיו הנאים — מעתון וספר ומשחקים, מתערוכה והרצאה ומסבה וקונצרט. בשעת ההפוגה הקצרה, בין עבודה לעבודה, יכולים הם לבלות באוירה שקטה וטובה, באולם המרווח של ה"בית", וגם את פגישותיהם בעניני מקצוע הם מקיימים בו. ולעתיד — "ינצל" ללא ספק את שירותיו של בית הימאים במדה הגדלה והולכת. ראוי החבל הימי לישראל לדברי הערכה חמים על המפעל הנאה הזה, המשתלב יפה בתוך שאר שירותיו לצבור הימאים בישראל.

ובבעלות אחת. על כן עוקבים הם בהתענינות מרובה אחר התכניות השונות להקמת נמל עמוק מים בחוף ת"א ויפו.

המעגנים בת"א וביפו היו, בזמן האחרון, מקום קליטה גם לעולים חדשים. עם חידוש ציודו של נמל יפו, יש לקוות, יקלטו שם פועלים רבים נוספים, אף עובדה זו העלתה בעיות חדשות.

יש לציין, כי רבים מהעולים החדשים נקלטו יפה בעבודה, לאחר נסיונם הראשון. ראינום נכונים לשירות חלוצי זה ולעבודה הקשה המחכה להם. בכל ענפי העבודה אפשר למצוא אותם כיום ואת העולים מבולגריה — בעבודות סוארות במיוחד. ואולי יש גם בזה, כדי להפריך את הדעה הרווחת בחוגים מסוימים, שאין הם מוכנים, כביכול, ללכת לעבודה קשה.

אך עליה זו — וכן גם רבים מחבר העובדים העוסקים

ברוכים הבאים!

עם האורחים, העושים עתה אתנו בישראל, — מר אדוארד א. נורמן, נשיא הקרן האמריקאית למוסדות ישראל.

רבים בישוב מכירים ומוקירים אותו. שמו הולך לפניו. עשרות מפעלים בישראל נהנים מעזרתו. הקרן האמריקאית למוסדות ישראל, זו המכונה כרגיל בשם קרן נורמן, עוקבת בהתענינות אחר כל מפעל ישראלי ומושיטה לרבים מהם יד אחים — בגיוס אמצעים מיהודי אמריקה ובפעולת הסברה נאה ומתמדת.

החבל הימי לישראל קשר קשרים עם הקרן מראשיתה. והיה זה מר אדוארד נורמן עצמו, שהעיד, — ואין לך עדות נאמנה מזו — שהתענינותו האישית בביה"ס הימי בחיפה, עוד לפני פרוץ מלחמת העולם, הביאה אותו לייסוד הקרן. ומאז אותה תמיכה ראשונה צנועה בביה"ס הימי התרחב במאד היקף פעולותיה של הקרן ועם זאת — גדלה גם ורחבה התענינותה במפעלו של החי"ל. ההסכם שנחתם אשתקד עם הנהלת הקרן הניח את היסוד לפעולה שיטתית של החבל הימי לישראל בארה"ב, המתנהלת ומתפתחת בעזרתה ובטפולה.

עניני החבל הימי לישראל אינם זרים למר נורמן. לא זה בלבד שמבין הוא את שאיפותינו, כי אם — יודע הוא פרטים רבים מפעולותינו. ודוקא משום כך, טוב שיראה מר נורמן מקרוב את מפעלנו — את אחד המפעלים, שהוא דבק בו והוא נכון לעשות למענו.

תנועת החבל הימי לישראל מקדמת בברכה את מר אדוארד א. נורמן כאחד מפעילינו ומפעילינו הראשיים בארצות הברית.

ונקדם בברכה לבבית את מר יצחק נורמן, סגן יו"ר הקרן האמריקאית. יצחק נורמן, הסופר והעסקן, נתן ממיטב כשרונו הארגוני וממרצו הרב להתפתחותה של הקרן ואף הכניס בה מאוירה של ארץ ישראל. לזכותו נזקוף הרבה מהישגינו בארה"ב בשנה האחרונה ואף נקווה, כי יעמוד גם בבאות לעזרה לנו.

מר אדוארד נורמן, נשיא הקרן האמריקאית למוסדות ישראל, חותם בספר המבקרים בבית הימאים בתל-אביב.

— קבלת פנים חגיגית נערכה, מטעם נשיאות החי"ל, לה"ה אדוארד א. נורמן ויצחק נורמן, בבית הימאים בת"א:

דברי ברכה לאורחים נאמרו ע"י ה"ה: ש. טולקובסקי, יו"ר החי"ל, מר ב"כ מאיר רובין, מנהל אגף הים, הנמלים והאוויר במשרד התחבורה ומ. פומרוק. בדברי תשובתו עמד מר א. נורמן על ערכה הרב של הפעולה הימית בישראל, בציינו שהקרן האמריקאית תוסיף ותרחיב את עזרתה לחי"ל.

הזמרת חנה נשרי והקריין א. גולדנברג הנעימו את המסבה בפרקי זמרה וקריאה.

— ב"כ 11.5 ש. ז. נערכה במלון "ציון" בחיפה קבלת פנים חגיגית למר א. נורמן, בהשתתפות ראשי הצבור וב"כ מוסדות. מר מ. פומרוק ייצג במסבה זו את החבל הימי לישראל. בדברי ברכתו לאורח העלה על נס את התענינותה ועזרתה של הקרן האמריקאית למפעלי החי"ל.

— ב"כ 12.5 בקרו ה"ה אדוארד ויצחק נורמן בביה"ס הימי, בו נערך לכבודם מפקד חגיגי של התלמידים, בפנימיה ובתחת נה להקר הדיג הימי. בנמל נתקבלו האורחים ע"י מר י. כספי ובלווית ב"כ מטה חיל הים סיירו במעגן. בקרו באחת מאניות הקרב, יצאו לים ב"ולדורה" וסעדו ב"נגבה", שעגנה אותו יום בנמל. לבסוף בקרו בבית יורדי הים.

בסיוור זה נלוו לאורחים ה"ה מ. זיליסט, י. שריה, מ. פומרוק, ער"ד ז. ארגמן וש. מורבצ'יק.

*

— ה"ה הנוך מחותן, ב.צ. מירקין וזאב ברקר מארה"ב סיירו ב"כ 18 לאפריל ש. ז. במפעלי החי"ל בחיפה. הם בקרו גם במטה חיל הים הישראלי ובנמל. דברי הסברה מקיפים על הנמל ועל כלי השיט העוגנים בו נאמרו ע"י ה"ה. ליש"כ קי בארוחת הצהריים, באחת מאניות חיל הים, קדמו את פניהם בברכה ה"ה ד"ר מ. הינדס, מ. פומרוק ומפקד האניה הקצין פרידמן. ב"כ מטה חיל הים, השליש יהודה בן רון ליווה את האורחים בסיוורם.

מר אדוארד נורמן בסיוורו בנמל חיפה.

יצאתי שנית לארה"ב. בשליחות החבל הימי לישראל. נסיעתי הפעם היתה קצרה מאד. כעבור יומיים וחצי הגעתי לניו-יורק. הרושם הראשון היה כאילו ניריורק כולה עומדת למכירה פומבית. על כל חלון-ראווה כמעט התנוסס שלט על מכירה פומבית, על יציאה מעסק וכר וכר. דבר המובן מאלי, כי כתבות כאלה משאירות עליך רושם לא משמח יותר, ומה גם כשאתה בא לשם פעולה מסוימת הקשורה בכספים.

התערער במדת-מה המצב הכלכלי האיתן של ארצות הברית, וביחוד — במקצוע המחט. שלפי דעת יודעי דבר נתון כולו בידי אחינו בני ישראל וכ-2 מיליון איש עסוקים בו. ניריורק מטביעה את חותמה על אמריקה היהודית כולה. כל איש שלישי וחצי בכרך הזה, המונה כ-10 מיליון תושבים — הוא יהודי. והיהדות הזאת ערה לנעשה בארצנו, ובעיקר עכשיו, לאחר קום המדינה. היהודים שם, הציונים והלא-ציונים, גדלו ממש בעיניהם הם ובעיני הגויים, מאז הוקמה המדינה.

יהודי אמריקה תורמים בעין יפה למפעלים ישראלים. ברם, ביכלתם לתת הרבה יותר. הרע שבדבר, שרבים מהם אינם חושבים, כי ישראל היא גם בשבילם: סבורים הם שלישאל צריכים ללכת אלה שאין להם מקום אחר, או שלא טוב להם במקום אחר. אכן, אין זאת אשמתם, אם כך הם חושבים. כך חונכו במשך שנות פעולתנו בארצות הברית. תמיד היינו פונים אליהם אך בעניני כסף. הפעם היתה לי כתובת. בבקורי הקודם בארה"ב הוקם שם הועד של החבל הימי לישראל. מתפקידי הפעם היה רק לעודד את פעולותיו ובראש וראשונה לחדש את ההסכם עם הקרן האמריקאית למוסדות ישראל, שקבלה על עצמה לסייע בידנו בהיקף נרחב. והפעם, הגברנו גם את הפעולה בין ארגוני הנשים וארגוני הנוער. יש לנו כיום 2 קבוצות נשים, העוסקות ברכישת חברים וידידים לחבל הימי לישראל ואוספות מתנות למוסדותינו בארץ.

בשורה גדולה ליהודי אמריקה היתה — "חיפה". זו אניה המשא לקו ישראל-אמריקה. מענין היה לראות את מאות האנשים שהתאספו ליד הציף בומן עגינתה. כשהיא מקושטת בדגלי ישראל ובדגלים אחרים. הדרך לרציף היתה מקושטת אף היא. הורידו את הדגל הקנדי והעלו על התורן את הדגל הישראלי. היתה זאת חוויה עמוקה לכולנו. ואולי רק אלה שהיו פעם בגולה יכולים להרגיש את שמחת היהודי בראותו — דגל של אומה אחרת מפנה את מקומו לדגלנו הלאומי. ברטלי קראס נצח על הטקס ועל סדרת הנאוטים. יהודים ולא-יהודים ברכו על ההתחלה הנאה. היה לי הכבוד לשאת את דברי ביום חגיגי זה בשם החי"ל. ובמסיבה מיוחדת, לאחר הטקס מסר הקומנדר י. גולדברג, חבר הועד שלנו, את דגל החי"ל לרב החובל של האניה.

החי"ל קיים בארצות הברית. ובנו תלוי הדבר באיזו מדה יתפתח הסניף הצעיר. כשתיל רך הזקוק לטפול, לשמש מחממת גם הפעם, ככפעם הקודמת, התרכזתי בעיקר בפעולה בנייריורק ולמים מרעננים, כך כל מוסד צבורי, ואף גם שלנו. אם נדע לטפל בשתיל ששתלנו נזכה גם לפירות.

ובתי. אמרו לי, כי רק לאחר שיוקם שם סניף חזק ופעיל, אפשר יהיה לייסד סניפים ביתר ערי אמריקה, וביחוד בחלק המערבי, שיש בו, בלי ספק, כר נרחב לפעולה.

וגם הפעם נוכחתי לדעת, כי בשורת הים נקלטה יפה בחוגים שונים ויש נכונות לפעולה ממשית בכון זה. יהודי אמריקה מוכנים גם להשקיע כספים במפעלים כלכליים ימיים בישראל, ויש רק להכשיר את הקרקע לכך. החבל הימי לישראל יכול לשמש בפעולה זו מכשיר נכבד של הסברה ואינטרמציה. והאפיוודה הבאה תוכיח אף היא מה רבה ההתענינות שם בכל דבר ישראלי.

באחד הימים, השכס בבקר, צלצל הטלפון בחדרי. מדברים מבוססטון. איש שיחי מודיע לי, כי קרא ב"ניו יורק טיימס", את תוכן השיחה אתי, בה הודעת, בין השאר, שעלינו לפתח את הדיג בארץ. הוא יהודי והנהו מעונין שנוזמן לו עידת הדיג בים האטלנטי, שנקראה ע"י הממשלה האמריקאית בווישינגטון, בהשתתפות ארצות רבות, ואיטליה ביניהן. — אם איטליה, למה לא אתם? — הוא אומר, כשעניתיו, שיש, לדעתי, חשיבות רבה להשתתפותנו בוועידה, אמר, כי יבוא מיד לניו יורק לעזור לי בקבלת הזמנה. מענין זה לא יצא דבר, כי בגלל סבות פורמליות אחרנו את המועד, אך — לא זה הוא העיקר.

החבר אחר כך, שאיש שיחי הוא עורך דין ידוע בבוססטון ויועץ לאגודת הדייגים.

ועלי להוסיף, כי גם יהודים אחרים פנו אלי בהצעות בעניני הדיג בארץ ועל פתיחת בתי הרושת למוצרי דיג.

גם בקנדה עשיתי ימים מספר. במונטריאל התקיימה, בהשתתפותי, אספת מוזמנים בעניני החבל הימי לישראל. נבחר ועד ומיד החלה הרשמת חברים לחי"ל. יש לקוות שהועד יפעיל גם מקומות אחרים.

*

בחוברת פברואר 1949 של Israel, Life and Letters המוצאת לאור על ידי הקרן האמריקאית למוסדות ישראל נתפרסמה רשימתו של מ. פומרק על הנושא "חלוצי הים".

ברשימתו סוקר מר פומרק בקצרה את עניני הדיג, הנמלים והספנות בישראל, בהדגישו את חלקו של החבל הימי לישראל בהתפתחותם של כל אלה.

הרשימה מלווה תמונות מחיי הים בישראל.

"יום הים" התשי"ט - ראשון במדינת ישראל החפשית

נשיא מדינת ישראל ד"ר ח. ויצמן וראש הממשלה מר דוד בן-גוריון מסרו את ברכותיהם בכתב.

לכבוד

נשיאות החבל הימי לישראל
ת. ד. 1917
תל-אביב.

נשיאות נכבדה,

בשמחה רבה קבלתי, עם שובי מח"ל, את הזמנתכם האדיבה להשתתף בחגיגות "יום הים" במדינתנו. לצערי הרב לא יעלה בידי ליטול חלק בשמחה זו, והנני לשלוח אליכם בזה את מיטב ברכותי ואחולי ליום הגדול לכם ולעמנו כולו. בענין רב עקבתי תמיד אחר פעולות החבל הימי לישראל, שבמסירותו ובעבודתו ללא לאות, הביאנו עד הלום. שאו ברכה נאמנה אתם וכל העם החוגג שבמ-עשיו ובפעלו זיכה עצמו ליום זה.

ברכה מיוחדת שלוחה ממני אל גדוד כובשי הנגב, שבמבצעו האחרון זיכה את מדינתנו בחוף-ימים חדש. ישא הגדוד את דגל החבל בגאווה הראויה לו. שלכם בברכה.

(—) חיים ווייצמן
נשיא מדינת ישראל

לכבוד

הנשיאות של החבל הימי לישראל.
כ א י.

חברים יקרים,

לחגיגת "יום הים", שלוחות לכם בזה ברכותי הנאמנות.

מדינת ישראל לא תיכון על יבשה בלבד — שני הימים הנושקים חופי ארצנו הם חלק של מדינת ישראל. דרך אילת קיימנו בימים קדומים, בימי מלכי ישראל הראשונים, מגענו הראשון את הים הדרומי, או ים-סוף, ודרך יפו — את הים-התיכון. לאחר שצבאנו שחרר שני נמלים קדומים אלה — הגיע התור לנוער דרוך-העוז שלנו לרדות בימי ארצנו ולבנות הדיג והשיט הימי, שיחד עם החקלאות והחרושת, יקיימו עצמאותה הכלכלית וחסנה של ישראל העצמאית.

החבל הימי לישראל יש לו עכשיו שליחות עוד יותר פוריה מאשר בעבר — לאחר שמדינת ישראל שולטת בימי הארץ.

ותבורך פעולתכם למען הימאות הישראלית.

בכבוד רב

(—) דוד בן-גוריון
ראש הממשלה

ברום עם הוחג השנה "יום הים". במפקדים החגיגיים המרכזיים בת"א ובחיפה נוכחו רבבות ודבר היום הגיע לכל פנה במדינה — אם מעל דפי העתונות ואם מעל גלי האתר. "קול ישראל" פרסם במשך ימים מספר פרטים מלאים לקראת "יום הים" ואת המפקד בתל-אביב הגיש לקהל מאזיניו בשלמותו. בבתי הכנסת נאמרו, בהתאם להוראות הרבנות הראשית, דברי תפלה מיוחדים לזכר הימאים, בכ"ב באייר. פעולות רבות וחשובות בוצעו בבתי-הספר, לפי ההוראות של מחלקת החנוך, ובחוגי הנוער המאורגן. אלפי תלמידים בקרו גם, ביום הים ובימים הסמוכים לו, בנמלי חיפה ותל-אביב. בעתוני הילדים והנוער נתפרסם חומר ספרותי ופובליציסטי מגוון.

סיסמת היום היתה: ופרצת ימה ונגבה. גם הפעם, כבשנים הקודמות, צוינו בו הישגינו בימאות והעלתה התביעה והנכונות לכבושים נוספים. אך זו הפעם הראשונה צוינה בו עובדת המצאותנו בחוף אילת המשוחרר. הנגב הוא הגוש העיקרי במדינת ישראל — ואילת תשלוט בנגב. אילת שוכנת על חוף הים והים הוא תקוות מדינתנו. תפקיד קרוב ביותר הוא לעלות לאילת". דבריו אלה של ראש הממשלה מר דוד בן-גוריון שמשו פירוש והסבר לסיסמת היום.

ולמשחררי אילת מסר החבל הימי לישראל ביום חג זה את דגלה, כעדות, "לרגשי התודה הנצחיים שאנו רוחשים לצבא ההגנה לישראל, שבאומץ לבו ובגבורתו החזיר למור-לדתנו את החוף הדרומי" (מדברי ש. טולקובסקי).

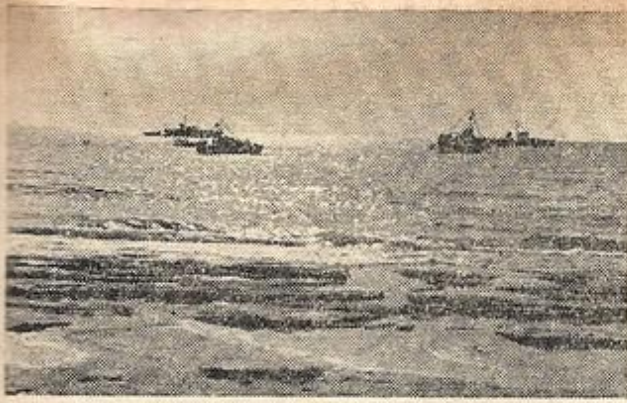
"יום הים" הוחג בקנה מדה נרחב, גם בחוף לארץ, ביוזם תם ובטפולם של סניפי החי"ל השונים. הנהלת הסוכנות היהודית פנתה בקריאה מיוחדת לפדרציות הציוניות שבכל אתר ואתר לחוג את יום הים, ומרכז החי"ל שלח חומר ספרותי רב לפעולות היום — למבוגרים ולנוער.

דגל החבל הימי לישראל נמסר חגיגות לכובשי אילת

ביריות תותחים משייטת אניות-מלחמה של צי ישראל נפתח המפקד החגיגי בתל-אביב, בככר הכנסת שעל שפת הים. על רקע של אניות המלחמה, שעגנו במרחק מה, נערך טקס מסירת דגל החי"ל ליחידות חיל הרגלים וחיל ממונע של כובשי אילת. אחר כך נתקיים המסקר של היחידות הצבאיות, פלוגות גדנ"ע והברי האגודות הימיות, כששתי תזמורות צבאיות צועדות, אחת בראש המצעד והשניה באמצע. המצעד התקדם עם שפת הים לעבר הרחובות אב"י, בוגרשוב, שדרות בן ציון, אחד העם ויבנה, כשקהל אלפים מלווה אותו בתשואות.

דברי ברכה לכובשי אילת נאמרו במעמד זה ע"י ה"ה: ש. טולקובסקי, יו"ר החבל הימי לישראל, יו"ר הכנסת י. שפרינצק, י. רוקח, ראש עיריית ת"א וב. לוקר, יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית. האלוף יגאל אלון אמר דברי תודה לחבל הימי לישראל על הדגל שנמסר לכובשי אילת.

בין האורחים הרבים, שנוכחו במפקד, היו גם נציגי הצירויות הזרות והנספה הימי של הצירויות האמריקאית.

אניות הקרב של היל הים הישראלי במפקד "יום הים" בת"א.

וכה היאר מר שאול הון את פרטי המפקד בתל-אביב מעל גלי "קול ישראל":

יחידות הצבא הונות כעת ליד הרחבה העגולה שלפני הכנסת — בשני אגפים משני עברי המדשאה הקטנה והעגולה. שתי היחידות פונות זו מזו, כשביניהן הככר הקטנה. בתוכה הוצב התורן ועליו מתנוסס גאה ובוטה דגלנו הלאומי.

מאחורי יחידות הצבא קבוצות נוער על תלבושתן הלבנה. אלה הם חברי האגודות הימיות. הנה בחורי "הפועל" בשתי שורות מצד שמאל, ומאחוריהם בחורי "אליצור" בתבנית של ריבוע. מן הצד השני, באגף הימני, נראית שלוחת "צופי ים", ומאחוריה שתי שורות בתבנית ריבועים של ימאי זבולון. והנה גם הגדנ"עים מאחור, בצוארו של רחוב אלנבי, ניצבת שורת ג'יפים — אלה הם הג'יפים הראשונים שנכנסו לתחומיה של אילת וייצבו את הקשר ההיסטורי של וורנו עם עיר-החוף של ממלכת שלמה והחשמונאים. הלאה מהם, במעלה רחוב אלנבי מתבלטים יפה חטיבות הנוער "היבשתי", ובראשם מחלקת האופנועים וימאי הנמל. לימאי הנמל זהו חג מיוחד, כי "יום הים" נועד תמיד ליום כ"ג באייר — הוא היום שבו נפתח לראשונה נמל תל-אביב.

והנה גם אניות הצי הישראלי. להן זכות מיוחדת בחגיגות "יום הים", להן משמש הים מרחב המחיה שלהן. הנה הן עוגנות מול הכנסת, במרחק מה מן החוף. מקושטות כולן בשפעת דגלן "קוד" כשהן צופות אלינו.

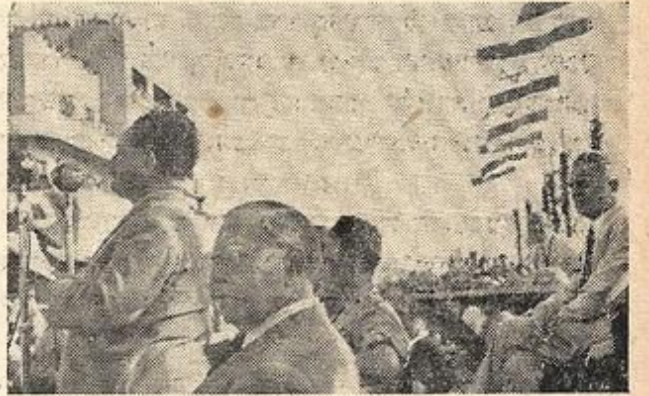
באמצע ככר הדשא הקטנה שלפני הכנסת ניצבים שלושה קצינים גבוהים מצבא ההגנה לישראל. הם זכו להיות מראשוני הקצינים שרגלם צעדה באילת. על כן גם נתכבדו לקבל את הדגל שיוגש להם ע"י באי"כוח האגודות הימיות. חברי הכנסת צופים במסקר מעל גג הכנסת. שרי הממשלה והסגל הדיפלומטי וכן מוזמנים יושבים בטרבינות מיוחדות שהותקנו לכבודם בתחילתו של רחוב אלנבי.

לפני כמה רגעים הגיעו לכאן יו"ר הכנסת מר יוסף שפרינצק ואותו אלוף יגאל אלון — הם, יחד עם מר ש. טולקובסקי יו"ר החי"ל, יקבלו את המסקר. תופסים הם את מקומותיהם על הבמה הקטנה ולידם — נציגי חיל הים והאוויר וקציני החזית. קהל רב מצטופף לראות בטקס מסירת הדגל. ראש על ראש, כתף על כתף.

מלמעלה למטה:

מר יוסף שפרינצק, יו"ר הכנסת, האלוף יגאל אלון, מר ש. טולקובסקי, יו"ר החי"ל וי. רוקה ראש עיריית תל-אביב — מקבלי המצעד החגיגי בתל-אביב. מימין: י. כגן, סגן ראשון, האחראי למצעד. מר יוסף שפרינצק, יו"ר הכנסת, נושא את דברו ב"יום הים".

מר ב. לוקר, יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית בירושלים. מביא את ברכתו ל"יום הים". בחוף "שמן" בחיפה: נושאי הדגלים במפקד "יום הים".

הנוער נקרא להתמחות מהר בימאות

"יום הים" בחיפה הוחג, זו הפעם הראשונה, על חוף הים. במסדר החגיגי, שנערך על חוף "שמן", השתתפו תלמידי בתי"ס וארגוני הנוער הימי, בנוכחות קהל אלפים. דברים מענייני דיומא השמיעו: מ. פומרק, יו"ר החי"ל בחיפה, דוד רמז, שר התחבורה, ראש העיר מר שבתאי לוי ואבא חושי.

בהסתכלו בהמוני הנוער הימי, הניצבים בשורות מלוכדות על דגליהם, הכריז שר התחבורה מר דוד רמז: "ביום החי"ל אקדם בברכה, בשם ממשלת ישראל, את החיל הצעיר הזה. גם על שפת ימה של חיפה זוכרים אנו, כי יום זה הוא יום פתיחת נמל תל-אביב. אז נפתח פתח אל הים הגדול, כחודו של מחט, אבל — בלי חציצה, לא אנגלית ולא ערבית... עתה נוכל להגיד: חי וקיים הצי של מדינת ישראל, צי המלחמה וצי המסחר".

מר דוד רמז ציין, בהמשך דבריו, את הבעייה העיקרית של הים שלנו: חוסר כוח עבודה. "כבר כיום דרושים כחות בשביל הכלים שלנו יותר ממה שאנו יכולים למצוא במדינת ישראל ובקבוצי ישראל. על כן נגיד לנוער: גדלו מהר ומלאו את האניות. תנו לים דמות חדשה רבת-חזון".

כתום הטכס יצאו חברי האגודות הימיות, ב-16 סירות, למפגן שיט. בחוף בוצעה תכנית אמנותית, בהשתתפות האמנים ל. נירמן (קריאה), א. צפרוני ומ. סוחטין, ולאור לפידים יצא הנוער בריקודים.

לפני הטכס עברו ארגוני הנוער ומשלחות מתלמידי בתי"ס בחוצות העיר, דרך הרחובות בלפור, הרצל, צלאח-אדין וחגיא — עד לחוף "שמן", בלוחי תזמורת "הפועל הנמל".

*

בכ"ב באייר ש. ז. — מוספים לשבת. מטעם המחלקה לתרבות במדינת ישראל: באולם ה"מכבי" בהדר הכרמל, בהשתתפות מר ע. טובים; ב"מוריה" על הר הכרמל — עם מר מ. שדמי; בקרית מוצקין — עם רב החובל זאב הים.

מסניפינו בארצות הברית, באפריקה הדרומית ובארגנטינה, נה, קבלנו את טלגרמות הברכה הבאות ל"יום הים":

ברכות ליום הים לחי"ל בישראל מהחי"ל באמריקה. הננו יחד אתכם בחגיגת שיבתו של ישראל לים. עזה החלטתנו לעזור לאזרחי המדינה החדשה ביצירת מפעלים ימיים. "יורדי הים באניות עושי מלאכה במים רבים המה ראו מעשי ה' ונפלאותיו במצולה".

קומנדר יהושע גולדברג
ועדת יום הים חבל ימי לישראל

ברכתנו הלבבית ליום הים. במאמצינו המשותפים נצליח ונקים צי יהודי חזק ונודע בעולם. תחי ישראל הימית!

סניף ארגנטינה

ברכותינו הלבביות ליום הים. נחוג וגם נעמול למען היאחוות ישראל ותפארתו בימיו.
כהן החבל קיפטאון

במוצ"ש שודרה תכנית ימית בגן בנימין, בנוכחות אלפים, בהשתתפות הקרין פינקס, הזמר גולדשמידט ומר ש. ביאליק, תזמורת "הפועל הנמל" נגנה משירי הים.

ביפו

בכ"ב באייר — באולם "יפאור", בנוכחות קהל רב, עצרת "יום הים", בהשתתפות חבר הנהלת הסוכנות היהודית מר י. גרינבוים. פתח עו"ד ש. קלמנטינובסקי. בחלק הא' מנתי השתתפו: י. שולמן (קריאה) ומ. רוט (זמרה).

שר התחבורה מר דוד רמז נושא את דברו במסדר "יום הים" בחיפה. צילום: ר. יונס, חיפה.

פרס החבל הימי לישראל תש"ט

הודעה לזוכים בהתחרות התמונות

כ-600 איש ממקומות רבים בארץ, המציאו את תשובותיהם להתחרות התמונות של המוסד להדרכה ימית של החבל הימי לישראל.

המפיצים בישראל:

חברה א"י לאוטומובילים

בע"מ

תל-אביב • חיפה • ירושלים

- "עקבה" לי. ברסלבסקי ו, שיט מפרשים" לש. טנקוס. הוצ' החי"ל.
1. גלעד הימן, יפו.
  2. דרור שורץ, חיפה.
  3. זאב גיקר, תל-אביב.
  4. יגיר עינצור, קרית חיים.
  5. יוסף זילברשטיין, קרית מוצקין.
  6. קסוטו יעקב, תל-אביב.
  7. טוביה נגושר, כפר הנוער בן שמן.
  8. מנחם פרוינד, כפר הנוער בן-שמן.
  9. משה כהן, תל-אביב.
  10. דוד ניידיץ, תל-אביב.
  11. אביבה לינובסקי, חיפה.
  12. אריאל לוסיג, כפר הנוער בן שמן.
  13. שושנה הרמן, פתח-תקוה.
  14. אילנה גרינבוים, תל-אביב.
  15. ראובן טילמן, פתח-תקוה.

"ים", ירחונו של החבל הימי לישראל — מנוי לשנה

1. מיכה גיטר, כפר ויתקין.
  2. עזי קרלינסקי, חיפה.
  3. אליהו שריפטמן, תל-אביב.
  4. צבי מסנר, תל-אביב.
  5. גדעון קצרוני, תל-אביב.
  6. גדעון וגר, תל-אביב.
  7. שלמה ליפשיץ, כפר ויתקין.
  8. רחל שטרן, חיפה.
  9. חן הרפז (גולדהר), כפר ויתקין.
  10. יהודית שופל, כפר הנוער בן שמן.
  11. משה טנקוס, חיפה.
  12. ברכה לודמר, קרית חיים.
  13. יפה ספירשטיין, תל-אביב.
  14. שלפר (יחיאלי) יורם, חיפה.
  15. אליהו בוקינסקי, קרית ברוסטיג.
- (ע"י חיפה).

בהגרת הפרסים זכו 50 הבאים. ואלה הם הפרסים והזוכים בהם:

ספר "הים" לפרופ. נ. סלושץ, הוצ' החי"ל

1. שמואל כהן, ירושלים.
2. יעקב קוגל, חיפה.
3. עדנה ביטרמן, פתח-תקוה.
4. אליהו אוריון, כפר ויתקין.
5. יונתן אטקס, חיפה.

ספר "השחיה" למ. גלפז, הוצ' החי"ל.

1. הלנדר דוד, כפר אתא.
2. יצחק רויך, קרית חיים.
3. עזרא יעקובוביץ, תל-אביב.
4. דליה זמחובסקי, חיפה.
5. יאיר טלר, בת ים.

"ים", ירחונו של החבל הימי לישראל, כרך ג'

1. גד יעקבי, כפר ויתקין.
2. קלינה ישראל, תל-אביב.
3. ג. שניאור, חיפה.
4. אפרים הופמן, פתח-תקוה.
5. רחל קרא, חיפה.
6. עמרם למברג, כפר אתא.
7. ברוך צדקוני, תל-אביב.
8. ראובן בבינדר, פתח תקוה.
9. מרים אשכנזי, חיפה.
10. צלה בר, חיפה.

לאירופה - אמריקה - אפריקה - אוסטרליה
באירונים בעלי 4 מנועים SKYMASTER-CONSTELATION
אחים אברהמוביץ

חיפה
רח' היאט 6
טל. 3238

תל-אביב
רח' אחוזת בית 3
טל. 5217-18

ירושלים
סמטת קולנוע אוריון
טל. 5360

"ש ל ב" הקואופרטיב המאוחד להובלה בע"מ
הובלת משאות לכל חלקי הארץ

תל-אביב	חיפה	ירושלים	פתח-תקוה	רחובות	טבריה
טל. 4641, 4618, 3986	טל. 4394	טל. 3026	טל. 231	טל. 232	טל. 211

נפתחו חדרי התערוכה ע"ש ישראל בדולח ז"ל

שלוש שבועות, יכולנו לעבוד במקצת על חייו ותפקידיו בצי, כי במכתביו אלינו קיפץ בדברים מנימוקים מובנים. קו לקו שורטטה דמותו של צעיר עברי, בריא בגוף וברוח, מעורב עם הבריות ואישרעים, אם גם שתקן מטבעו. תמיד נכון ליתן סעד לזולתו, מעורר את חבריו לכתוב הביתה, ולעתים גם כותב מכתב לחבר חולה.

יום אחד קרה מקרה מעציב בין הצוות היהודי שבאניה. ההכרים זרקו לים את הפציו של אחד המפקדים, שלא היה אהוד עליהם. הדבר הגיע לאזני המפקד האנגלי והם היו צפויים לעונש חמור ביותר. ישראל הזמין למסור את שמות העבריינים. הוא הודיע: "את השמות לא אמסור, אך אם ייסלה להם עונש, הנני מתחייב שמקרה כזה לא יישנה".

הצעתו נתקבלה והמשפט בוטל. נראה שידע המפקד, כי על דברתו של ישראל הוא יוכל לסמוך.

חבריו — לרבות אלה שעבדו בפיקודו — הוקירוהו. ידוע ידעו כי מעיניו לא ייע" לם דבר. מכיר הוא את כל המלאכות על בוריין ואין לחדד ממנו. הוא דרש הרבה, אך תמיד שיתף את עצמו בכל עבודה, ולו גם הפשוטה והקשה ביותר.

ברגעי טכנה

יום אחד קרה אסון וחיייו היו בסכנה. בסירתו נתפוצצה המכונה ונתלקחה. ידיו וראשו נכוו. גם חברו לעבודה, בן לעדה הספרדית, נכווה. האחרון התחיל קורא לעזרה ומיד חשו אליו. הוא — ישראל — לא צעק ולכן לא שמו אליו לב והשאיר רוהו בסירה. לא נשאר לו אלא להציל את עצמו. קפץ אל שפת הים, התרוצץ וחיפש מכונת ובשארית כוחו הגיע למרפאה הצבאית ועוד קמה בו הרוח לעזור לחובש

העו"ד מ. בדולח מספר את פרשת חייו של בנו המנוח ישראל ז"ל. פוטו בירנפלד, ת"א.

כשעלה לאניה לראשונה, קבל עליו תפקיד של מגיש ("יונגא"). עם סם המאכלות בידו התרוצץ באניה הצרה והגדושה נוסע עם עד אפס מקום. כשנשאל על שום מה הוא משמש כמגיש, ענה: כל הרוצה להיות מפקד טוב, חייב לעבוד את כל השלבים באניה, וממילא להיות גם בעורו של המגיש. הוא גמר איפוא אומר לעבור את כל הגלגולים מ"בראשית" ממש.

מפי חבריו לעבודה

מתוך שיחות קטועות עם חבריו לעבודה בצי, שבאו מזמן לזמן למסור לנו פרישת

בנוכחות קהל רב נפתחו בכ"ד באייר ש. ז. בבית הימאים בת"א. חדרי התערוכה הימית ע"ש ישראל בדולח ז"ל, שני פל לפני שנה בהרי ירושלים.

בטקס הפתיחה השמיעו את דבריהם ה"ה מ. פלאי, ש. טולקובסקי וי. פריי ש. מן. העו"ד מ. בדולח תיאר את פרשת חייו של בנו המנוח, שהיה מתלמידי ביה"ס הימי, ועמד במיוחד על שירותיו בצי והשתתפותו בפריצת הדרך לירושלים. אמו של המנוח נתקבדה בגזירת הסרט שעל דלת הכניסה לחדרי התערוכה.

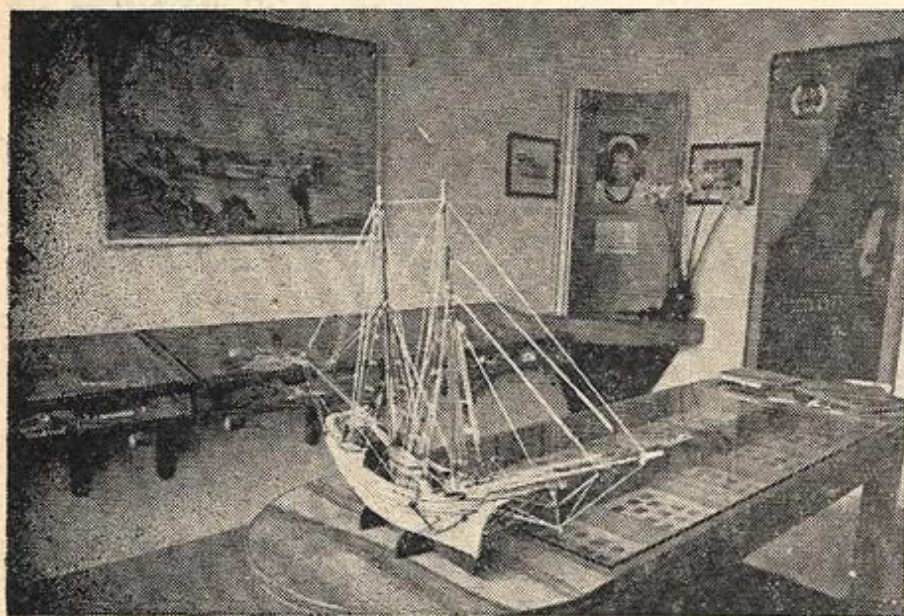
אחרי הטקס נפתחה התערוכה לקהל.

זכרו של ישראל

מדברי האב השכול, העו"ד מ. בדולח

בשירות הצי האנגלי

משהתגייס לצי האנגלי, ידע שזוהי דרך קוצים. מטבעו היה רחוק מכל שמץ של צבאיות והרפתקנות מלחמתית. משאת נפשו היתה לעבוד בצי היהודי בעתיד, שודאי יקום. אך ידוע ידע שהכשרה יקרת-ערך יקבל בצי האנגלי, בעל המסורת למופת, ואמנם לא מעטים היו יסורי הנפש שמונו לו, באשור הוא יהודי, בתקופת שירותו ב"צי הוד מלכותו", סגולותיו האנושיות של הצעיר היהודי, כיסופיו אל היפה והנעלה, צמאונו לדעת, בחילתו בתענוגות ובהילולות, שאנשי הים בכל העמים אטור פים בהם — עשוהו יוצא-דופן במחיצתם. רק אחרי תקופת הימרות הגונה, כשעמדו על תכונותיו ועל גישתו לתפקידו, למדו להעריכו.

באחד מחדרי התערוכה ע"ש ישראל בדולח ז"ל, בבית הימאים בת"א

אגודות ההדרכה שלנו והניכיהן, עומדים עתה בפני מפנה יסודי ורציני ביותר. התמורות הגורליות, שהיינו שותפים ועדים להן בשנה האחרונה, מחייבות גם אותן לשנויים רדיקליים בפעולותיהן, מבהינה ארגונית ומקצועית גם יחד.

— מה היה מצבנו בתחום הפעולה זה בשנים שעברו? — מאות בחורים היו מכשירים את עצמם באגודות לשירותים בים, מתוך רצון כן ועז — להקדיש את חייהם ועתידם לפיתוח הימאות במולדת, אולם רק למעטים מהם ניתן להשתלב במעגל "יורדי הים באניות". כשהגיעו הניכים לדרגת השתלמותם האחרונה באגודה ולגיל, בו יכלו להתחיל בעבודה — היו ניצבים לרוב בפני קיר אטום של חוסר מקומות עבודה. ציינו היה קטן מאד וכוח קליטתו דל ביותר, ולא פעם היו הניכיונו — ואולי גם לא אחד ממדריכיהם — שואלים את עצמם, ברגעי חולשה ואכזבה: למי אנו עמלים? ואל לנו לשכוח, שגם אלה שנקלטו באניות זרות והפליגו במשך שנים תחת דגלי האומות האחרות — ולעתים קרובות באניות בעלות טיב מפוקפק ובאווירה עוינת — לא יכלו להתלהב משירותם, הושש אנכי להגויס, אך נראה לי, כי שירותם של אלה — המנותקים מהבית ומהארץ והעושים במלאכה לא חריגים, לא לנו, היה מעין מעשה גבורה והקרבה עצמית.

ויש להתפלא, כיצד עמדו בחורינו, על

אף הכל, בנכונותם וברצונם להמשיך ולפעול באגודות — להכשיר את עצמם ואת הניכיהם — חבריהם הצעירים, אך ורק מתוך תקווה וסכויים לעתיד. אם יש לנו כיום רבי-חובל וקצינים ישראלים, מכונאים ומלחים מנוסים משלנו — יוקף הדבר על חשבון האגודות הימיות, שמשורותיהן הם באו. כשתכתב ההיסטוריה של הקמאות העברית המודרנית, יקבע לאגודות פרק נכבד ביותר ויצוינו, מתוך הערכה חמה ורחשי תודה, מסירות הנפש והנאמנות לים של אותם הבחורים שהיו ראשונים למעש. ועל השבונם ירשם לא במעט אותו הפרק רבי-התלהב והתפארת של תנועת ההעפלה ושל ראשית ציינו המסחרי והצבאי.

אך אין אנו עוסקים כרגע בהיסטוריה וטרם הגיעה השעה לסכם. ציינו המסחרי גדל בשנה האחרונה במה נכרת מאד ויש תקווה, שמדי שנה בשנה תפתחנה אפשרויות חדשות ונוספות לקליטת עובדים.

— מה אנו חייבים לעשות נוכח התפתחות ענינים זו? — בראש וראשונה: להגדיל במדה נכרת מאד את מספר החברים באגודות. נסיבות הזמן גרמו לכך, שכיום נמצאים באגודות חניכים בגיל נמוך מזה שהיה מקובל עד פרוץ המלחמה. אין זה לרעתנו. אדרבה, זוהי אפשרות טובה לפעולת ההדרכה יסודית ושיטתית. תלמידי הכותח בבתי-הסע העממיים יטעמו לראשונה את הים בשעורי החתירה, הניתנים להם

לפרוץ את חומת העיר העתיקה ולהתחבר עם יהודיה.

*

בשני חדרי התערוכה מרוכז חומר רב ומאלף מענפי הימאות השונים. המדורים העיקריים הם: נמל תל-אביב, מפרץ אילת, מפעל ההדרכה הימית וכן גם מדור החיבימים.

בין המוצגים השונים ימצא המבקר: מכשירי שיט, תבניות (דוברת), סירות וספירנות, קליעות למיניהן, תלבושת מלאה של אמודאי, בעלי היים מהים, צדפים וקונכיות (ורבות מהן — מאילת) ועוד. ובמדור ההדרכה הימית — גם קשרי חבלים ותבניות מעבודותיהם של חניכי האגודות, וכן גם פרסים, שהאגודות זכו בהם בתחרויות.

והמפות, התמונות והדיאגרמות ממחישות ומדגימות את ענפי הפעולה השונים. בתערוכה נמצא גם אוסף עשיר ומענין של בוליים, מארצות רבות — מתנת הד"ר ו. מ. זיס.

התערוכה סודרה בהדרכתו של הצייר פרץ רוזנפלד.

ע"י מדריכי האגודות, במסגרת הפעולה המתנהלת ע"י החבל הימי לישראל. בסיכום את חוק למודיהם בביה"ס, יצטרפו רבים מהם לאגודות הימיות הקיימות — לאגודה זו או אחרת, ובהן ימשיכו לפעול, בהתחלה בגיל 14—16, לפי תכנית מקצועית אחידה. אחר כך יהיו מוכנים לגישה רצינית לסך צוע הימי ובו יראו את עתידם בחיים.

ויש ברצוני לעמוד במקום זה על נקודה אחת חשובה, שלא הובלטה עד כה במדה מספיקה. ברוב המקרים היו האגודות מובנות את עבודתן על המקצועות הקשורים בסיפון האניה. הודות לכך אין לנו כיום מחסור רציני באנשי סיפון. לעומת זאת מודגש חוסר מוחלט בעובדי-מכונות ואספנים אים וכן גם מועטים אנשי הדיג הימי מבלי לפגוע בתכנית האימונים האחדה הקיימת, תצטרכנה האגודות לדאג מעתה להכשרת חבריהן גם למקצועות ה"גל", מבחינה נפשית ומקצועית כאחד.

לא כאן המקום להכנס לפרטי הבעיה. רק זאת אגיד: מכונאים ימיים מוכרחים כידוע, לעבוד 4—3 שנים בבתי מלאכה למכונות, כי בלעדי זה אין להם כל תקווה לקבל אי פעם תעודת מכונאי ימי מוסמך. אצל אומות העולם עושים בבתי המלאכה בחורים בגיל 14—18, כן גם יהיה אצלנו קיים כבר, אגב, אצלנו תקנון לשוליים במקצוע המתכת במגמה זו, ויש רק לדאג לכך שרבים מהשוליות האלה יהיו חברים באגודות הימיות, על מנת שאפשר יהיה להכניסם לעבודות באניות. יש להניח, שכל הנוגעים בדבר יסכימו לעקרון זה, שכל טירון שישלח לאניה יהיה מחניכי האגודות ע"י כך ניצל. מהעלאת צעירים לאניות שמושג הים מעורפל בשבילים ביותר וגידי הם למקצוע הימי — מקרית.

זאת ועוד: גם ועדת הבהונים הממסדת תית — זה המוסד המוסמך, הממונה על הבהינות לקציני-סיפון ומכונות בצי הסוחר — יקח בחשבון את הכשרתם של החניכים באגודות. באנגליה, למשל, מקובל כי הניכיו מוסדות ההדרכה נהנים, בתנאים ידועים, מהנחות בחשוב זמן ההפלה בים בבחינות לסמיכות קציני-סיפון. במדה שמה עצת הבהונים הממשלתית שלנו תהיה משוכנעת, כי האגודות ממלאות את תעודתן בכון המוסבר לעיל, יש להניח, כי תקופת האימונים באגודה תהיה כשש השנים שיפלה בה. ע"י כך ינתן גם העוד לנוער שלנו להתמיד ולהשתלם באגודות. בשעת-מפנה זו עומדות האגודות בפני אפשרויות נרחבות ביותר, טוב, כי יעשה בהן על הפרק — לדיון מקיף ורחוף — קו פעולתן ומגמתה, הלא כה למעשה.

לפתוח את פצעי המספריים. גם בשעת הנדח בבית החולים סבל את מכאובי בדרמיה, בבית לא ידענו דבר על המקרה, כי גם בזמן מחלתו המסוכנת התאושש וכתב לנו מכתבים, אך לא גילה שמץ דבר מן המקרה, שלא לגרום דאגה וחרדה למשפחה.

ממכתביו האחרונים

אתמול אחה"צ האזנתי לנאומי החיסור שורי של בן-גוריון במועצת העם, בה הונח היסוד למדינת ישראל. ההתרגשות היתה גדולה, אך כולם הרגישו כי המלאכה עדין לא נסתיימה. הידיעה כי גם לנו באופן אישי חלק לא קטן באשר הושג בחדשים האחרונים ממלאה את לבנו גאוה שקטה, או יותר נכון מה שקוראים אצלנו, אספרי די קור".

בימים האחרונים עבר עלי מאורע שיחסק בזכרוני לעד. אולי יכעס עלי הצנזור הנכבד על ספרי זאת לכם, אך איני יכול להתאפק. אני הושב, שהכבוד הגדול ביותר שנפל בחלקו של יהודי לוחם, לאחר 1860 שנה, הוא להשתתף בכבוש הר ציון.

הציע לרופא שתי תכניות בבת אחת. הראשונה: הפלגות-חוף בתוך ה"משולש" הידוע: פורט סעיד — בירות — קפריסין. השניה: דיג-מכמורת לאורך חופי הארץ. הרופא הסכים לשתי התכניות, אך בתנאי אחד: לא להשקיע כסף בתיקון וציוד הספינה ולא להשתתף בהוצאות החזקת צוות האניה. בגמר השיחה הפליט אימרה, אגב היוך אדיב, שבעצם הוא מוכן גם למכור את הספינה. (והרי בשיחה אפשר להשתמש גם במשפט: "בזמן ש Kingfisher היתה שייכת לי...")

גיוס חבר העובדים לא נתקל בקשיים מיוחדים: "משוגעים לים" היו די והותר בארץ.

אמנם, ספנים ממש, בעלי נסיון וותק, היו מסכימים להחליף את מקומם "המחומם" ועבודתם הקבועה ביבשה רק בעבודה בטוחה באניה סולידית ומסודרת, אך די "בחורים טובים", שהתגעגעו "להציץ מעבר לאופק" — הסתובבו באפס מעשה.

הראשון גויס סיומה, סטודנט קרימאי, חייל בחיל הרוכבים לשעבר, "ספן ברוחו" וחברו לדיג של בודין בירקון ובנחל חפצי-בה. מצבו הרגיל היה: מחוסר-עבודה ומחוסר-בית. בכל הרצינות הצבאית-ימית העלה אותו בודין לדרגת קצין ראשי ושיתף אותו בכל הפעולות הקשורות בהרכבת חבר האניה וציודה, אך בתור "דיפלומט" נמנע מלהציג בפני בעל הספינה, בשל צורתו החיצונית, הבלתי-ימאית לחלוטין: מגפיים גבוהים, מכנסי רכיבה ומצנפת כבשים קאווקאזית. השני גויס מולקה (שמואל), יליד דרום רוסיה, סקיד מחוסר-עבודה, דל-גוף וכפוף-גב, שלפי דבריו של בודין: "כמות הגבורה שפעמה בקרבו עמדה ביחס הפוך לבית קיבולו המצומצם". הוא איים על בודין באיבוד לדעת, אם לא יתקבל לחבר האניה. חסרונו היחידי (מנקודת ראות ימית) היה: יצר דיבור בלתי רגיל. הוא גרשם ל"תפקיד", אך קביעת דרגתו נדחתה עד לאחר "הפלגת הנסיון". למחרת הופיע מולקה ברחובות תל-אביב, חבוש כובע ימי חדש, מבהיק בלובנו המסנוור. בתור מלח כשיר והגאי נשכר מישקה מריגה, והוא בחר בן שמונה עשרה, שלפי דבריו עבד בספינות משא, בנהר דווינה המערבית. האחרון היה שוורצמן "בעל השפם" (להבדיל משוורצמן "בעל המשקפיים"), אישיות "בלתי ברורה", שמן ומלוכלך, בגיל למעלה מארבעים. הוא הערים "לכבוד", פעמים אחדות, את בודין והצליח "להשתפשף" לתוך חבר האניה, בתור "בחור מצויין", מבלי שאיש הזמין אותו. דרגתו היתה: סתם מלח.

תכניותיו של בודין היו מתחלפות לסירוגין, כמשמרות באניה: פעם היה מחליט ש Kingfisher תשמש פתיחה נאה לספנות חופית, ולמחרת היה מודיע: "עלינו להראות דוגמא ולשמש מגדלור לבאים אחרינו בדיג עברי במים

קשה היה לדעת מה הניע אותו רופא עשיר, מהעדה הספרדית, לרכוש ספינת-מיפרש מצרית, ישנה ומרקיבה, בת 25 טון, שנמכרה במכירה פומבית, ולרשום אותה בנמל יפו בשם מצלצל "Kingfisher". מסביב לענין זה נפוצו שמורות שונות. אחדים חשבו, שלא בא כל ענין הקניה אלא מתוך סנוביוזם ליבאנטיני ורצון להגניב לתוך שיחה כאילו דרך-אגב: "ספינתי עוגנת עכשיו בנמל יפו". אחרים סברו, שהענין הוא מעשי יותר, היינו: הספינה תשמש לשם איזה "עסק" בלתי ברור. בדבר אחד היו כולם תמימי דעה: הספינה לא נועדה לשיט.

אך הגורל רצה אחרת!

גלאב בודין, גר רוסי, קצין צי לשעבר, ארוך וצנום, נמק "על היבשה" זה יותר מעשר שנים. הוא לא נואש מחלומו הישן לעמוד על גשר פיקוד של אנית-קיטור עברית, או, לכל הפחות, על סיפונה האחורי של ספינת-מיפרש חופית. עשרות פעמים הוא לבש את חליפתו הכחולה-כהה, חבש את כובע ה"קאפיטנקה" שדהה וקשר את עניבתו היחידה בקשר "טבעת כפולה".

יש לי פגישה עם "קאפיטאליסט" — היה מודיע לידידיו — אולי אצליה "לשבור" אותו.

עשרות תזכירים הגיש למוסדות ישוביים, להסתדרות העובדים ולחברות כלכלה, בהם הוכיח במספרים וסיכומים בולטים את כדאיות השקעת הון במפעלי ספנות. אך יותר משהיה ספן — היה סופר, אם כי רוב יצירותיו בוזבוז בספורים בעל-פה, בחברת ידידים, ודמיונו הסלאווי העשיר — בלתי מעשי היה. אנשי היבשה קשוחי-לב, לא נתנו אימון בסטאטיסטיקה החותכת שלו, היות ולפני לכתו לפגישה עם "גורם" — היה שותה "כוסית-שתיים" לשם בהירות המחשבה וכוח הזכרון. וכך קרה שנפגש עם אותו רופא, בעל הספינה. השיחה ארכה כשעתיים והתנהלה בצרפתית-ספרותית. דובר בה על כל הדברים העומדים ברומו של העולם ורק דרך-אגב — על הספינה, שכאילו לא עניינה ביותר את בעלה. הרופא ובודין הוקסמו אחד מהשני והגיעו לידי הסכם.

הפגישה וההסכם (בעל פה) התקיימו כחודש לפני ראש השנה, ובכדי לנצל את חדשי השיט האחרונים לפני התחלת סערות סתיו, היה צורך בסידורים מזורזים. בודין

צבי אור-חוף, מותיקי הספנים של העליה השלישית, מתאר בסיפורו זה עלייה מהתקופה "הפראית", עת הישוב ומוסדו היו טרם הבחינו כאילו בים הרחב, המלחך את חופי ארצנו. בלי סעד ציבורי, עסקו אז חובבים "משוגעים לים", בעלי דמיון עשיר, כנסיון-ספק בלתי מעשי, אך, יתכן שבין גיבורי הסיפור נמצאים גם אלה, שאחרי גלגולים רבים, הגיעו למעמד כבוד של עובדי-ים בישראל העצמאית.

עמוקים". שאלת השגת אמצעים לתיקון הספינה וצידה, עמדה להסתדר ביומים הקרובים בדרך מקורית: בודין הודיע להנהלת החברה הגדולה, שעבד אצלה זה יותר מעשר שנים, שקיבל "פיקוד על אניה" והוא מתפטר מעבודתו, בתנאי שיקבל את סכום הפיצויים המגיע לו. ההנהלה קבלה את הצעתו והענין עמד בגמירתו.

פתאום, כתורן מתרסק בסערת ציקלון, נפלה הודעתו של הרופא, שלא ירשה להפליג לים לפני גמר כל חגי הסתיו. בינתיים הפך העיגון בנמל יפו למסוכן, ובוקר אחד, כשבודין וסיומה באו לבקר את הספינה, מצאו שבילילה מועד הדופן הנוסף של הימן, מהחבטות שנחבט על ידי "מהונה", שעגנה בקרבתה, למרות זה שמעל ללזבו המגן היו תלויים שני צמיגים ישנים, ששימשו רפידת מגן.

מדוכאים, בשתיקה אלמת, ישבו רב־החובל ו"הראשי" על הלחי־שמל, הבלתי ניווק.

"מה לעשות עם ה"פראנק"?

הרעיון המעשי היחיד, שנתבקש מעצמו: לרדת לסטאוורו היווני ולמצוץ כוסית אראק, ר"שם נראה"... אחרי הכוסית השניה הרהר בודין בקול נמוך: "ברור הדבר, כעולמו של אלהים, שעלינו להפטר מהרופא התמהוני, עם שגעונותיו המזוירים. אולם — איך לעשות זאת? אפשר להפטר ממנו על ידי קניית הספינה, אך כספי הפיצויים לא יספיקו לכך. ברור שצריך למצוא שותף בעל הון. אך — למי לפנות?" — בודין שקע במחשבות, וסיומה, אף הוא, קימט את מצחו, למרות זה שלא הכיר אף בעל הון, הבא בחשבון כשותף לבעלות על הספינה.

— יוחנן! — הכריז פתאום בודין — הוא יהיה השותף. במשך הזמן "נסגל" אותו לתפוס מקום של רב־מלחים. חבל שהוא מחוסר השכלה אלאמאנטארית, אחרת הייתי ממנה אותו לקצין שני.

יוחנן, בחור גבוה, גרמי ושרירי, יליד עיירה ליטאית, הלך בדרכו המסומנה לפניו בקו ישר. הוא עבד בתור מגיש בעבודת בנין וחסך משכרו כל מה שניתן לחסוך. המטרה היתה: התישבות במושב עובדים. אחר כך באו, כמובן, בחשבון: פרה, זוג פרדות ו...אשה. והנה השד הפגיש אותו עם בודין. מוקסם מהעולם החדש שגילה בפניו בודין הודיע, כי מוכן הוא להפליג אתו — "אפילו עד אמריקה". בערב, בגמר העבודה, היה רץ לבודין, כרוץ חסיד נלהב לרבי הקדוש. אט־אט התגנבו, לתוך הרוסית המשובשת שלו, במבטא ליטאי, "מונחים" ימשחוריים. במקום להגיד "נעליים" היה אומר "גלגלים". במקום "הלך" — "רקע", במקום "סכנה" — "ששה", ובמקום "לחם" — "בובון". בזמן האחרון נעלם יוחנן מהאופק התל־אביבי, והיו שמועות שהוא עסוק בעבודת בנין, באחת הנקודות החדשות שבעמק חפר.

— סיומה! — פקד בודין — תסע מחר לעמק חפר, תמצא את יוחנן ותביאהו אלי.

סטאריק! (2) הרי אתה יודע... — אמר סיומה בתוכחה. בודין ידע, שסיומה מתכוון לאי־ידיעתו האבסולוטית את השפה העברית, בהצטדקו בכוח זכרון פגום.

— אני יודע. אך עליך לנסוע, זוהי פקודה. התברר, שגם אנשי עמק חפר שומעים רוסית, וסיומה, אם כי בקשיים ידועים, מצא את יוחנן וחזר עמו לתל־אביב. בודין פרש בפני יוחנן תכנית מעובדת לכל פרטיה. יוחנן בתמימותו העיירתית, לא יכול היה לעלות על דעתו ש"אופיצר" ימי רוסי, בעל השכלה אנציקלופדית, "שיודת הכל" — יכול לטעות בעיקר או בפרטים. הוא הסכים להוציא את כספו מ"קופת מלוה וחסכון" וליהפך לספן ו"בעל אניה". למחרת, כשיוחנן בא בפנים מאירות וכספו בידו, הציע בודין, בפניו ובפני סיומה, תכנית חדשה: "אם נקנה את הספינה — לא ישאר לנו כסף לצידה. הרי יותר כדאי לנו לצייד אותה, על חשבוננו, במנוע ורשת־גריפה, ואחרי שנצליח להביא פעמים אחדות שלל דגנים הגון (שיכניס מאות לירות אחדות) נגאל את הספינה מידי הרופא. השאלה היא רק: איך להוציא את הספינה מנמל יפו, מבלי לעורר חשד בלבו של הרופא, שנחלל את החגים בהפלגתנו? פסיד מאד! במקום "ללכת" לחיפה, נציע לרופא להכניס את הספינה לאפיק הירקון, ושם, בפיקוחו המלא, נתקן ונצייד אותה".

בפעם הראשונה מיום שהכירו, נתן יוחנן בבודין מבט של חשד: "האין הדבר דומה לאדם הבונה בית על מגרש זר?" בודין הרגיע אותו: "החוק הימי הבינלאומי לוקח בחשבון מקרים של בעלות כפולה, כשגוף האניה שייך לאחד והציוד והזיון שייכים לשני".

בודין לבש את חליפתו הכחולה, חבש את ה"קאפ" טאנקה", קשר את העניבה ו"הפליג" לדירתו של הרופא. יוחנן וסיומה חיכו באי־סבלנות בחדרו של בודין. אחרי שעה ארוכה נכנס בודין לחדרו כשהוא מתנודד בהליכתו בהטיית של עשרים וחמש מעלות ימינה ושמאלה.

— הה, סטאריק? התפללת תפילת האשכבה? — סאד סיומה בחוצפה.

— בן אדם תמהוני! — ענה בודין בטוב לב — כדו אנו מפליגים!

אם כי הספינה ריקה היתה, ולפי ביטויו של בודין "כל העכברים מתו בה מרעב", הרי בכדי להשיט אותה דרך השפך הסלעי למעלה הירקון, היה צורך להקטין את שקיעתה במים עד כמה שניתן. סיומה אסף, בליווי יוחנן, שהציע כנהוג באניות טובות, ליד ימינו של הקצין הראשי, את "חבר האניה" ושניהם פירקו מהספינה את כל העקל, — אחד משני העוגנים וכל דבר מיותר בעל משקל. כשגמרו את הפריקה, נשבה כבר רוח צהריים עזה והיה מסוכן לצאת את נמל יפו בספינה ריקה, שמרכז הכובד שלה עלה גבה למעלה. ההפלגה נדחתה למחר.

(2) סטאריק — זקן. כנוי חיבה.

למחרת, לפני עלות השחר, התאסף כל חבר האניה, פרט למולקה, על הספון. לפי פקודת בודין הביא יוחנן סל מלא ככרות לחם וקופסאות סרדינים אחרות, פח מבנזין מלא מים ושלוש „טוריות“ למקרה שיהיה צורך לחפור מעבר לספינה בין השרטונות של שפך הירקון.

הים רבץ כנרדם ואף באופק לא נראה סימן כלשהו של רוח מתקרבת. סיומה הציע לשכור סירה ערבית (הסירה של „Kingfisher“ שהיתה מתנודדת על הגלים, קשורה מאחורי הירכתיים — נעלמה, ואף איש מאנשי הנמל „לא ראה“ אותה) ולגרור את הספינה בכוח משוטים עד לשפך הירקון. בודין הגיש את כף ידו למצת, בצורת מגנור, וחקר את האופק קירה נוספת.

— „אין לנו צורך ב„גרר“ — היתה תשובתו — בעוד שלשים דקה תשוב כאן רוח חרישית. עכשיו הוא פנה לסיומה בפקודה אישית:

— „ראשי“, לבדוק את המיפרשים ואת החיבל!
לבדוק את המיפרשים היה קל מאוד, כי Kingfisher „נשאה“ רק ארבעה מפרשים: שניים „לבנטיניים“ על שני תורניה הקצרים ושני מיפרשי חלוץ על מוט־החרטום. המפרשים, היו, אמנם, מטולאים מאד וגם חורים לא חסרו בהם, אך „סטאריק“ לא התכוון, כנראה, בפקודתו לתקן את המפרשים במשך מחצית השעה. וכן היה הדבר עם החיבל הנייח והנייד: כל הרכסאות, סמוכות, מעלנים ומיתחים היו רקובים ומרופטים בחלקם הגדול, ונקשרו בקשרים, ש„זנב בות“ נתלו מהם. לפי התכנית עמדו להחליפם בחדשים, לכן קרב סיומה לבודין, שהתהלך בסיפון האחורי, והצדיע: „התיפרושת והחיבל בסדר גמור“!

— „לבדוק את מערכת ההגה!“ — היתה פקודתו הבאה של בודין. כל מערכת הגה לא היתה בספינה. ההגה הופעל לא על ידי גלגל־ההגה ומושכות, כי אם פשוט על ידי מנהיג הגה. סיומה דחף את המנהיג ימינה ושמאלה וכשהרגיש בידו את התנגדותו של השטח המאונך מתחת למים (סימן שההגה תלוי על ציריו) הודיע לבודין: „מערכת ההגה פועלת בסדר“.

בודין פסק לפסוע אנה ואנה במקום הצר של הירכתיים, שרחבו הגיע לשני מטר וחצי, הגן על עיניו בכף ידו השטוחה, והפטיר לסיומה: „בעוד שמונה עשרה דקות תגיע הרוח למעגן החיצוני“.

מה„מהונות“ הסמוכות נשמע, פתאום, צחוקם המתלעלע של הספנים הערביים. מולקה הנחפז — קפץ נרגש מסירה לסירה בתנועות מצחיקות, בדומה לצפור שכנפיה נפגעו. מישקה ושוורצמן הביטו בלעג על „הפקיד האינטליגנט“, יוחנן נענע בראשו, כאומר: איך אתה יכול לפגוע כך בבודין?

— „ראשי!“ — פקד בודין, להביע לשמואל נזיפה והתראה.

סיומה ניגש למולקה, שהתגלגל מעבר ללזבות,

ובמלים „בלתי רשמיות“ מסר לו את פקודתו של בודין. אך הכובע הימי לא החדיר, כנראה, לחלל ראשו של מולקה אף מושג ממושגי המשמעת הימית. הוא ניגש לבודין ובנימה של אדם שנענש על לא עוול התחיל להצטדק, אגב הוכחה:

— המבין אתה, סטאריק? נשארתי בלי פרוטה בכיס, ומוכרח הייתי לרוץ הבוקר לדודי להשיג כמה גרושים לקניית סיגריות. אפילו ארוחת בוקר לא אכלתי, ופתאום מתנפל עלי סיומקה ככלב שוטה...

— שתוק! — פקד עליו בודין, מבלי להרים את קולו. — שמי על הסיפון אך ורק „רב חובל“. ועוד תזכור: בכל ענין פרטי או בעניני שירות עליך לפנות לקצין הראשי, והוא ימסור לי דין וחשבון. חזור לעבודתך!

הפקודה האחרונה היתה פורמאלית גרידא, כי מחוסר רוח לא נעשתה כל עבודה בספינה. בודין רצה אמנם מאד „לאמן“ קצת את חבר האניה ופקד על סיומה, „לחלק דליים ומטאטאים“ ולסדר את האנשים „לשטיפת חסיפון“, אך סיומה חזר אחר דקות אחדות והודיע, כי לא גילה כל דבר במחסני החרטום והירכתיים, חוץ מסמרטוטים מזוהמים, שנשארו מהצוות הקודם.

סוף סוף נתאשרה נבואתו של בודין: מדרום — דרום מערב הגיעה בריזה קלה, שהרעידה את פני הים, וקימטה את שטח המפרשים הפרושים קמטים־קמטים. ראשון נמתח מפרש החלוץ הקדמי, לשם רגישות ההגה בזמן יציאה מהנמל, דרך הכניסה הצפונית, המקבילה לחוף. אחרי זה נרפו כל העבותים, שריתקו את הספינה לסירות־המשא, והספנים הערביים שיחררו את הלולאות שבקצה העבותים מעל לראשי הצלעות של סירותיהם, ובמוט־ו ארוך דחפו את „Kingfisher“ הלאה מה„מהונה“. כשנמתחו העבותים של שני המפרשים הגדולים והחלוץ השני, ראה, פתאום, יוחנן שבנין המכס המוצק זע אחרנית, והבין שהספינה נעה קדימה. גל של אושר הציף את לבו, וכתוצאה ישרה מהרגשתו הנפלאה הוא חש גירוי בכפות ידיו הגדולות ועיניו החלו לתור אחר „חתיכת“ עבודה כלשהי. שום עבודה לא היתה: בודין כיוון את מהלך הספינה וסיומה נשלח לחרטום בתור „צופה קדימה“, למרות זה שהחרטום הנמוך של הספינה הניח לבודין את האפשרות לראות את כל האופק.

הספינה יצאה מהנמל ברוח־גב (¾ רוח) ובודין שינה תיכף את הכיוון לצפון־מערב, בכדי להתרחק מהחוף המסוכן. גם בקורס החדש, ברוח־צד (½ רוח), התקדמה הספינה יפה, אם כי לאט יותר. אחרי זמן מה עבר בודין שוב לקורס מקביל לחוף ומסר את ההגה לסיומה.

— „ה„אוריאנטיר“⁽³⁾ הראשון הוא „באָלה וויסטטה“⁽⁴⁾ — היתה פקודתו — שים עין למפרשים. לא

(3) אוריאנטיר — נקודת אוריינטאציה.

(4) בית פיינגולד בחוף נוה־שלום.

לאבד את הרוח! ובנימה בלתי רשמית הוסיף: „אחרי שעה וחצי נגיע ל„טראוואַרס“⁵ של השפך, ונכנס לתוך הירקון.“ כשהגיעו לטראוואַרס של באַלה וויסטה גאה הרוח ועבר לבריזה רפה. הספינה הגבירה את מהירותה, וברבע שעה הגיעה למול בניין הקאזינו בתל-אביב. צוות האניה, שהסתכל בחוף מתוך אפס מעשה, נהנה מהמהירות הגוברת, ורק בודין הביט בדאגה אהורנית, דרומה-מערבה. „הנוכל לקפוץ לירקון?“ נקרה מחשבה בראשו. כשבית-הקברות הערבי נשאר מאחורי הירכתיים — היה ברור, שהספינה לא תוכל לעבור את השירטונים בשפך הירקון. ואמנם כשהגיעו מול שפך הירקון, ראוהו „רותח“ בקצף גלים מתנפצים.

בודין קרא לסיומה ובלחש ערך עמו „התיעצות צבאית“: לחזור ליפו אי-אפשר, כי המפרשים הלבאנטיניים הארוכים, אינם מסוגלים לקלוט רוח קדמית (¼ רוח); לזגוג נגד הרוח לא נוכל; לחזור בקורס מקביל לחוף, הוא גם יכולנו, — מסוכן בספינה ריקה הסוטה לחוף. השאלה היא איפוא: מה לעשות? והתשובה היא: „ללכת“ לחיפה. סיומה הסכים.

יוחנן נקרא לסיפון האחורי ונתבקש למסור לצוות האניה על ההחלטה להגיע לנמל חיפה. שוורצמן קיבל את הידיעה בשוויון-נפש גמור: חיפה? יהיה חיפה! וכי מה השארתי בתל-אביב? מישקה שמח בגלוי: מחיפה מגיעים ספורים מושכים על הנמל וסביבותיו... בעיני יוחנן היתה פקודה זו הוכחה נוספת, שבודין הוא רב-חובל „אמיתי“. ורק בעיני מולקה מצא כל הענין חן פחות ופחות. ואם לדבר גלויות, הרי הוא הצטער כבר בלבו על שנדחה לענין טפשי זה. הספינה קטנטונת ומלוכלכת; המפרשים בעלי צורה דוחה: חורים, טלאים וכתמי-חלודה. בחיבל לא נעים לנגוע — כה בלה הוא ומזוהם. מולקה עבר לסיפון האחורי וירד לתא-השינה שבירכתיים: חדר אפל, מחוסר אור ואוויר; אי דרגשים ואין מזרונים. סמרטוטים מסואבים מתגלגלים על הרצפה, שלא נשטפה מיום הורדתה של הספינה למים; אך כל סימן של מטבח ואין כלי בישול. ריח רע, המעורר בחילה, הבריח אותו. דרך שני לוחות חסרים בקיר הקדמי (שבאו במקום דלת) למדור המטען. ריחות של מים מעופשים, עץ מרקיב ועוד ריח חמוץ, בלתי-נודע, קבלו את פניו. הכל עלוב ומזוהם! לא כך תיאר לעצמו מולקה „שירות ימי“. האויר הצח על הסיפון הזכיר לו שעוד לא אכל, אחרי העוגה וכוס הגוזז של אתמול לפנות ערב, אך הוא לא ראה כל סימן לכך, שמתכוננים לסעוד ארוחת בוקר. השעור במשמעת ימית, שקיבל בדרכו על הסיפון, הכריח אותו לשבת על הסיפון הקדמי, להשען על התורן ולשתוק שתיקת מחאה והתמרמרות.

„Kingfisher“ רצה בשוכבות של צעירה. לפי הערכתו של בודין הגיעה מהירותה לששה „קשרים“ בערך. „בערך“, מפני שבספינה לא היה בנמצא מד-מהירות, אפילו בצורתו

(5) טראוואַרס — מול.

הפרימיטיבית, בצורת חבל דק. מחילק לחלקים של 1/120 של מיל ימי. גם מד-עומק לא נמצא בספינה. וכן לא היה מצפן, באַרומטר, סאקסאנט וכרונומטר. „אם הרוח תתמיד בכוחה — חשב בודין — נטיל הלילה עוגן במימי חיפה.“ הוא הביט בגעגועים על אבני החוף בעברם מול אפולוניה: „לוא יכולנו לטעון טונות אחדות של האבנים האלו, היינו עומדים בפני כל רוח שהיא. הספינה טובה, רק „קצת“ הונחה.“ הוא ירד למדור המטען לבדוק את גובה המים שבתחתית האניה. לטף בעיניו את צלעות הספינה ולבו הוצף חום נעים של חלום מתגשם: „ספינה זו אפשר להפך ליפיפה!“

בודין עלה על הסיפון וחקר את האופק: פה ושם רצו „כבשים“ לבנות בודדות נרדפות על ידי בריזה מתוננת „Kingfisher“ נטתה הטייה קלה בדופן הימני הניזוק. היא החוותה קידות קלות בהרטומה והניעה את הירכתיים — אחוריה, כאשה גנדרנית ברחוב הראשי של העיר. מיתרי המפרשים מתוחים וקציהם קשורים. אם יתקפנה נחשת פתאומי, אין מי שימלא, בן רגע, את הפקודה: „מיתרים — רפה! כולם בבת-אחת!“

בפקודת בודין הורידו את המפרש הקדמי וקיפלוהו מהירותה של הספינה הואטה במדה ניכרת. והסיפון חזר ונתיישר, למצב מאוזן כמעט, אך התנודות השידריות גברו המלחים חכו לפקודות נוספות.

— בוצמן (רב-מלחים)! — פנה בודין ליוחנן — חלק לצוות ארוחת-צהרים. אני ו„הראשי“ נאכל אחר כך. מישקה ושוורצמן קפצו כנשוכים וחכו באי-סבלנות לקבלת כריכת מידי יוחנן, שפתח את קופסאות הסרדינים בזהירות כפריה. מולקה קם ממקומו והתחיל לפסוע על פני הסיפון הקדמי באפס-מעשה דימונסטריטיבי.

— הי, טולמאק! — קרא לו סיומה בביטול ידידותי — קח משהו מהאוכל, ספן ביש-מזל!

מישקה נהנה מאוד מהכיניו „טולמאק“, והחליט להשתמש בו בעתיד. מולקה רצה לפתוח את פיו ולהוכיח את סיומה, „שהוא אינו מוכן לסבול יחס כזה, וכו“ אך בודין פקד פתאום: „הטה עשרים וחמש מעלות מערבה“. פקודה זו באה להרחיק את הספינה מהחוף.

הרעב גבר על „הכבוד העצמי“ של הטולמאק והוא קבל את חלקו בכריכים והתישב על גליל עבותים, כשפניו מופנים קדימה, לעבר החרטום.

— הרי לך הוכחה נוספת — אמר בודין לסיומה — עד כמה צודקת המימרה הימית מימי הגאלירות הרומית — איזו מימרה?

— „הפלגת ליום — קח מזון לשבוע.“

— זהו פלאגיאט גלוי ומחוסר-בושה: מימרה שגורה בפי אכרי סיביריה. בקשר עם נסיעות חורף, בלב שיש חשש לסערת שלג, והרמאים שלך „סחבו“ אותה בנטילת רשות.

— בר-מינן תמהוני שכמוך. הרי יאַרמאק טימוס

איך? לא חשב כלל להוולד, בזמן שמלכות רומא נתפוררה כבר.

א. ברש / הרומן בים*

א.	ג.
הגל לפת גוי	עליתי מן הרחצה
קחבוק לח.	פלי רוסט.
הרפה מני הגל.	במרבד החול הקום
נצרי נהלך.	גופי אבוסט.
גוי נצב בשמש	אחזגלגל, אהספך.
מכריק, לח.	אהי גוש חול;
לו סח טזהר	פשעיר-יער אקפץ.
אותי פלח!	אסחור בקחול.
ב.	ד.
אחצה בנזם האדיר	ושנית אחר בגל.
בנזל פושר;	אמו גוי
רים גפרית זק	לנרועי-מים נכות
נחירי קושר.	שלוחות סביבי.
אף קנד וברגל	קבר האגיעני הנזם
ובקל משאר.	קצנה ארעד.
האח, עם אחי טרג	אזנן פחלי-שמש
בגל אני נוהר.	באפק ירד.
	תרץ

* מתוך ספר השירים, צל צהרים" הוצ', מסדה, ת"א תש"ט

— בשנת 1908 עברתי בתור שולית-מלחים באניה לציד לויתנים. האניה "הלכה" תחת דגל רוס והיתה רשומה בנמל פטרבורג, אך כל חבר האניה הורכב מנורבגים, חוץ ממני. ובכן, לארוחת בוקר היינו מקבלים ספל בירה שחורה וחריפה או ספל שמן דגים. היות ואינני מחבב בירה (משקה של קרתנים) — שתיתי במשך כל הנסיעה רק שמן דגים, וזה הפך לי להרגל קבוע.

— סליחה. — ביקש סיומה בחיך סארקאסטי — בן כמה היית בשנת 1908?
 — כוון ימינה! — פקד פתאום בודין.
 שוורצמן זקף את אזניו והביט, כאילו לעבר החרטום. הרוח גברה, כשהספינה עברה את קיסריה. הדופן הימני השבור הורכן יותר ויותר, התנודות "הדופניות" גברו, ואז ביקרה את הספינה — מחלת היס. מולקה, שניסה כמה פעמים למשוך לשיתה את יוחנן, שהתהלך בקידמת הסיפון אנה ואנה בתפקיד "צופה קדימה" — החוויר ושכב שכיבת מת. וכשהגיעה השעה "לשלם מס לנאפטון" — לא היה

שוורצמן התקרב וישב על הסיפון, לפני התורן הראי. שי. החבר גמר את ארוחתו. בודין פקד על מישקה להחליף את סיומה ולעבור לקורס מקביל לחוף. ופה נתברר שלמיה הכשיר אין כל מושג מעבודת הגה, כי בספינה (או סירה) שעבד (או נסע) על הנהר דווינה, ההגה היה בצורת משוט גדול.

מישקה נשלח חזרה לסיפון הקדמי ובודין החליף את סיומה. הוא תפש את מנהיג ההגה, ובעמדו כשגבו מופנה לחוף, העביר את מבטו הימי, החד, מהמפרשים המנופחים — מעוגלים לאופק, הצופן בקרבו מזימות והפתעות. — הייתי נותן הרבה מאוד, לוא יכולתי לקבוע את מצבנו הגיאוגרפי — אמר אחר זמן-מה, וקימר את גבות עיניו.

— אין לך דבר קל מזה — ענה לו סיומה — הפנה את ראשך והסתכל בקו החוף...

שוורצמן זקף את אזניו והביט, כאילו, קדימה. הרוח עברה בהדרגה מכיוון דרום-מערב למערב-בקי". היות והתנגדות, בתוך המים, של גוף הספינה הריקה והשדדית הבולטת אך מעט, היו קטנים ביחס להתנגדות הדופן הימני והמפרשים ל"רוח צד", שנשף בקו ניצב ל"קורס" — הספינה, יחד עם התקדמותה לאורך החוף, סתתה גם הצדה בכיוון לחוף. שוב, "תיקן" בודין את הקורס בעשרים וחמש מעלות מערבה, ומסר את ההגה לסיומה, סיים את ארוחתו.

— "ראשי" — פקד בודין — קרא ל"ממזר" ולמד אותו את מלאכת ההגה.

— האם הפכתי לגננת בעיניך? — שאל אותו סיר-מה — שלח אותו אל כל הנזירים והנזירות.

— "ראשי" — לחש בודין — פאלונדרה! (זהירות): המלחים מקשיבים לדבריך.

סיומה נכנע בפני נימוקי-ההגיון של משמעת ימית. הפתעתם של הקצינים התבררה, שמישקה הוא בעל תפיסה "ממזרית" מהירה, וכעבור זמן-מה, הופקד ההגה בידו וסיומה השגיח עליו שלא "יאבד את הרוח".

מרחוק, על רקע צהוב של חוף חדגוני שטוח, נראה כי משחיר של שפך הנחל חפצירבה.

— הבט, סטאריק! — הראה סיומה — חבל שאי אפשר להטיל עוגן בקרבת הנחל. באגין שתק.

— היינו שותים כוס תה אצל וולודקה גר — הוסיף סיומה כחולם חלום.

— אני, למשל, הייתי בוחר בספל שמן דגים — יודיע בודין בשוויון נפש.

— מאימתי קנית לך הרגל זה? — שאל סיומה בהש-יוממות. — האם אתה סובל מרככת?

בכוחו לקום ולגשת למעקה ש"מתחת לרוח". הוא הקיא על הסיפון, והכובע הימי המפואר, התגלגל בתוך שלולית דוחה, המפיצה ריח חמצמץ. כעבור שעה קלה נפגע שוורצמן. הוא עבר — זחל מהירכתיים לחרטום והכניס את ראשו לתוך סליל עבותים. סיומה נזכר בתאורי נסיעותיהם של מגלי-ארצות, והחליט לבדח את בודין.

— רב חובל! — הצדיע סיומה — מגפה פרצה בספינה! שלישי החבר שוכב באין אונים.

— לתת להם לשכב, עד שיהא צורך, בכל הימים — ענה בודין ברצינות והצדיע בתשובה. הגיע הרגע הנכון להקטין את שטח המפרשים. התברר שבמפרשים הגדולים של הספינה לא היתה קיימת מערכת "פסי צמצום". בודין החליט לתת לחבר שעור מיוחד בתורת מפרשים, על מקרה בלתי ידוע בספרי לימוד של "טיפול במפרשים" או ב"פראקטיקה ימית".

— שימו לב! — לימד אותם בודין — הרוח גברה ב"באל" אחד או באחד וחצי. עלינו להקטין את שטח המפרשים. לזו היו ארבעה "פסי צמצום" במפרש הראשי שלנו, הייתי מקטין את הריבוע של המפרש בשתי השורות הראשונות, ובמקרה התגברות נוספת של הרוח, הייתי מוסיף בהדרגה את שתי השורות הנותרות. אך, כידוע לכם, "הפלחים" שעבדו בספינה זו, לא התקינו "מערכת צמצום". השאלה היא: איך לצמצם, בכל זאת, את המפרש? שימו לב!

— בוצמן! — פקד בודין.

יוחנן בא בריצה והתייצב על יד התורן, מוכן לכל מאמץ שידרש ממנו.

— חלוץ ראשון, רפה! — יוחנן רץ חזרה לחרטום למלא את הפקודה.

— חלוץ שני, רפה! מפרשי החלוץ שוחררו.

— מפרש ראשי, הורד! — פקד בודין, ומילא בעצמו את הפקודה. סיומה ויוחנן עזרו על ידו. הוא ניסה להתיר את הקשר של המעלן מעל לגף הארוך, אך הקשר הפך לגוש מגובש, הדומה לאבן. הוא חיטט בכיסו בתקווה למצוא אולר. אצל יוחנן נמצא אולר. אחרי נסירה (לפי תור) של עשרה רגעים נותק המעלן מהגף. עכשיו גלגלו את המפרש על הגף, סיבובים מספר, דקרו חורים בגוף המפרש, העבירו בתוכם חוטים חזקים וקשרו מעל לגף בלולאות כפולות, לבל ישתחרר מתוך המפרש המקופל עליו. אחרי זה חתך בודין חור גדול במפרש, העביר דרכו את המעלן העבה וקשר אותו ב"קשר מוות".

— חלוץ ראשון, מתח! — יוחנן ביצע את הפקודה בזריזות. — חלוץ שני, מתח! — הספינה זעה קדימה.

— מפרש ראשי, פרוש! — המפרש המצומצם הונף והספינה הגבירה שוב את מהירותה. יוחנן חזר לתפקידו הקודם, בתור "צופה קדימה". הוא נהנה מאד מהפלגתו הראשונה: "אכן, אלה הם חיים ממש, שבשום אופן אי אפשר להשוותם עם משיכת תלם או טעינת זבל בעגלה. ומה יהא,

כשנתקן את הספינה ונלביש אותה מפרשים חדשים; ומה יהיה כשנקבע מנוע חזק בתוכה, נבנה לנו תא שינה ונצבע את הספינה בצבע לבן כשלג... אוי! איזה חיים יהיו לנו.

— גרגרגר — גירגר מולקה הקאה נוספת.

שוורצמן ענה באנחה עמוקה.

— סיומקה! — פנה בודין בשאלה ידידותית — מה

הרגשתך "תחת מפרשים"?

— מצויק, סטאריק! — ענה סיומה. — ממש כ"ראש

גבינה בתוך חבית המאה...

— או כתולעת בתוך ערימת אשפה.

— פוי, סטאריק! איזה ביטויים במשפחת אצילים

— הגה, סיומקה — המשיך בודין. — הנודמן לך

פעם לשמוע איך יאשקה "חלוד" עבר את רחוב אלנב "תחת מפרשים"?

— מי זה יאשקה "חלוד"?

— את, זהו טיפוס מבדח! בכינוי "חלוד" זכה בגלל

קולו החורק כציר חלוד. הוא יליד סיבאסטופול, וכנראה

יתום, כי מילדותו עבד בספינות-מפרש, והיה אנאלפבת

גמור, והרי לפני המהפכה לא התעניין הנוער היהודי כלל

במקצוע הספנות. יתכן, אפילו, שהוא היה היהודי היחיד

שהפליג בספינות-מפרש — חוץ מהקברניט, כמובן, ובד

הסקונר המפורסם מחמד-עלי (מרדכי-אלי) רובינשטיין

מייבפאטוריה. ובכן, יאשקה זה, כשגדל עבר לעבוד באניות

קיטור והפך למסיק דרגה א', אך מ"חולשתו" למפרשים

לא נתרפא. פעם בזמן מלחמת האזרחים, כשהוא הפך

בא. ק. "וולאדימיר", עלתה בסיבאסטופול על האניה קבוצה

חלוצים מעורבת, מבני קרים ויוצאי רוסיה הלבנה. "הצד

ניים" לא מצאו חן בעיני יאשקה, בגלל הויכוחים האינסופיים

והרעש הגדול שהקימו. אך עם הקרימאים הוא נתיידד

מהר, ושלישים ושש שעות אחרי ההפלגה מסיבאסטופול

כש"וולאדימיר" נכנס למיצר בוספורוס, הודיע יאשקה לרב

החובל, כי עזב הוא את האניה ומצטרף לחלוצים.

— איך זה? — שאל "הזקן" בהשתוממות —

הם יהודים...

— ואני מי בעיניך? אולי סיני? — שאל יאשקה

בחוצפה.

— השד יודע! — מילמל רב-החובל המבולבל —

מתברר שיהודי אתה, והרי ספגת "וודקה" ממש כפראי

לאבי...

בקושטא, בזמן נשף שסידרה הקהילה האיטלקית

לכבוד החלוצים, בבית-הספר בפרבר באלאט, הראו ליאשקה

גלויות-דואר ועליה תמונה של אנית-אוקינוס ענקית. ה

חרטומה בולט השם "חלוץ". ליאשקה הצטרפו עוד קריסטיאן

אחדים, שהיו בחזקת ספנים חובבים, וכולם החליטו ל

על "חלוץ" בתור מלחים ומסיקים. בין החלוצים זכה יאשקה

וקבוצתו לכנוי כבוד "קבוצה ימית".

אכזבה מרה ארבה להם ברדתם בנמל יפו: "חלוץ-

ספינת-מפרש ליבנטינית קטנה, בעלת תורן אחד ורב

חלש, שכבה על צדה המרוסק בחוף נהר-שלום, ושום כלי-שיט אחרים לא נראו לעתיד הקרוב. „הקבוצה הימית“ נתפזרה בכל רחבי הארץ, ורק יאשקה לבדו נשאר לעבוד במיון עצי בנין בנמל יפו — קרוב ככל האפשר למים... פעם, בזמן משבר וחוסר עבודה, הגיע ארצה פרופיסור ויצמן ועמד לנאום באולם ראינוע „עדן“. גם יאשקה הלך לשמוע אותה, למרות זה, ש„ראש גוי“ שלו לא תפס אף מילה עברית במשך השנתיים שחי בארץ. וייצמן אמר בנאומו בערך כך: „זמנים קשים עוברים עלינו, אנו חופרים טונאל (מנהרה) משני צדדים: אתם פה בעבודתכם ואנחנו שם, בבירות העולם, בעבודתנו הפוליטית. ויגיע הרגע המאושר, כאשר שתי הקבוצות תפגשנה ונושיט יד אחד לשני“. מכל הנאום הבין יאשקה רק את המלה „טונאל“. הוא חזר לאהלו במצב רוח מדוכא.

— חברה! — פנה לחבריו — עסק ביש! צריך להסיק בשמן את הסוליות ולהתגלגל מפאלסטוציה „נחמדה“ זו... — מה קרה? — שאלו חבריו, מחוסרי-עבודה כמוהו. — וייצמן בעצמו הודה: „חושך כמו בטונאל, ואף חזרת וחרדל לא נראים בעתיד“... ואז, מתוך געגועים ומשיכה נפשית לים ומתוך מחאה למצב הבלתי-פרודוקטיבי שהיה שרוי בו — החליט לבנות ספינת-מפרש יבשתית. הוא השיג ארגו ריק בחנות מכולת, פירק את ארבעת הגלגלים מעגלת תינוק, שנתגלגלה מאחורי מחנה האהלים; „פילח“ שתי סומכות מגינה פרטית ולקח בהשאלה סדין מאחד השכנים במחנה. הוא הרכיב את הגלגלים בפניות הארגו, מתח את הסדין על הגף וקשר אותו למטה במיתרים עשויים מחבלים דקים ושרוכי נעליים ישנים.

למחרת, למזלו הרב, נשבה רוח-גב מזרחית, והוא הוציא את כלי השיט, שלו, „למים עמוקים“, היינו: לרחוב אלנבי, השומם בימים ההם. בתחילה התנהל הכל כשורה: המפרש התנפח ו„ספינת היבשה“ התקדמה, אם כי בעזרתו של יאשקה, ששכב על הארגו, נאחו בתורן, ונדחף מהכביש בשתי רגליו, ששימשו מעין הגה. אך במורד הרחוב, אחרי הסיבוב האחרון לצד הים, — הגבירה „הספינה“ את מהירותה, ויאשקה נוכח לדעת שבספינת-יבשה, שלא כבספינות-ים, יש צורך להתקין מעצורים.

מהירות הספינה הלכה וגברה, הנעליים על רגליו של יאשקה, שנשתחקו מעל לכביש, נתחממו וכמעט העלו עשן. היה קשה יותר ויותר, לכוון את הספינה, בגלל מהירותה הרבה. בסוף, כשיאשקה ראה כבר את קצהו התלול של הכביש, מעל לשפת-הים, וחשב בחרדה על טיסה באויר — נתקעה הספינה ביעף לתוך ערימת חצץ, שהיתה מונחה בצד הכביש, מול ביתו של אוסישקין, בפינת רחוב הירקון. מעוצם המכה נשבר התורן ועף יחד עם יאשקה לעבר השני של הערימה, ויאשקה חזר מ„ההפלגה“ בלא שן קדמית אחת... — עצוב מאד! — קבע סיומה כמתוך הרהורים — ומה עלה בסופו של יאשקה זה?

— סוף רגיל לרוב הספנים בארץ; הוא טבע בבזך.

בתולה זקנה, ארסית ותוקפנית, נשאה אותו לבעל. אך לא די בזה — היא רצה לכל הבאנקים, הקיימים בארץ, השיגה הלוואה וקנתה לו זוג פרדות ועגלה. וכשבאנו, אני ובורודה, לבקר אצלו אחרי החתונה — היא כבדה אותנו בכוס... תה ממותק.

— וכך מת הגיבור! — סיכם סיומה בקול ספוג אבל חגיגי, והמשיך בדיקלום:
חלל נפל יאשקה המסכן.
הבו כבוד לזכרו!
לא רצה להמשיך בחיים,
נקשט-נא בסרפד את קברו...

הגיע הזמן הנכון, היינו: רבע שעה לפני שקיעת השמש, שלפי חוקי-השיט חייב כל כלי שיט להאיר שני פנסים: ירוק מעל לדופן הימני ואדום מעל לשמאלי, המאפ-שרים להבחין מרחוק בספינה שטה ולקבוע את כיוון התקדמותה. בודין מסר לסיומה בקיצור: „להאיר את פנסי הציון!“ סיומה התגאה בלבו באימון שרוחש לו בודין, ואמנם, מהשיעורים בצורת סיפורים, שבודין סיפר לו, ומ-הפלגות-דיג משותפות ביס תל-אביב — ידע סיומה, באופן תיאורטי, על סידור וניהוג אניה. עכשיו פה, על הסיפון, עליו להוכיח, כי השעורים נקלטו והפכו לכוח שימושי. הוא ניגש לתורן הראשי וטיפס על סולם היתרים, המתמשך ויורד מחלקו העליון של התורן עד למעקה הדופן. התיבה האלכסונית, בעלת הקיר הפתוח לצד הים, הקשורה לאחד השלבים של הסולם — ריקה היתה. הפנס נעלם ממנה באופן מיסתורי, וכן — חסר גם הפנס השני.

— סטאריק! — הודיע סיומה — נדמה לי, ששכנינו בנמל „שאלר“ את הפנסים. בודין שתק מתוך בושה צורבת. לא זה שהיתה קיימת סכנה כלשהי של התנגשות באיזה שהוא כלי-שיט אחר, בראיות הטובה שהיתה על פני הים, ובאותו זמן שכל ספינה שתפגש בדרך, תהא לבטח, מוארה כנהוג, — אלא „הליכה“ בלי אורות ציון נראתה בעיניו, כהליכתו של אדם ברחוב בלבוש מרושל.

כספינה נקובה יורדת במצולות שקעה השמש בתוך האופק המאדים. „Kingfisher“, שנתישרה אחרי צמצום הראשי, נטתה שוב בדופן הימני הרסוק. על הסיפון שרר שקט גמור. ורק שוורצמן רקע לפעמים ברגליו, בהתקף בחילה, בתוך סליל העבות, ומולקה נאנח תכופות.

הופיעו הכוכבים הראשונים. בודין פקד על מישקה „להחזיק“ את קצה התורן הראשי בין שני כוכבים, הנראים נמוך בשמי צפון. לבו של מישקה התנפח מבטחון עצמי: הוא מוביל ספינה! אמנם, אין הוא יודע לכוון, לפי מצפן, לקשור קשרים, וגם מאות המונחים, בעלי הצלצול המשונה, עדיין זרים לאזניו. — אך כל זה אפשר ללמוד בנקל, בזמן תיקון הספינה. ואחר כך... יתחילו הפלגות לארכו ולרחבו של ים-התיכון. מהמשכורת הראשונה יקנה כובע ימי, כזה כמו של מולקה, יזמין זוג מכנסים רחבים-רחבים, ויתלה בחגורתו סכיני-מלחים, הנתון בנדן של עור צהור-בהיר. אח!

דובק בע"מ

בודין להוציא את המיתרים מתוך הבלוקים. את המיתר המפרש הראשי חיזק על ידי סיבוב אחד סביב הברות הבולט בזווית שבין הדופן הימני והירכתיים. סיומה ומיסקו הופקדו על המיתר והיה עליהם לעמוד לאורך הימן, בריחוק מההירכתיים, שלא להפריע לתנועות ההגאי, ובפקודת "רפה"! לזנוק קדימה, להרים את החבל מעל לראש הצל ולרפות אותו בהדרגה או בבת אחת, לפי ריחוק הנחשבת המיתר של החלוץ סודר אחרת: גם הוא הוצא מתוך הבלוק בעל הגלגל האחד, אך הוקף בחצי עיגול סביב התורן הקדמי ויוחנן, שישב על הסיפון, מתחת לרוח" של התורן ונסע ברגליו בטבעת העץ, המקיפה את התורן במקום היעלם בתוך הסיפון — החזיקו בידי. לפי פקודה היה עליו להסיר את ידיו מהחבל והחלוץ המתוח היה מושכו אחריו ומתיישר לאורך כיוון הרוח. בודין תפש את מנהיג ההגה.

כתם בהיר נדלק מעל לעיר חיפה. אש הכרמל ברת על רקע השמים המכוכבים והשחיר כגבו של גיבן בה הרובץ על בטנו. הספינה התקדמה במהירות, בין נחשול לנחשול, וכשעתיים אחרי שקיעת השמש, עברה מול הכניסה לנמל, ובודין התכוונן לשנות את הכיוון — מצפוני לדרומי מזרחי ולעבור ממפנה שמאלי לימני. הוא כוון את הספינה ימינה ופקד: "מיתר חלוץ — רפה"! מפרש החלוץ התנשף כדגל, בזמן שהראשי נמתח והחרטום עבר את "קו הרוח"

אפשר לתאר את קנאתם של חבריו בתל-אביב, כשירד לחוף ויופיע בחברתם...

מרחוק נראה האי הסלעי הקטנטן, שומר הכניסה למפרץ עתלית, המעוגל בתוך החוף.

— שמע נא, סטאריק — הציע סיומה — אולי נטיל עוגן במפרץ, ו"נעמוד" עד שתחלש הרוח?

— זה לא בא בחשבון — החליט בודין — לפי המדידת האחרונות שלי, לא יספיק העומק מתחת לשדרית הספינה.

— מתי זה מדדת את "המדידות האחרונות" שלך? — שאל סיומה באירוניה.

— מישקה! — פקד פתאום בודין והפסיק את חלומה המתוק. — קרב לרוח! וכשמישקה לא הבין את תוכן הפקודה הוסיף: — הימן הגה! ואחר זמן-מה: — כוון ישר!

— סטאריק — קרא שוב סיומה. יש לי רעיון! צריך להשפיע על הפראנק שיסכים להשאיר את הספינה בנמל חיפה לשם תיקון וציוד. אחרת נצטרך לחזור בלי עקל לירקון, ובגמר התיקונים לצאת שוב לים בלי עקל. וחוף מזה, הרי את כל העצים, חבלים ומכשירי ניווט, הנחוצים לנו, אנו יכולים להשיג רק בחיפה או בבירות, אך לא בתל-אביב.

— אכן, זה נכון! — הסכים בודין — חשבתי כבר על כל זה. כשנעגון בחיפה אסע עם דין וחשבון לבעל הספינה.

— חכה רגע! — קפץ סיומה ממקומו. — איך נעגון בחיפה? הרי הכניסה לנמל אסורה אחרי שקיעת השמש.

— במקרה שלנו, היינו: ספינה ריקה, בלי עקל, לא יכולה להשאיר כל הלילה מחוץ לנמל — פן תתהפך...

— ועכשיו? האם סכנה זו לא קיימת?

— פאלונדרה! — הזהיר בודין והוסיף בלחש: סכנה זו קיימת מהרגע שהפלגנו מנמל יפו.

סיומה החוויר.

שעה קלה אחרי שקיעת השמש, הרוח "שינה את אופיו". במקום היותו "הוגן" וקבוע בכוחו ומהירותו — החל לנקוט תמרנים של מתגושש נטול-מוסר מקצועי. התקדמותו הפתאומיות, בצורת נחשולים, ושינוי כיוון בלתי צפוי, הכריחו את בודין לאחוז באמצעים יוצאים מהכלל, הנהוגים בשעת סערה. והיות וחבר האניה לא היה מאומן כל צרכו — עבר לטיפול מיוחד במפרשים, הדומה לשיטה הנהוגה בסירות קטנות. החלוץ השני, שכמעט נפרם בכל תפריו, הורד וקופל. המיתרים של החלוץ הראשון ושל המפרש הראשי היו מחוספסים ובלתי שווים בעביים, במקומות שונים, וכן נוקשים ובלתי גמישים. לא היה כל בטחון, שבהתקרב נחשול, לפי פקודה: "רפה את המיתרים"! יספיקו המלחים להעבירם בירם דרך הגלגלים הכפולים של הבלוקים ולשוות למפרשים מצב חפשי, בלתי מתנגד לרוח, הדומה ברפיונו לדגל מתנופף ברוח. יתכן ההיפך מזה. הם לא יספיקו לרפות את המיתרים או שהחבלים יעצרו בתוך גלגלי הבלוקים, ואז... הספינה הבולטת גבוה מעל לקו המים הקבוע — תתהפך. לכן פקד

"Kingfisher" הוכנסה לנמל, כשהיא שטה בחשיבות עצמית, מתנודדת על הגלים וסוטרת בראשי תרניה. על פני הים. הספינה הוגררה עד חוף החול שבקצה הנמל, הועלתה בחרטומה על החול ורותקה לעוגן עזוב, המתגלגל בחוף. ההפלגה נסתיימה. אנשי הספינה ישבו על החול רטובים, עייפים ורעבים, וחכו לבודין, שהלך למשרד המשטרה הימית למסור דין וחשבון על ההפלגה. יוחנן קפץ, מפעם כפעם, ממקומו ובדק את העבות הקושר את הספינה לעוגן.

סיומה ושורצמן שכבו. מישקה התקשט בכובע ימי, הדומה כשתי טיפות מים לכובעו של מולקה. אך למולקה לא איכפת... מחר בבוקר הוא יגש לדודתו שבהדר הכרמל, יבקש חצי לירה ויחזור לתל-אביב.

"די לי להתעסק עם הבטלנים היחפניים הללו..."

*

בודין חזר מהמשטרה ופנה לצוות: — נו, בחורים! ההתחלה נעשתה — ההמשך ייעשה. מחר בבוקר אנו מתחיי-לים לעבוד. ועכשיו — נרד העירה, נשתה, "לחיים" ונלך למלון לישון.

— אך סטאריק! — נאנח סיומה בדרכם העירה. — לא הייתי רוצה להיות נוכח מחר בבוקר בנמל.

— מדוע? — שאל בודין.

— ילעגו לנו, בלי סוף, על כניסתנו לנמל על הדופן ולא על השדרית.

— ברמינג'ם תמהוני שכמוך! — ענה לו בודין בטוב לב — אדרבא! הרי זה הישג גדול להגיע מיפו לחיפה בספינה ריקה, בתנאי מזג אויר כאלה. לפי כל החישובים שלי, צריכים היינו להתהפך ב"טראווארס" של נתניה...

— ועכשיו, חברה — פנה בודין לצוות — נודיע לחיפה ש "Kingfisher" הגיעה בשלום.

החלוץ נדחק לעבר הדופן השמאלי. "חלוץ — מתח! ראשי רפה!" היו הפקודות הבאות. המפרש הראשי שוחרר והתר נופף. החלוץ נופח ברוח מערב ודחק את החרטום ימינה יותר ויותר. הראשי עבר באוושת-רעש מעל לסיפון האחורי ונתלה מעל לים, מעבר לדופן השמאלי. "ראשי — מתח!" סיומה ומישקה, שקרבת הנמל עוררה בהם התרגשות חזקה, ביצעו את הפקודה במרץ ובמלוא הכוח ומתחו את המיתר יתר על המידה.

תשומת לבו של בודין הופנתה רק להצלחת המפנה, והוא לא השגיח בנחשול העז, המתקרב ממערב. הרוח התקיף את המפרשים באכזריות של כריש, והרכיץ את התרנים מטה-מטה. בודין הרגיש, פתאום, שהדופן הימני, הכפוף מטה, ממשיך בנטייתו ומתקרב לזווית של ארבעים וחמש מעלות, זווית המטילה אימה על כל ספן, בכל כלי שיט שהוא. הוא צרח: "מפרשים — הפקעו!", עזב את מנהיג ההגה ותפס את המיתר מידי סיומה ומישקה, התמהים מתוך אי הבנה, בכדי לשחררו ולהפקיע את המפרש הראשי מהשפעת הרוח. אך לפני שהספיק להעביר את החבל מעל לראש הצלע — דלה הדופן הנוסף טונות אחדות של מים. ראשי התרנים החוו קידה רחבה, ובתנועה קשתית רכה נחו על פני הים במצב מאוזן. כל הספנים נתגלגלו לתוך המים ומהרו להאחו בחלקי העצה והחיבל.

*

כשעברו הרגעים הראשונים של איבוד-אונים בגלל טבילת-ההפתעה — השתלט בודין על המצב. התברר, שמכל אנשי הספינה לא נעדר אף אחד, ועוד התברר שכולם יודעים לשחות, אם כי במידה בלתי שווה, וששני חולי מחלת-הים — הבריאו לגמרי.

הספינה, שמכסות החרטום והירכתיים שלה נסגרו באופן בלתי חדיר עוד בעברם את נתניה, שטה על פני הים כבקבוק פקוק. חוסר עקל הפך מחסרון ליתרון, כי שום משא לא הכביד מבפנים על גוף העץ של הספינה. בודין, בעזרת יוחנן, שהראה את כוחו בשחייה, העביר את יתר הספנים סביב הספינה ותעלה אותם על הדופן הימני הבולט מעל למים. אחרי זה מדד במבטו את המרחק בין הספינה לכניסת הנמל, ושאל את יוחנן, אם יסכים לשחות לנמל לשם בקשת עזרה. במקום תשובה, הסיר יוחנן את נעליו ובגדיו ומסרם למישקה.

כעבור דקות מספר נעלם-ראשו מעיני הנשארים. אך לפני שעבר מחצית המרחק למגדלור שבפתח הכניסה, יצאה מהנמל סירת-מוטור, ובמהירות רבה פנתה לעבר הספינה. עובדי הסירה הבחינו ביוחנן, שהרים את ידו הימנית וקרא להם בקולו החזק. הם העלו אותו לסירה וקבלו ממנו פרטים על המקרה עם הספינה.

הסירה התקרבה לירכתי הספינה נגד משב-הרוח הורידה מעליה את האנשים. שוב התנדב יוחנן וקפץ המימה עם קצה חבל בפיו וקשר אותו ל"ברווז" קדמי.

הא דגה רבה שצדו דייגים עברים בכנרת המשוחררת. כל דכפין ייתי ויצטרף אל יורדי הכנרת וכובשיה, כל דצריך ייתי וימצא את לחמו בשפע על פני הים.

כנגד ארבעה מיני דייגים מדובר בכנרת: אחד — ות יק, חבר המשק, מרא שוני כובשי הכנרת; אחד — חוזר, שעבד פעם בים ועזבו מחמת המציק הערבי. כעת, עם שחרורו, חדש נעוריו; אחד — מחפש, שירד לים לאחר שראה שעלה שער הרווחים; ואחד — עולה חדש מבולגריה, שעזב את הגולה ובא להתערות במולדת.

וכנגד ארבעה מיני דגים מדובר בכנרת: אחד חכם הרואה את הרשת וקופץ מעליה; אחד רשע הנכנס ומסתבך ברשת וכשדייג משחררו בעמל רב מהליק מידיו וחוזר לים; אחד תם הנכנס לרשת ונשאר בסירה; ואחד שאינו יודע את הרשת, יושב כל ימיו בשלוה בעמקי הים ובא לחוף לעתים רחוקות. והוא הרוב.

מה נשתנה העונה הזאת מכל העונות:

1. שבכל העונות היינו קומץ קטן בים זה בין המון הערבים ובעונה הזאת כל רחבי הכנרת שלנו.
2. שבכל העונות היתה הנהלת הים נתונה בידי נכרים, שהצרו את צעדינו, מעלו בתפקידם והפקירו את אוצרות הים, ובעונה הזאת מנהלים את עניני הים ותיקי הכנרת עצמם השוקדים על טובת הים והגדלת עושר דגיו.
3. שבכל העונות היתה עיקר פרנסתנו על הסרדינים, ובעונה הזאת, עקב המלחמה, לא היתה לנו גישה למקום צידתם ולא צדנו אותם. במקום זה הצלחנו בחופינו שטר-הרו ושלינו דגים לרוב.
4. שבכל העונות רדפנו אחרי האמי נונים והם ברחו מאתנו, ובעונה הזאת רודפים אחרינו האמנונים ואנו כבר "מוכנים" לברוח מהם.

ויהי לב לעם לעשות

(נחמיה 3:38)

מבט רבנים ולבני בנים

כלי שולחן מצופים כסף באחריות ל-25 שנה

עבדים היינו לחוקי הספר הלבן, שדחקו את רגלינו, למשטרת הים האנגלית שהתעללה בנו, לפקידות הערבית רודפת-הבצע. והנה עוד לפני קום המדינה טוהרה ושוח-ררה הכנרת, בהשתתפותם הפעילה ובמשוטיהם הנטויים של דייגינו, וכך יצאנו והוצאנו עצמנו מעבודות לחרות.

חד גדיא על הכנרת

מעשה בסרדין שהרעב הציקו ויטייל לתור מו לחפש מזון וימצא — פלנקטון. חד-סרדין, חד-סרדין!

ויבא כרסין ויבלע את הסרדין שאכל את הפלנקטון. חד-סרדין, חד-סרדין!

ויבא ברבוט ויטרוף את הכרסין שבלע את הסרדין שאכל את הפלנקטון. חד-סרדין, חד-סרדין!

ויבא השחפים ויגלו את הטרודים שבמקום הברבוט שטרף את הכרסין שבלע את הסרדין שאכל הפלנקטון. חד-סרדין, חד-סרדין!

ויבאו דייגי עין גב ויתפסו דגים בטרוד שגלו להם השחפים במקום הברבוט שטרף את הכרסין שבלע את הסרדין שאכל את הפלנקטון. חד-סרדין, חד-סרדין!

ויבאו הדייגים החדשים ויתווכחו עם הוותיקים ויפשו בגדוד לתפס את שארית הטרוד שגלו השחפים במדן. חד-סרדין!

בשם זה נקראים בערבית רכזי הכרסין דינים בקיץ, שאחריהם באים הדגים האחרים ומעליהם מסתובבות להקות-שחפים הנהנים מזה.

קום הברבוט שטרף את הכרסין שבלע את הסרדין שאכל את הפלנקטון. — חד-סרדין, חד-סרדין!

ותבא

קבוצת החוף ותארו דגים לרוב שתפסו הדייגים בטרוד שגלו השחפים במקום הברבוט שטרף את הסרדין שאכל את הפלנקטון. חד-סרדין, חד-סרדין!

ויבא

אוטו הדגים ויקח את הארגונים תנובה המוכרת לסוחרים את הדגים הארוזים שתפסו הדייגים בטרוד במקום הברבוט שטרף את הכרסין שבלע את הסרדין שאכל את הפלנקטון. חד-סרדין, חד-סרדין!

ויבא

כרסין ויבלע את הסרדין שאכל את הפלנקטון. חד-סרדין, חד-סרדין!

ויבאו

עירוניים מסכנים וישלמו לסוחרים מחירים הגונים עבור הדגים הרוזים שהובאו לתנובה רבת-המכר ווקים מדייגי עין גב שתפסו בטרוד במקום הברבוט שטרף את הכרסין שבלע את הסרדין שאכל את הפלנקטון. חד-סרדין, חד-סרדין!

ויבאו

גזבר הקבוץ, שהכסף לו מומן נתיב ויקח מזומנים, שקבלה תנובה רבת-המשווקים, מאת הסוחרים שמכרו במחירים הגונים לעיריית המסכנים, את הדגים שהביאו ארגונים, שארזה קבוצת החוף תוצרת דייגי עין גב שתפסו בטרוד שגלו להם השחפים במקום הברבוט שטרף את הכרסין שבלע את הסרדין שאכל את הפלנקטון. חד-סרדין, חד-סרדין!

חד-גדיא! חד-סרדין!
חד-גדיא! חד-סרדין!

עליה כתנועת הפריקה בנמלי ישראל

סיכום תנועת הפריקה בנמלי ישראל, בהדשים ינואר-אפריל של השנה השוטפת, מראה עליית-מה לעומת אותה תקופה אשתקד. במשך התקופה הזאת נפרקו בשלושת הנמלים כ-295.000 טון לעומת 281.000 טון בתקופה המקבילה בשנה שעברה. מאידך, חלה ירידה גדולה בתנועת הטעינה, שהגיעה במשך התקופה הזאת רק לכדי 165.000 טון לעומת 394.000 טון באותה תקופה אשתקד. ירידה גדולה זו — שתי סיבות לה: א) אשתקד היתה הטעינה גדולה מן הרגיל עקב המשלוחים הגדולים של ציוד צבאי בריטי שהוצא מן הארץ; ב) צימצום משלוחי ההדרים השנה.

בסיכום הכללי של תנועת הפריקה והטעינה תופס מקום בולט נמל חיפה, שבו הגיעה העלייה ביבוא לשיעור של 50% (243.000 טון לעומת 164.000). שיעור עליה זה יש בו כדי לפצות על הירידה הגדולה שחלה בנמלי תל-אביב ויפו, אשר סבלו השנה ממזג אוויר בלתי-נוח בהדשי החורף. כתוצאה מזה פחתה תנועת היבוא בנמל תל-אביב ביותר מ-40% (43.000 לעומת 75.000 טון) התנועת היצוא פחתה בשליש. בנמל יפו, המופעל עתה ע"י אוצר טפעלי ים, הגיעה התנועה ל-8.000 טון לעומת 42.000 טון ביבוא. ל-52.000 טון לעומת 112.000 טון ביצוא.

נמל יפו — שער לעולים

שער העליה בנמל יפו נפתח מחדש בהגיע אליו, ב-24 למאי. זו אנית-נוסעים, שהביאה 270 עולים ותיירים — העולים הראשונים מאז נסגר הנמל בפני עליית יהודים, עם התחלת המהומות בשנת 1936. עם כבוש יפו עבר הנמל לידי הצבא, לצרכי פריקה וטעינה. בימים האחרונים הוחלט לפתחו שוב לתנועה אזרחית ומעתה יופנו אניות הנוסעים גם לנמל יפו.

בנמל תל-אביב

— רב החובל ב. ליברמן נתמנה ע"י משרד התחבורה כבא-כח מוסמך של לשכת הרישום לימאים בנמל תל-אביב, בסמכות לאשר את השכירות והפיטורין של עובדי-הים באניות ואת תנאי שכירותם.

— ב-16.5 ש. ז. העלו בנמל תל-אביב, זו הפעם הראשונה מאז קיומו, 4 עובדי-ים לאניה "חיפה", בטכס המקובל של העלאת עובדים חדשים לאניות, בנוכחות ב"כ לשכת הרישום רב החובל ב. ליברמן.

ואלה הם: רב המלחים גלעד דן; ברונז הנס, לופא האניה; דולי צקי שלום, קדט; זיס ברוך, נער מטבח.

בוטלה שארית התוספת המיוחדת לביטוח ימי

ה"קונפאראנס" לביטוח ימי בלונדון החליטה לבטל, החל מן ה-1 ביוני, את התוספת המיוחדת לביטוח ימי. על ידי כך בוטלה השארית האחרונה של התקנות המיוחדות בשטח הביטוח הימי ששרדה עדיין מימי המלחמה. החל מה-1 ביוני יוכלו, איפוא, חברות הביטוח לקבוע את דמי הביטוח שלהן באופן חפשי, והתחלת רות החפשית ביניהן תורחב במידה ניכרת לעומת המצב הקיים כעת.

גם בארץ יורדו, החל מה-1 ביוני, דמי הביטוח הימי, שהופחתו במידה ניכרת כבר בזמן האחרון, ויש להניח, שהדבר יוסיף להורדת הוצאות המחיה.

דזכר כ"ג יורדי הים

מועצת עיריית תל-אביב החליטה לשנות את הרחוב הנקרא כיום "חבר הלאומים" (בצפון העיר) לרחוב כ"ג יורדי הים, על שם עשרים ושלושת חברי ההגנה, שיצאו בסירה לפעולות-חבלה בסוריה, בימי מלחמת העולם השנייה, ולא חזרו עוד.

כפנימי החי"ל בחוף לארץ

צרפת

הד"ר מ. הינדס, חבר נשיאות החי"ל, נפגש — בדרכו לארצות הברית — עם עסקני החבל הימי לישראל במרסיל ובפריז ודן אתם בעניני הפעולה השוטפת של סניפנו שם. במרסיל בקר הד"ר הינדס, בין השאר במשרדו של האדמיראל טאנגי, מפקד הצי הצרפתי במקום, ואצל מ"מ ראש העיר מר ג. מילטודו.

לרגל פתיחת בית יורדי הים במרסיל מסר מר מילטודו את דברי הברכה הבאים לצי הישראלי:

"העיר מרסיל, הבירה הימית של צרפת והשער הלאומי למזרח מקדמת בברכה לבבית את לידתו של הצי הישראלי, המהווה קשר אמיץ בין שתי הארצות הידידותיות."

אוסטרליה

ביזמתו ובטפולו של ה'ר. גילברט נבחר ועד זמני לסניף החי"ל באוסטרליה. הובטחה לו תמיכתה המלאה של הפרוצ'יה הציונית באוסטרליה ווילאנד החדשה.

קשת בע"מ
רמת-גן

פוטו ולד
PHOTO WALD
רחוב נורדאו 10 א'
H A I P A

מר מ. פומרוק, חבר נשיאות החי"ל, חזר משליחותו בארה"ב בעניני החבל הימי לישראל. בבקורו השני שם עשה מר פומרוק לביסוסו של סניף החי"ל הארצי בארה"ב, המפתח את פעולתו תוך שיתוף עם הקרן האמריקאית למוסדות א"י. ד"ר מ. הינדס, חבר נשיאות החי"ל, יצא בימי מאי הראשונים לבקור קצר בארה"ב. בזמן שהותו שם יתמסר הד"ר הינדס לפעולת הסברה וארגון של סניף החי"ל הארצי.

בקורי אורחים

— קבלת פנים הגיגית נערכה ב-24 לאפריל ש. ז. מטעם נשיאות החי"ל לאורחים מדרום אפריקה העושים עתה בישראל. בין הנוכחים היו גם מבני אפריקה הדרומית, המשרתים בצבא ההגנה לישראל, היל הים הישראלי וחיל האויר. מר ש. טולקובסקי, יו"ר החי"ל, סקר במסכה זו את פעולותיו השוטפות של החבל הימי לישראל והעלה על נס את פעילותו הרבה של סניף החי"ל באפריקה הדרומית.

— מר יעקב גיטלין, סגן יו"ר הפדרציה הציונית בדרום אפריקה ויו"ר הכבוד של החבל הימי לישראל שם בקר בישראל בחדשים אפריל — מאי ש. ז. חברי הנשיאות קיימו אהו פגישות מספר, בהן נידונו עניני החבל הימי לישראל בארץ ובדרום אפריקה. מר גיטלין נתקבל גם ע"י שר התחבורה מר דוד רמז, שציין בשיחה את חשיבות פעולתו של החי"ל.

*

מר. ג. תלם, ממייסדי החבל הימי לישראל בדרום אפריקה, הגיע ארצה, להשתקע בה. לפני כשנה עשה מר תלם בארה"ב וגם שם פעל רבות להקמתו של סניפנו הארצי.

מרכז החבל הימי לישראל מקדמו בברכה נאמנה, בתקווה, שגם כאן יתרום את תרומתו לפיתוחה של הימאות הישראלית ולקידום מפעליו של החי"ל.

לחברנו היקר

מר מ. פלאי ורעיתו

ברכות מאליפות

להולדת הנכדה

בית החבל הימי לישראל

מחנות הפסח של המוסד המרכזי להדרכה ימית

בימי הפסח קוימו שלשה מחנות ימיים ארציים, לדרגות א' וב': לחברי "הפועל" — בטנטורה, ל"זבלון" — בנהריה, לנשים הים — בתל-אביב. כל אחד מהמחנות נמשך שבוע ימים. 243 חבר השתתפו במחנות: 110 מהם — מ"הפועל", 81 — מ"זבלון" ו-52 — מצופי הים. 30 מדריכים רכזו את הפעולה כלי שיט עמדו לרשותם. האימונים וההפלגות לאורך החוף הושלמו ע"י פעולות עיבוד נרחבות.

"ישראל בימים"

הקשר של עם ישראל עם הים, מדורות קדומים עד ימי הודגם בפני חברי הועד הפועל הציוני, במושבו האחרון בירושלים בתערוכה הנודדת "ישראל בימים", שסודרה באולם הישיבות מטה שירות התרבות של צבא ההגנה לישראל (ענף ידיעת הארץ בשיתוף עם החבל הימי לישראל).

בין המוצגים: מפות ותמונות מהימאות העברית בעבר וזכר ובכלל אלה — מפה מימי הצלבנים משנת 1280, המראה את הים כמרכז העולם, ומפה אחת המבליטה את יהודה הימית בסוף ימי הבית השני: שורה ארוכה של נמלים לאורך החוף, המצטרפים ל"דרך הימית" המפורסמת מצור וצידון עד מצרים, המסתעפת לדמשק ולאילת — זו הדרך החוצה את הנגב והעומדת להתחלה עתה. באותה מפה סומנו גם התעשיות של הכלת וארגון מפותחות לאורך חוף ים התיכון וכן תעשית הזוכית — בים הים הנקי, מפה אחרת מראה את הדיג בארץ, ליד חופי הכנרת בתקופה שלאחר חורבן בית שני (במאה השניה).

מפות-דיאגרמות מענינות מציינות את העלויות והירידות במפתחות נמל חיפה ונמל תל-אביב, את הספנות העברית, את היישובי הדיג, את ביה"ס הימי בחיפה ומפעלי החבל הימי לישראל.

לשכת מודיעין התיירים בנמל חיפה

לשכת מודיעין התיירים תפתח בנמל חיפה ליד בנין המכס כדי לקבלו הבאים את הטיפול והאינפורמציה הדרושה מיד עם עלייתם מהאניה.

מטעם מחלקת התיירות ולשכת המודיעין הממשלתית נבחר פקיד קבוע בנמל לטיפול בתיירים. הוא התחיל כבר במילוי תפקידו מהאניה.

לבעלי הסירות בירקון

ראש עיריית תל-אביב, בהתאם לייפוי-הכוח שניתן לו ע"י העורר לתל-אביב (הגנה על גדות הירקון וחוף הים והסדרת בירקון, תש"ט 1949), מינה את רב החובל בנימין ליברמן כבוהן רישמי לבדיקת כושרם של שייטי סירות-מטור ובטיחות הסירות מכל הסוגים.

הנ"ל חייבים להתייעב לפני רב החובל בנימין ליברמן בטיחות ובדיקה במועדים שייקבעו ע"י המפקחים על גדות הירקון.

ספרים לעובדי "חיפה"

כמה עשרות ספרים נמסרו ע"י החבל הימי לישראל לנציגי האניה "חיפה". בחודש הקרוב ימסרו ארגוני ספרים לנציגי הישראליות האחרות.

ח ק ל

חברה קבלנית לחקלאות
(מיסודה של יכין ופאזא) בע"מ
תל-אביב. ת.ד. 332. טל. 4365

עיבוד פרדסים, הכשרת קרקעות
סדור גנות נוי וגני ירק.

סניפים בכל המושבות

ניד בערבון מוגבל
מוסד כספי להתישבות העובדת

ההון הרשום 1.050.000.- ל"י
ההון הנפרע עם רזרבות 1.160.000.- ל"י
אגרות חוב במחזור 207.840.- ל"י
ת"א, שדרות רוטשילד 28' טל. 4423/4 ת.ד. 1294

"ביצור" בערבון מוגבל

מרכז הקואופרציה ומוסדותיו
תל-אביב, רח' מקוה ישראל 6
◆ ט.פ. 4271 ◆

בנק הפועלים בע"מ
תל-אביב
מנהל עסקי בנק לכל ענפיהם

"חריש"
חברה קואופרטיבית חקלאית בע"מ
תל-אביב, רח' אלנבי 125 טלפון 3122

אספקה בע"מ
רחוב עליה 43, תל-אביב
טלפון 3954

לחג העצמאות

ברכת

מפלגת פועלי ארץ-ישראל

לצבור הפועלים,
לאחים ולאחיות
במחנות העולים וריכוזיהם,
להמוני ביח ישראל
במדינת ישראל

סולל-בונה בע"מ

המרכז הקבלני של ההסתדרות הכללית
של העובדים העברים בארץ ישראל
המשרד הרשום: חיפה, רחוב הנמל, בנין סולל-בונה
ת.ד. 563, טל. 4311-5
משרדים: תל-אביב, רחוב לילינבלום 39,
טל. 4353
ירושלים, רחוב בן-יהודה 1,
ת.ד. 1344, טל. 2486

מרכז תנובה בע"מ

נחשון בע"מ
חיפה. ת.ד. 550
טלפון 4734

מרכז "הפועל"
בארץ-ישראל

קופת מלוה וחסכון שתופית של העובדים בתל-אביב בע"מ

רחוב לילינבלום 50, פנת אלנבי 126
טל. 2907, 3037 ת.ד. 997

סניף בחולון ברחוב ארלוזורוב
סניף ברמלה ברחוב הראשי

יכין

אגודה שתופית
חקלאית בע"מ

מפעלי התישבות
עיבוד מטעים
משלוח פרי הדר

יכין

חברה לתעשית
שמורים בע"מ

רבות מיצים, שמורים
רכזמפרי הדר, מולפים
קליפות טחונות

בית החרושת: פתח-תקוה - טל. 281
המשרד הראשי: תל-אביב, רח' ליבונטין 5
ת.ד. 332, טל. 4158, 4365

ל"יום הים" התש"ט - ראשון
במדינת ישראל החפשית
ברכת

מטבחי הפועלים בע"מ, חיפה

רח' החלוק, בנין "ביתנו" • הסניף: רח' המלכים 53
טל. 4186

מטבחי פועלים בת"א

רח' ברנר, בית ברנר רח' אלנבי 130
טל. 3448 טל. 4125

קופת מלוה של הפועל המזרחי

בע"מ
תל-אביב, רח' אחד העם 108 טל. 4474
כל פעולות בנקאות

ההסתדרות הכללית
של העובדים העברים בארץ-ישראל
מועצת פועלי חיפה

"המשביר המרכזי"

חברה קואופרטיבית להספקה
של העובדים העברים בארץ-ישראל בע"מ

ח פ ה
ת.ד. 295

"צרכן" אגודה שתופית בחיפה בע"מ

לבחורינו האמיצים

באניות-הסוחר ובחיל הים הישראלי

מיטב הברכות

תנובה במחוז חיפה בע"מ

"החקלאית"

אגודה הדדית לאחריות המקנה בע"מ

קופת מלוה וחסכון

קואופרטיבית

של העובדים בחיפה בע"מ

בית דפוס "הדר הכרמל"

ג"ח אשל

חיפה, הדר הכרמל, רחוב שפירא 10, טל. 4318

בית דפוס "אמנות"

משה את לוי זרודינסקי

חיפה, הדר הכרמל, רחוב סוקולוב 7 ♦ טלפון 3812

תכנית "עם עובד" לשנת תש"מ 1949

בשנת תש"מ יומיעו הספרים מתוך הרשימה הבאה

"כתבי סופרים"

י. ת. ברנר / כתבים כרך א'
א. א. קבק / כמשעול הצר (א. ב.)
מ. י. ברדיצ'בסקי / כל ספריו
בכרך אחד
ג. שופמן / כתבים (כרך ב')

כתבי תנועת העבודה

א. ציוני / מבחר כתבים
ש. ספלנסקי / כתבים

בסידרת "דעת"

ד"ר י. קלצקין / משנת אחרונים
ש. זיד וש. ריסט / תולדות
התורות הכלכליות
ד"ר נ. רוטנשטרייך / המחשבה
היהודית בעת החדשה (ב)
דב סדן / קורות ספרותנו בדורות
האחרונים

בסידרת "שורש"

ד"ר מ. זהרי / צמחי ארץ-ישראל

אנטולוגיות

י. הלפרין / ספר הגבורה (חלק ג')

"מסילות"

ת. גמליך / פרקים בתורת הצומח
א. הלוי / ילקוט האגדה
מ. שמואלי / פרקים בתולדות
הציונות ותנועת העבודה

בסידרת "לדור"

ד. בארון / שבירים
ר. ולנרוד / באין דור
ש. שלום / אדמה ושמי שמים
י. בורלא / נשים
קרלו לוי / ימי שנה בגליאנו
א. אבן / יומן מדיני
ה. פאסט / הלורה חום פיין
ח. הזו / יעיש ג'
ל. ליאנוב / הגנב

בסידרת "שחרות"

א. באום / עכ נסוך תרדמה
ב. טורין / שני קברניטים (א, ב)
צ. דיקנס / ניקולס ניקלבי (ג, ד)
ר. חזנוב / גדרות
ש. ברלינסקי / חיים בצמיתתם
א. שישא / רב החובל יוחנן
ש. הנדלר / הירקון וחופיו
ס. ברטלבסקי / צפון הארץ

ספרים בודדים

מסידרות שונות

סידרת "מכורה"

מ. קושניר / מחקרי טבע ומכתבים

בית דפוס סוכובולסקי

חיפה, סמטת עזה 5

טלפון 3882

ח. מייזלר

1917

ובית חרושת לקופסאות

חיפה, מרכז מסחרי החדש

טל. 3856

רוזנטורט

משרד לנסיעות

ברודווי 1196

ניו-יורק

רח' הרצל 12

תל-אביב

שרות אמריקאי בישראל

קרדיט גומלין

אגודה הדדית בע"מ

(נוסד בשנת 1926)

תל-אביב רח' הרצל 14

פנת רח' לילינבלום

טל. 5137

ת.ד. 128

כל עסקי בנקים קואופרטיביים

הלואה וחסכון חיפה

אגודה הדדית בע"מ
ת.ד. 250
טל. 4641-42

המרכז, רחוב יפו בית האגודה
סניף בהדר הכרמל, רחוב הרצל
בית הקרנות. טל. 4641
סוכנות קרית מוצקין, רחוב רינס 19

"אות" דפוס קואופרטיבי בע"מ חיפה

גדול הדפוסים בצפון הארץ

הדר הכרמל, רחוב הרצל 61 טל. 2973

הוצאת ספרים נ. טברסקי חברה בע"מ
תל-אביב, רחוב צ'לנוב 2 - טלפון 3452

יצא לאור ספר חדש

האסטרטגיה הגבוהה

בהתגשמותה

(מוסברת לאור האסטרטגיה של מלחמת העולם השנייה)
מאת אלוף איתן אבישר

(ז. פון פרידמן)

בהקדמה לספר כותב ראש המטה הכללי לצבא ההגנה לישראל
רב אלוף יעקב דורי בין השאר:
הספר אינו מסתפק בציון עובדות גרידא, אלא מראה
השפעתם של שיקולים פוליטיים, כלכליים וצבאיים על
החלטות אסטרטגיות ותוצאותיהן. בכך טמון ערכו
המיוחד של הספר העשוי לטפח מחשבה אסטרטגית,
הערכה נכונה על הנסיבות וההחלטה הנובעת ממנה.

הוכן הספר הראשון הוא:

פוליטיקה - כלכלה - מבצעים

אחריו יופיעו:

ספר שני - האופניסיבה האסטרטגית של הציר
ספר שלישי - האופניסיבה האסטרטגית של בנות-הציר
ספר רביעי - האסטרטגיה במזרח הרחוק
מחירו כל ספר, מכורך, 550 מיל

טקסי "מונטיפיורי"

תל-אביב, רח' מונטיפיורי 26,
פנת אלנבי (עיי ריבולט) טל. 5182

רכוש לך עט לכל ימי חייך!

"פרקר" 51

מודל 1949 U.S.A.

"פליקו"

אוריגיןל הידוע בעולם

מבחר גדול של עטים נובעים
תיקונים באחריות ובדיקנות

רק אצל מלך העטים

תל-אביב, אלנבי 75, חנות בחצר

לקונה המביא מודעה זו חורטים את השם חנם!

תוצרת תמרוקי שולמית

תל-אביב, רח' הגרא 23

כשם
פרחי הכרמל 707
לילות כנרת
קרפ ד"ש
נרציס דרון
אולד לבנדר
שמן שערות 707
משחת גלוח 707
מי שערות

הנם הכי טובים בישראל - המשתמש בהם נהנה

שלמה ונציה ושות'

בית מסחר לחסרי בנין

תל-אביב, הגדוד העברי 2

טלפון 2553

קבוצת אחים בע"מ

תל-אביב, רח' פינסקר 27 - טלפון 2456

מוציאים לפועל

כל עבודות אספלט על גנות,
מדרכות, כבישים, בריכות ומיכלים
כל תקוני גנות
באספלט, כ"כ נמצאת אצלנו למכירה
משחת אספלט לתקונים,
בלי צורך בחמום.

ארגמן

מפעלים לצביעת טקסטיל בע"מ

בני-ברק (ישראל) · טלפון 8-7297

"אריה" חברה לבטוח בע"מ, ישראל

עוסקת בכל ענפי הבטוח

חמשרד הראשי: ת"א, נחלת בנימין 52, ת.ד. 1052.

יושב ראש החברה: י. מ. טוקטלי

ההון הנפרע 50.000 ל"י

טחנת קמח

"מפרץ" בע"מ

חיפה - מפרץ

טלפון: טחנת קמח 7183

משרד 2133

ת.ד. 1530

מין טחנת קמח

חיפה

ת.ד. 686 - טל. 2978

רדיו זוסמן

רחוב אדלזוורוב 17

ח פ ה

טלפון

2345

מצרכי חשמל קני החשמל והפנס

אך ורק אצל תל-אביב, רחוב אלנבי 86, מל. 2238
דמתינג, רחוב ביאליק 21

ותקבלי שרות של מומחים מחירים נוחים

מכנסים גברדין צנע 5.350

מכנסים חקי רק 1.250

פרסלר, ת"א, רחוב בן-יהודה 20

בקנותך

משה, ספה וכו'

חזור אחרי סמל שלנו

אמן-מתכת האחים אלדובי
חרושת למטות-ברזל ורהיטים

ת-ל-א-ב-י-ב

החלוצים 56

טלפון 2090

צבי שני

(שקרלט)

סמלים
ותכשיטים

תל-אביב, רח' אחד העם 32

תקליטים

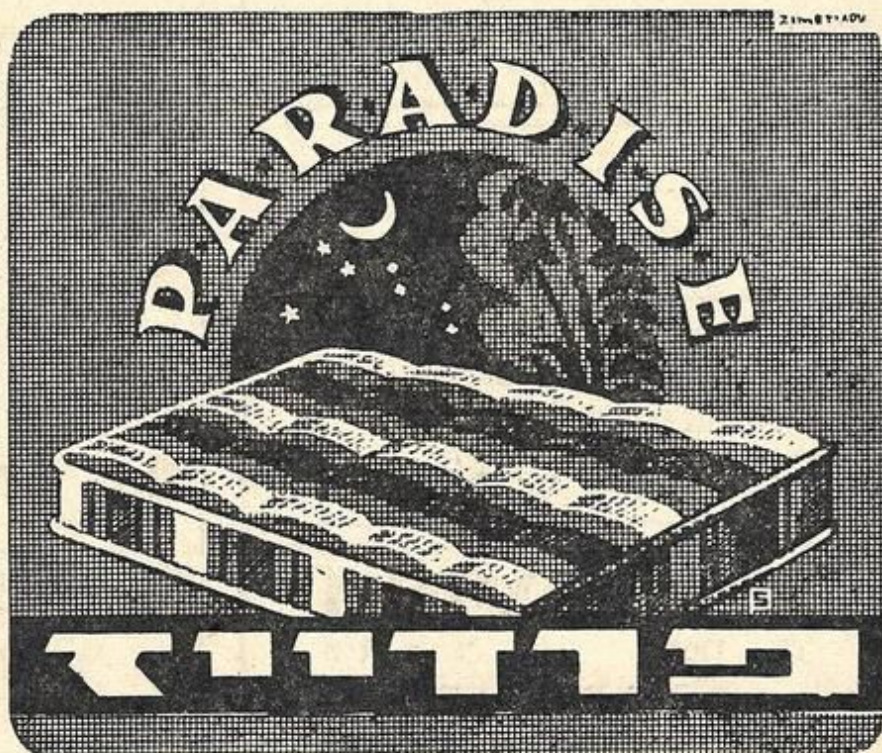
חזנות, קלסיים, רקודים

מבחר גדול

כלי נגינה ותופים
כל התקונים

גינזבורג,

תל-אביב, רחוב ברנר 2

פרדיוז, חברה למזרונים וספות בע"מ, נחלת-יצחק

תל-אביב

||

דרך פתח-תקוה 27

טכנוקפיץ

תעשית קפיצים טכניים בע"מ

מיצרים קפיצים לתעשייה
למכונות ולאוטומובילים

סע-שא, חברה כללית- להובלה בא"י בע"מ

מרכז: ת"א, רח' מקוה ישראל 1, טל. 5241
סניפים: חיפה, סתח-תקוה, ראשון לציון ורחובות

הובלת משא עירונית ובין עירונית: סניפים בכל נמלי הארץ

"דרום-יהודה"

אגודת נהגים קואופרטיבית בע"מ

שירות יומי קבוע לנגב:
באר-שבע, דורות, רוחמה, ניר-עם,
מגדל-גד, גבר-עם, מבקיעים, יד-מרדכי,
כפר-הדרום, נצנים, ספריה.

פרטים במשרדי האגודה: ת"א, טל. 4596/7
ראשון לציון, טל. 216
רחובות, טל. 205

"מגן"

שירותי מוניות בין-עירוניים

תל-אביב, יהודה הלוי 47, טל. 4701
ירושלים, בן-יהודה 10, טל. 2056
חיפה, בלפור 3, טלפון 2219

הארגז בע"מ

ת"א, ת.ד. 106 טלפון 3755

מרכבים לאוטובוסים וכלי רכב שונים
רהיטי פלדה למשרדים, בתי חולים, ספריות ובתי מסחר
תיבות לאריזה, נגרות לבניו וצריפי מגורים.

חברת החמצן לא"י (מילר ושוח)

ביח"ד לחמצן ואצטלין

חיפה, ת.ד. 290

מעדן חיפה בע"מ

מחסני קרור, החסנה וביח"ר לקרח

חיפה, רח' הנמל 14, ת.ד. 1466 טל. 3859

ימאי עברי - פאר המדינה
עלה וצלח

"שחר"

אגודה שתופית לתחבורה בע"מ חיפה

אליעזר סקר בע"מ

חיפה
טבריה
רחובות

"שלב"

הקואופרטיב המאוחד להובלה בע"מ

חיפה

רח' הנמל 64, טל. 4394

מלון "ציון" חיפה

טלפון 4465

מפעלי חיפה להנדסה

בתי מלאכה ויציקה

קבלנים לעבודות
הציומה משלה
כל סוגי תקון אניות
בניית סירות וספינות מפלדה

כהנהלת המהנדסים:

י. קירשטין זה. גרינשפון

מפרץ חיפה

אזור התעשייה

לחלוצי הימאות הישראלית
המפלסים לנו נתיבה בימים

ברכת

ל. גליקמן בע"מ

חיפה

טלפון 3172

חברה להנדסה חקלאית
לארץ-ישראל ועבר-הירדן בע"מ
חיפה - תל-אביב

ת.ד. 306

טלפון 4613/4986

ג'מס ססובר

עמילות מכס • משלוח באניות • הובלה וקומיסיון

חיפה, רח' המלכים 37

טלפון 3665

ת.ד. 698

ב. לוריא בע"מ

רחוב המלכים 35, חיפה

ת.ד. 1595

טל. 3539

חבלים, בדים וחומים, צרכי דיג וחקלאות, הספקה לאניות

"דיג ומשק"

חיפה, רחוב המלכים 66

ת.ד. 1263

טל. 2768

שוגורנסקי ובניו

רחוב המלכים 57

טלפון 3251, ת.ד. 337

חיפה

חברת דרום אפריקה
בנין למשכנתאות בע"מ

טלפון 3280

חיפה, רחוב יפו 24

א. סברנסקי

עבודות ברזל

חיפה

רחוב נצרת

מול תחנת

הכח הישנה

טלפון 4797

לנמל תל-אביב -

לשנת ה-13 לסיומו,

כ ה ל ח י !

יתרחב הנמל ויתעמקו מימיו!

קבוצת הסבלים

בנמל תל-אביב

ע צ מ ו ן

מחסני ערובה בע"מ

החסנה

עמילות מכס

הובלה ימית ובטוח

תל-אביב, רח' לילינבלום 11

ת. ד. 698 טל. 2485

"טראנסלויד" בע"מ שרות להובלה
החסנה ♦ ספנות ♦ הובלה בינלאומית
שחרור ממכס ♦ בטוח ימי
תל-אביב, רחוב לילינבלום 21
טלפון 3518 ת. ד. 4135

לשוחרי הימאות הישראלית.

חזקו ואמצו

"ש ח ף"

חברה ישראלית לספנות נמלים בע"מ

ח י פ ה

"לים"

חברה להספקה לאניות
ותנובה - המשביר המרכזי

חיפה, בנין המשביר, שער פלמר 2

ת. ד. 295 - טל. 4271-4, 4231

תל-אביב, רחוב חבר הלאומים 3

ת. ד. 130 - טלפון 6011-6

"כרמון"

חברה מזרחית בע"מ

סוכנות אניות

משלוח סחורות

בטוח

תל-אביב, ת. ד. 1246, רח' לילינבלום 19, טל. 4831

חיפה, ת. ד. 1354, רח' המלכים 47, טל. 2587

משרד רשום: ירושלים, בית מצפה, רחוב יפו

שרותי ים בע"מ

עמילות מכס ♦ ספנות ♦ הובלה ♦ בטוח

חיפה, רחוב המלכים 61

טל. 6339 ת. ד. 1347

חברת "ניד איסט בונדד" בע"מ

המשרד הראשי: חיפה,

ת. ד. 764, טלפון 4935

סניף: ירושלים,

ת. ד. 807, טלפון 5590, 2163

החברה המזרחית

למחסני ערובה בע"מ

ת. ד. 36

חיפה

ל. אורלוב, מהנדס

חיפה, רח' הנמל 53

למרחיבי גבולות,
לחלוצי הים
ולחבל הימי לישראל

שפע ברכות

המשביד המרכזי

חברה קואופרטיבית להספקה
של העובדים העבריים בא"י בע"מ

„הסנה“

חברה
ארצישראלית
לאחריות בע"מ

עתיד

חברה לשרות ימי בע"מ

אניות עבריות
מלחים עברים

הסוכנים המנהלים:

אחים ברנט את בורכרד
בע"מ

אניות עתיד לשרותך תמיד.

יעקב כספי

סוכן אניות והובלה
ת.ד. 27 טלפון 3026
רחוב המלכים 76,
פנת רח' המערב מס' 1
מרכז מסחרי - חיפה

אהרן רוזנפלד

סוכן אניות

עומד לשרות הקהל המסחרי
בכל עניני הובלה ימית
ח י פ ה
ת.ד. 74 טלפון 4241/2

**מפעלי מלט פודטלנד
ארץ-ישראליים „נשר“ בע"מ**

טלפון: 4350, 4359

חיפה, ת.ד. 1686

”ים”

גליונות החבל הימי לישראל

נחוצים לנו מלחים ומסיקים
מכונאים, קצינים ורבי חובלים
רבים, בעלי מקצוע טובים מוש-
רשים בקרקע המולדת וקנאים
לבנון המפעל הימי.
ימאים אלה יש לחנך ולאמן —

מתפקידו של החבל הימי לישראל

להחיות את הימאות העברית
ולעודד יצירת משק ימי עברי

מפעולותיו של החבל הימי לישראל

בית הספר הימי בחיפה

נוסד בשנת 1938, הכשרה לשיט ולמכונ-
אות ימית, פנימיה לתלמידים.

מוסד מרכזי להדרכה ימית

מלכד סביבו את כל הארגונים הימיים
הקיימים: הפועל, זבולון, צופי הים, אלי-צור.

שחייה לילדי הארץ

בשיתוף עם מחלקת החנוך.

בתי ימאים בחיפה ובתל-אביב

ליורדי הים באניות ולעובדי הנמל.
בית ימאים במרסייל (צרפת).

שירותים לימאים המפליגים בימים

תחנה מדעית לחקר הדיג הימי

נוסדה בחיפה, בשנת 1946, נסיונות
טכנולוגיים וביאולוגיים.

יזמה והשתתפות בהקמת החברה האי"ת

לשיט "צים"

עתונות וספרותיים

להחדרת רעיון הימאות בישוב ובתפוצות.
"יום הים".

החבל הימי לישראל מונה כיום למעלה מ-30 אלף חבר
בארץ. סניפי החי"ל בחוף-לארץ קיימים: באפריקה
הדרומית, אנגליה, ארצות-הברית, קנדה, צרפת,
ארגנטינה, אורוגוואי, צ'ילי, פארו, אוסטרליה. נאמני
החי"ל פעילים בארצות רבות אחרות.

העורך: י. פרישמן.

חברי המערכת: דר. נ. וידרא, מ. פומרוק, מ. ריבלין, א. ש. שטיין.

כתובת המערכת: תל-אביב, ת. ד. 1917.

דפוס, הפועל המזרחי ת"א, הרצל 78, טל. 5458.

הגלופות: הצינקיגרפיות המאוחדות בע"מ.